

**พลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา : ศึกษากรณีตำบล
ท่ายางอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช**

สุธิรา ชัยรักษา

**งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ**

กระทรวงวัฒนธรรม

ประจำปีงบประมาณ 2547

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง พลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา : ศึกษากรณีตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลวัตของชาวสวนยางพาราในด้านครัวเรือนและชุมชน ด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา และด้านความเป็นอยู่ ของชาวสวนยางพารา โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงก่อนปี 2515 และช่วงปี 2515 ถึงปัจจุบัน

ในช่วงก่อนปี 2515 ในช่วงนี้เป็นช่วงของการดำรงชีวิตแบบพึ่งพิงธรรมชาติ เนื่องจากระบบนิเวศน์ยังมีความอุดมสมบูรณ์ ลักษณะครัวเรือนมักเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่นิยมการมีบุตรมาก ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร สำหรับบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบจะแบ่งตามเพศอย่างชัดเจน

ด้านการประกอบอาชีพการเกษตรยังเป็นระบบการเกษตรแบบดั้งเดิม มีการทำนาในที่ราบหรือที่ลุ่ม มีการทำไร่เลื่อนลอยในพื้นที่ดอนหรือที่สูง นอกจากนั้นยังมีการเลี้ยงสัตว์จำพวก วัวควาย เพื่อใช้แรงงาน พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ การผลิตทางการเกษตรในช่วงนี้ นิยมทำเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลักโดยเฉพาะการทำนา การหาของป่า ต่อมาในช่วงหลังพื้นที่ที่เคยทำไร่เลื่อนลอยถูกเปลี่ยนมาปลูกยางพารา การปลูกยางพาราในช่วงแรกนิยมปลูกพันธุ์พื้นเมืองหรือที่เรียกว่า “ยางน้ำ” ซึ่งทำการปลูกกันด้วยเมล็ดแล้วปล่อยให้เจริญเติบโตเองตามธรรมชาติ หลังจากนั้นเมื่อต้นโตได้ขนาดจึงทำการกรีดเพื่อทำเป็นก้อนยางออกจำหน่าย

ด้านความเป็นอยู่ เมื่อมีการเจ็บป่วยขึ้นในครัวเรือนนิยมรักษาด้วยสมุนไพรและหมอแผนโบราณ รวมถึงการรักษาโดยความเชื่อทางไสยศาสตร์ ในด้านการศึกษาในช่วงแรกมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาเพียงโรงเดียว ภายหลังมีการสร้างเพิ่มขึ้นอีก 2 โรง การศึกษาของชาวบ้านในช่วงนั้นส่วนใหญ่จบชั้น ป.4 ส่วนเส้นทางการคมนาคมค่อนข้างลำบากเป็นร่องทางเดินเท้า ภายหลังประมาณปี 2512 มีการพัฒนาเป็นถนนดิน และถนนลูกรังในเวลาต่อมา การติดต่อในถิ่นไกล ๆ มักจะใช้ทางน้ำและทางรถไฟ ด้านตลาดมีการจับจ่ายซื้อที่ตลาดจันดีและตลาดทุ่งสง ส่วนตลาดนัดนั้นอยู่บริเวณใกล้ที่ว่าการอำเภอทุ่งใหญ่ ด้านประเพณีวัฒนธรรมชาวบ้านส่วนใหญ่มีการรักษาประเพณีวัฒนธรรมอย่างเคร่งครัด เชื่อและให้ความสำคัญในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ค่อนข้างสูง

ช่วงปี 2515 - ปัจจุบัน การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ปี 2515-2519 มุ่งเน้นการกระจายความเจริญเข้าสู่ส่วนภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลท่าขาง คริวเรือนเดี่ยวมีมากขึ้นขนาดของคริวเรือนเล็กลงมีสมาชิก ประมาณ 4-5 คน บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในคริวเรือนระหว่างชายหญิงค่อนข้างจะเท่าเทียม ภรรยาต้องช่วยงาน ภายนอกบ้านมากขึ้น สำหรับความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์แนบแน่น เฉพาะกับญาติสนิทเท่านั้น การช่วยเหลือในชุมชนเริ่มเปลี่ยนเป็นการให้ค่าตอบแทนมากขึ้น

ด้านการประกอบอาชีพการเกษตรและการทำสวนยางพารา มีการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบ การเกษตรยุคใหม่ ยางพาราเข้ามามีบทบาทมากต่อชีวิตผู้คนในชุมชน ชาวบ้านเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการปลูกยางพารา ละทิ้งการทำนาและพื้นที่นาบางส่วนถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกยางพารา การปลูกยางพาราถูกเปลี่ยนจากการปลูกด้วยเมล็ดเป็นการใช้ต้นกล้าที่ผ่านการคัดเลือก พันธุ์ที่นิยมนำมาปลูกคือพันธุ์ RRIM 600 และ BPM 24 แทนยางพันธุ์พื้นเมือง ตลอดจนมีการบำรุงรักษาใส่ปุ๋ยเคมี กำจัดวัชพืช และนำเครื่องทุ่นแรงเข้ามาช่วยทำให้ในปัจจุบันการลงทุนค่อนข้างสูง ส่วนการจำหน่ายยางพาราส่วนใหญ่จะจำหน่ายในรูปยางแผ่น

ด้านความเป็นอยู่ ขามเจ็บป่วยมักจะไปรักษาที่โรงพยาบาลทุ่งใหญ่และสถานีอนามัย รวมถึงคลินิกเอกชน ส่วนการรักษาด้วยสมุนไพรและหมอแผนโบราณลดลงไปมาก ด้านการศึกษา มีโรงเรียนเปิดสอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งของภาครัฐและเอกชน ทำให้บุตรหลานสามารถเข้ารับการศึกษาละเอียดอย่างทั่วถึง ด้านการคมนาคมในพื้นที่มีความสะดวกสบาย มีถนนลาดยางที่สามารถติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงได้อย่างรวดเร็ว ส่วนการซื้อขายแลกเปลี่ยนมีตลาดท่าขางเป็นแหล่งรวมสินค้ามากมาย ในด้านประเพณีวัฒนธรรมการเข้าวัดทำบุญมีน้อยลง ชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญเฉพาะช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น วันสาทรเดือนสิบ วันออกพรรษา ส่วนความเชื่อทางไสยศาสตร์ปัจจุบันพบเห็นน้อยมาก

ในด้านปัญหาและอุปสรรคของชาวสวนยางพาราในปัจจุบัน ที่พบได้แก่ (1) ปัญหาราคายางที่ไม่แน่นอน (2) คุณภาพยางแผ่นที่ยังต่ำทำให้ขายได้ราคาต่ำไปด้วย (3) ปัญหาโรคและแมลงศัตรูยางพารา (4) ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประการแรกเนื่องจากพื้นที่อำเภอทุ่งใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ควรมีการสนับสนุนการวิจัยมากขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการป้องกัน แก้ไข และการพัฒนาชุมชนได้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ประการที่สองเน้นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและการแปรรูปผลผลิตต่อเนื่องจากยางพารา เช่น การทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา การทำสิ่งประดิษฐ์จากใบยาง ในส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้ ประการแรก ควรจัดการอบรมให้ความรู้ และเทคนิคในการเพิ่มคุณภาพยางแผ่นให้กับชาวสวนยางพารา ประการที่สองควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมในรูปแบบกลุ่มของชาวสวนยางพารา เพื่อช่วยยกระดับความเป็นอยู่และรายได้ให้สูงขึ้น

CULTURAL DYNAMICS AMONG RUBBER PLANTATION OWNERS: A CASE STUDY OF TAMBON TAYANG, AMPUR TUNGYAI, NAKHON SI THAMMARAT

This research aimed to investigate the dynamics of cultures of the rubber plantation owners regarding their households and communities, the agriculture and rubber plantations, and their lives in general. Qualitative research was the method applied in the study. The study was divided into two phases: the period before year 1972 and from the year 1972 to the present time.

During the time prior to 1972 Mostly the people lived their lives depending mainly upon nature since the ecological system was almost faultless and natural supply of food was bountiful. Most households tended to have many family members—it was natural at the time for each family to have many children. Roles and responsibilities were assigned to members according to their ages and sexes. This was a sure way to effectively help add up the family's agricultural products.

Agriculture as an occupation was quite primitive by today's standards. Rice was grown on low plains or low-lying land areas aside from that which was grown in a form of mobile plantation on highland. However, most of the farming areas had to be near to water resources. To create extra help needed for farming, they raised such domestic animals as buffalos and cows.

Most of the agricultural products of those days were basically for family consumption, particularly rice and forest products, which could be sought seasonally. Rubber trees were started to grow at that time changing the areas where they used to grow the mobile rice plantation. At the early stage, the popular Para rubber trees were the native ones. Normally the seeds were used to grow the tree; after that it was the nature that took care of the trees. Only when the rubber trees grew enough to be cut for their sap than the owners turn to make use of them.

With regard to their general way of life, when suffered from illness, herbal medicine and traditional healers were usually sought for. Another normal practice when a family member became sick was dong magic and thaumaturgy. People could not have much schooling in those times—the highest level of education for most people was Partom 4. There was only one primary school. Some time later

then there was another school built in the community. There is no wonder considering the means of communications and transportation of that time. The usual practice for anybody wanting to go places or to get in contact with the outside world was to go on foot. To make a visit to places far away, services of railway and boats were available provided they could walk to the nearest stations. During the period the markets in Tung Song and Jandee served as their local trade centers. There was only one open-air market located near Amphur Tungyai Officer. In those days people were quite strict about things like customs and traditions. The people had strong faith in Buddha's teachings; at the same time, however, they also believed in supernatural forces.

During the year 1972 – present This was under the National Economic and Social Development Plan III (1972-1976) – the time when the government initiated rural development scheme. There had been some changes at Tambon Tayang. Single households became numerous and family members in each was smaller in numbers – only around 4-5 people in each house. Both sexes – males and females – took somewhat equal role as family members. More wives were seen to work outside of the house to gain extra earnings to support family. Relationship among relatives became less important; only among close relatives the relation of which was still much considerable. Any assistance formerly provided for free for the community required some payments in return for the help.

Everything changed, and so do the people in the local. They have become real and modernized farmers and owners of the rubber plantations. Rubber has played a bigger part in the people's lives. General folk who used to ignore the importance for rubber became interested in planting more and more trees. Not only do they stop growing rice in their fields, many start changing the former rice fields into rubber plantations. What is more, the growing techniques are developed. Instead of using the seeds from the native trees as they did in the former times, newer breeds of rubber are used to replace the old ones. They now make use of many more technologies and aids; the plantations are taken care of quite well –

owners now use fertilizers apart from keeping weeding the plantations. In fact they even use more laborsaving devices now.

Currently, the residents, in case of illness, go to the local hospital (the Tung Yai Hospital) or sanitary stations as well as private clinics. Treating illness with herbal medicines or traditional healers becomes rare. Young people are very convenient to go to school. There are schools at all levels – both government and private ones. If they do not want to go to schools near their homes, they can choose the ones far away. There is no transportation problem nowadays as many good roads link all communities together. The better roads also help with the trade in the locals. However, better transportation and the people's well being do not make them go to wat or Buddhist temples as ever before. Generally only on important festive occasions as the tenth-lunar month festival and at the end of the Buddha Lent do they enter the wat. With the modernization, very few people still believe in supernatural powers.

There are still some obstacles and problems the farmers and plantation owners encounter currently. These are 1) unstable prices of rubber, 2) quality of the rubber sheets, which make them low in price, 3) the price of tools and agricultural equipment, which are higher in price day by day, 4) pests and plant diseases of rubber trees, 5) the weather changing conditions, and 6) the unfair means of trade applied by the middlemen or brokers.

Following are suggestions for further research: first, Amphur Thung Yai has been rapidly developed and changes has been made a lot both naturally and environmentally, therefore it is required that there must be some more research the information from which can be helpful in protection of nature and environment; any development to be made will be in accordance with the real needs of the people. Second, the research should emphasize on the promotion of product processing. Such products as furniture made from rubber trees and inventions made out of the rubber leaves should be supported. In regard with suggestion for application, here are some suggestions: first, training should be held to provide knowledge and techniques for adding up value of rubber sheets. Second, group activities for the

rubber plantation owners should be supported in order that they can learn from each other of how to have better income and live better live.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “พลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา : ศึกษากรณีตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช” สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือเป็นอย่างดีจากบุคคลหลายฝ่าย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ รศ.ชวน เพชรแก้ว ที่ได้สละเวลาอันมีค่าช่วยให้คำแนะนำ ปรีกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผศ.สำราญ คุรุครรชิต ที่ช่วยเหลือในเรื่องการเขียน Abstract ขอขอบคุณนักวิชาการการเกษตรอำเภอทุ่งใหญ่ทุกท่านในการข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรในพื้นที่อำเภอทุ่งใหญ่ และขอขอบคุณชาวสวนยางพาราและผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้ข้อมูลและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปี 2547 ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

สุธิรา ชัยรักษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดการศึกษาเกี่ยวกับพลวัตของสังคมเกษตร	6
2.2 ระบบการผลิตยางพารา	8
2.3 ระบบการตลาดยางพารา	15
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
3. ระเบียบวิธีการวิจัย	
3.1 การกำหนดพื้นที่ในการศึกษา	29
3.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
3.3 นิยามปฏิบัติการ	29
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	35
4. บริบทชุมชน	
4.1 ประวัติชุมชน	36
4.2 สภาพทั่วไป	37
4.3 สภาพธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ	41
4.4 สาธารณูปโภคกับการเปลี่ยนแปลง	45
4.5 วัฒนธรรมประเพณีชุมชน	47

5. พลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา	
5.1 พลวัตด้านครัวเรือนและชุมชนชาวสวนยางพารา	51
5.1.1 ช่วงก่อนปี 2515	51
5.1.2 ช่วงหลังปี 2515-ปัจจุบัน	57
5.2 พลวัตด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา	64
5.2.1 ช่วงก่อนปี 2515	64
5.2.2 ช่วงหลังปี 2515-ปัจจุบัน	72
5.3 พลวัตด้านความเป็นอยู่	82
5.3.1 ช่วงก่อนปี 2515	82
5.3.2 ช่วงหลังปี 2515-ปัจจุบัน	87
6. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	98
6.1 ผลการศึกษา	98
6.2 ข้อเสนอแนะ	102
บรรณานุกรม	104
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	108
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	110
ประวัติผู้วิจัย	115

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงความรับผิดชอบในงานบ้าน	61
2. แสดงความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนบุตร	61
3. แสดงผู้ที่ทำหน้าที่กรีดยาง	61
4. แสดงผู้ที่ทำหน้าที่นำยางไปขาย	62
5. แสดงพันธุ์ยางที่ใช้ปลูก	74
6. แสดงวิธีการนำพันธุ์ยางพาราไปปลูก	75
7. แสดงเวลากรีดยาง	76
8. แสดงการจำหน่ายยางพารา	77
9. แสดงราคาอุปกรณ์ในสวนยางพารา	80
10. แสดงการรักษาขามเจ็บป่วย	87
11. แสดงการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา	89
12. แสดงความถี่ในการติดตามข่าวสาร	92
13. แสดงข่าวที่ชาวบ้านสนใจ	92
14. แสดงแหล่งน้ำคืมในครัวเรือน	93
15. แสดงแหล่งน้ำใช้ในครัวเรือน	94
16. แสดงเหตุการณ์สำคัญของพลวัติชาวสวนยางพาราในพื้นที่ตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช	95

สารบัญญภาพ

รูปที่	หน้า
1. การพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนบ้านยามว่างจากการกรีดยาง	63
2. การพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนบ้านยามว่างจากการกรีดยาง	63
3. คลองชลประทานส่งน้ำในพื้นที่ตำบลท่ายาง	73
4. ยางพาราพันธุ์ RRIM 600	74
5. ลักษณะการกรีดยาง	76
6. ลักษณะการกรีดยาง	76
7. วิธีการทำยางแผ่น	77
8. วิธีการทำยางแผ่น	77
9. วิธีการทำยางแผ่น	77
10. การนำยางแผ่นไปตากแห้ง	78
11. การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ	90
12. การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ	90
13. การถือขันหมากในงานแต่งงาน	91
14. การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	93

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย

การทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย ยางพาราจัดว่าเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญและนำเงินเข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวขึ้นเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางพาราเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราถึงประมาณ 11.9 ล้านไร่ ผลิตรายางพาราได้ถึง 1.72 ล้านตัน สามารถส่งออกขายไปยังต่างประเทศได้ถึง 1.6 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 41,352 ล้านบาท (รักบ้านเกิด.คอม. 2547.)

ยางพารานับเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจนำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยจำนวนมาก ในปัจจุบันเกษตรกรชาวสวนยางพาราปลูกยางพารา ได้กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 17 จังหวัด อันได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี ตรัง กระบี่ นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส จันทบุรี ระยอง ตรัง และจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากข้อมูลดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าพื้นที่ที่ประชากรมีการปลูกยางพาราในมากที่สุดจะอยู่ในทางภาคใต้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ายางพาราได้ถูกนำมาปลูกครั้งแรกในพื้นที่ภาคใต้ ของไทยแถบจังหวัดตรัง โดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ราวประมาณ ปี 2442 (รัตน์ เพชรจันทร์.2527.) หลังจากนั้นยางพารามีการนำไปปลูกกันในบริเวณจังหวัดใกล้เคียง จนเป็นที่นิยมปลูกกันอย่างแพร่หลายในภาคใต้ ประกอบกับอีกเหตุผลหนึ่งคือ ภาคใต้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งนี้ยางพาราเป็นพืชที่ชอบดินร่วนระบายน้ำได้ดีดินได้ดีไม่แข็ง ไม่เป็นดินเค็ม และมีความเป็นกรดเป็นด่างที่มีความเหมาะสม ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 1,350 มิลลิเมตรต่อปีหรือมีฝนตกไม่น้อยกว่า 120 วันต่อปี อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 24-27 องศาเซลเซียส (สถาบันวิจัยยางพารา.กรมวิชาการเกษตร.2547.) สภาพแวดล้อมดังกล่าวจึงพบในภาคใต้มากกว่าภาคอื่น ๆ

ปัจจุบันนี้เมื่อเดินทางเข้าสู่ภาคใต้สองข้างทางส่วนใหญ่เป็นสวนยางพารา และหากผ่านไปในช่วงกลางคืน หรือช่วงเช้าใกล้สว่าง จะเห็นแสงไฟที่ส่องจากชาวสวนยางพาราที่กำลังกรีดยาง การทำสวนยางพาราจึงเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับคนปักษ์ภาคใต้มาช้านาน ซึ่งรายได้จากการทำสวนยางพาราอาจได้การขายน้ำยางสด ยางแผ่น หรือยางก้อน (ขี้ยาง)

การกรีดยางชาวสวนยางพาราต้องตื่นแต่เช้าเพื่อไปกรีดยาง ส่วนใหญ่แล้วช่วยกันทั้งสามี ภรรยา ส่วนบุตรมักจะถูกทิ้งให้อยู่บ้าน ซึ่งในอดีตครัวเรือนชาวสวนยางพาราจะเป็นครัวเรือนใหญ่มี พ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือน้ำ อา อยู่ด้วยกัน และจะช่วยดูแลบุตรหลาน แต่ในปัจจุบันนี้เห็นได้ว่า บุตรหลานของชาวสวนยางพาราจะถูกทิ้งไว้ให้อยู่ตามลำพังตั้งแต่ใกล้รุ่งจนถึงตอนเช้าหรืออาจถึงบ่าย ซึ่งการทำยางแผ่นชาวสวนต้องใช้เวลา เกือบก่อนวัน กว่าจะได้เป็นแผ่นยางออกมา หากจะฝากบุตรหลานไว้กับเพื่อนบ้านคงเป็นเรื่องยากเพราะต่างคนต่างก็ต้องทำมาหากินเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจเกิดมากขึ้นในปัจจุบันทุกครัวเรือนต้องดิ้นรนต่อสู้ ดังนั้นบุตรหลานชาวสวนยางพาราจำเป็นต้องอยู่กันเองตามลำพังในบางครั้งก็เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นกับเด็ก ยิ่งไปกว่านั้นครัวเรือนที่ต้องรับจ้างกรีดยางพาราจากสวนยางของคนอื่นด้วยแล้ว บุตรหลานจะต้องย้ายโรงเรียนตามผู้ปกครองไปอยู่ด้วยกัน ซึ่งเกิดปัญหาทางการเรียนตามมาอีก

ด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การอุปโภคบริโภคปัจจุบันของสมาชิกในครัวเรือนจะเห็นได้ว่า ชาวสวนยางพาราจำนวนไม่น้อยที่ยึดกับค่านิยมทางด้านวัตถุ ชื่อของใช้ทั้ง โทรศัพท์ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า ทีวีโอ คาราโอเกะ ส่วนใหญ่ในระบบเงินผ่อน จึงเป็นปัญหาทำให้ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ การบริโภคในครัวเรือนในอดีตจะหุงหาอาหารทานเป็นอาหารเช้าก่อนออกไปกรีดยาง ปัจจุบันจะเปลี่ยนเป็นการดื่มกาแฟเพียงแก้วเดียว แล้วออกไปกรีดยาง บุตรหลานบริโภคอาหารกล่องหรืออาหารสำเร็จรูปก่อนไปโรงเรียน

สภาพรายได้ของชาวสวนยางพาราในปัจจุบันพออยู่ได้ แต่เป็นที่ทราบกันว่าสภาพอากาศในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงบ่อยนับว่ามีผลต่อการสร้างรายได้ของชาวสวนยางพาราโดยเฉพาะหากมีฝนตกเป็นเวลานาน ๆ ชาวสวนยางพาราไม่สามารถที่กรีดยางได้ทำให้ต้องขาดรายได้ อีกทั้งค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการทำสวนยางพารามีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ราคาปุ๋ยเคมี ยาปราบวัชพืช หรือค่าจ้างต่าง ๆ

ในส่วนของแรงงานในสวนยางพารานั้น ส่วนใหญ่แล้วในอดีตบุตรหลานในครัวเรือนจะเป็นกำลังแรงงานสำคัญในการกรีดยางพารา แต่จากการที่สถานการณ์หลาย ๆ อย่างเปลี่ยนแปลงไปสู่ที่อยู่ในวัยทำงาน วัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่ ไม่ค่อยได้ได้รับการถ่ายทอดในด้านการทำสวนยางพารา ทั้งนี้ด้านการศึกษาของบุตรหลานชาวสวนยางพารามีการศึกษาสูงขึ้นทำให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสเลือกอาชีพอื่นมากขึ้น บุตรหลานของชาวสวนยางพาราจำนวนน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลขที่กลับไปกรีดยางหรือทำสวนยางพาราอย่างบรรพบุรุษ ดังนั้นภาวะการขาดแคลนแรงงานย่อมเกิดขึ้น ชาวสวน

ยางพาราจึงต้องอาศัยแรงงานจากต่างถิ่นเข้ามา ไม่ว่าจะแรงงาน อีสาน แรงงานต่างด้าว (พม่า) ในบางครั้งแรงงานเหล่านี้ได้สร้างปัญหาต่าง ๆ ตามมากมายกับชุมชน เช่น ปัญหาอาชญากรรม

จากปรากฏการณ์เพียงบางส่วนที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น เป็นวิถีชีวิตของชาวสวนยางพาราที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการดำเนินชีวิตของชาวสวนยางพาราในปัจจุบันเป็นเรื่องที่นำให้ความสนใจศึกษา ทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ หรือในการทำสวนยางพารา เริ่มตั้งแต่เบื้องต้นในการเพาะปลูก การดูแลรักษา การกรีดยาง การจำหน่าย รวมถึงรายได้จากการทำสวนยางพารา การจ้างแรงงาน และความสัมพันธ์ในครัวเรือน เครือญาติ และชุมชนของชาวสวนยางพารา เพื่อจะได้ทราบว่ามีความเป็นพลวัตในด้านดังกล่าวอย่างไรบ้าง ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้พื้นที่ตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีประชากรทำสวนยางพาราจำนวนถึง 2,319 ครัวเรือน โดยมีเป็นพื้นที่ทำการเกษตรถึง 37,818 ไร่ จากพื้นที่ทั้งหมด 41,668 ไร่ พืชสำคัญที่เพาะปลูก ได้แก่ ยางพาราประมาณ 33,474 ไร่ ไม้ผลประมาณ 708 ไร่ และพืชผัก (สำนักงานเกษตรอำเภอทุ่งใหญ่. 2546.) และตำบลท่ายางยังมีสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเรื่อยมา ปัจจุบันเป็นศูนย์รวมทางการค้า หน่วยงานราชการ และการคมนาคมของอำเภอทุ่งใหญ่ เป็นผลให้วิถีการดำรงชีวิตแบบสังคมเกษตรของผู้คนปรับเปลี่ยนไปจากอดีต รวมทั้งการทำเกษตรของชาวสวนยางพารา ซึ่งได้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมากมาย เช่น ปัญหาด้านการจ้างแรงงาน ปัญหาด้านรายได้ ปัญหาสาธารณสุขปศุสัตว์ ปัญหาจากการรับเอาค่านิยมและวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามา อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของชาวสวนยางพาราที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างมาก

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงพลวัตของชาวสวนยางพาราโดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือนและชุมชน ด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา และด้านความเป็นอยู่ เพื่อได้รู้และเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของชาวสวนยางพาราตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อันเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางพาราในตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราชและชาวสวนยางพาราพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างดีขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชาวสวนยางพาราในเชิงพลวัต โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ
 - 1.1 ด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือนและชุมชน 1.2
 - 1.2 ด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา
 - 1.3 ด้านความเป็นอยู่
2. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวสวนยางพารา ตลอดจนเสนอแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และส่งเสริมกระบวนการพัฒนาทางด้านอาชีพทำสวนยางพาราที่เหมาะสม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตในเชิงพลวัตของชาวสวนยางพารา ในด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือนและชุมชน ด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา และด้านความเป็นอยู่
2. ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา แนวทางแก้ไขปัญห และกระบวนการส่งเสริมพัฒนาชาวสวนยางพารา
3. เป็นถ่ายทอด และการเผยแพร่ความรู้ด้านการทำสวนยางพารา แก่ผู้สนใจ

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำผลการศึกษาไปส่งเสริม พัฒนา เผยแพร่พลวัตของครัวเรือนชาวสวนยางพารา ภาคใต้
2. สามารถส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและองค์ความรู้สมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับสวนยางพารา
3. สามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและยกระดับความเป็นอยู่ของเจ้าของชาวสวนยางพารา และลูกจ้างแรงงานในสวนยางพารา
4. สามารถสนับสนุน การระดมของชาวสวนยางพารา เพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับการประกอบอาชีพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

- 2.1 แนวคิดและการศึกษาเกี่ยวกับพลวัตของสังคมเกษตร
- 2.2 ระบบการผลิตยางพารา
- 2.3 ระบบตลาดยางพารา
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการศึกษาเกี่ยวกับพลวัตของสังคมเกษตร

การวินิจฉัยเพื่อทำความเข้าใจ พลวัต (Dynamic) ของสังคมเกษตร การผลิตยางพารา ต้องทำการสังเคราะห์ข้อมูลหลายด้าน ทั้งจากข้อมูลทฤษฎี และข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อทำการจำแนกเขตนิเวศ พร้อมกับการศึกษาวิวัฒนาการของสังคมเกษตร รวมทั้งการศึกษาประวัติและแนวโน้มของแต่ละระบบการผลิต (สมยศ ทุงหว่า และ ศิริจิต ทุงหว่า, 2537 : 77-106, สมยศ ทุงหว่า, 2536: 94-108) นอกจากนี้ยังต้องทำการศึกษาการปรับตัว ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลาด้วย (ยศ สันตสมบัติ, 2546 : 229-241) และในการศึกษาพลวัตของระบบสังคมเกษตร ทำให้สามารถจำแนกรูปแบบการผลิตในแต่ละช่วงเวลาได้ดังนี้ (1) ช่วงเริ่มต้นการปลูกยางพารา พ.ศ. 2442 จนถึง พ.ศ. 2502 : ระบบการผลิตยางพาราดั้งเดิม (Conventional Rubber Production) (2) ช่วงการปฏิวัติเขียว พ.ศ. 2503-2512 : การเริ่มต้นระบบการผลิตยางพาราสมัยใหม่ (3) การผลิตยางพาราสมัยใหม่ พ.ศ. 2513-2522 (4) ช่วงการผลิตทางเลือก พ.ศ. 2523-2532 : ระบบการผลิตยางพาราเลือกและ (5) ช่วงอุตสาหกรรมยาง พ.ศ. 2533- ปัจจุบัน : ระบบการผลิตยางพาราเพื่ออุตสาหกรรม (Rubber Industrial System) (บัญชา สมบูรณ์สุข, ปรี๊ดท พรหมมี และ รจเรข หนูสัง, 2546 : 2)

จากแนวคิดข้างต้น สมยศ ทุงหว่า (2541 : 149-154) ยังได้กล่าวว่าการนอกจากการพิจารณาในแง่พลวัตทางสังคมาแล้ว การทำความเข้าใจลักษณะปัจจุบันของแต่ละยุคอย่างรอบด้าน มีความสำคัญเช่นกันที่จะมองไปข้างหน้าว่าสังคมเกษตรในอนาคตเป็นเช่นไร ในการทำความเข้าใจของระบบสังคมเกษตรในช่วงต่าง ๆ จึงต้องทำการศึกษองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ (1) ระบบการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเพื่อการผลิตทางการเกษตร ซึ่งก็คือพลังทางการ

ผลิต (productive force) อันหมายถึงระบบธรรมชาติและวิธีการที่มนุษย์พยายามที่จะกระทำเพื่อเอาชนะธรรมชาติ (2) เครื่องไม้เครื่องมือการผลิตที่คนในสังคมเกษตรใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ (3) ความสามารถในการผลิตซ้ำและความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ เพราะการผลิตทางการเกษตร มิได้หมายถึงเฉพาะการดึงเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความสามารถ ในการรักษาความสมดุลของธรรมชาติ ให้มีความสามารถในการผลิตซ้ำได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย (4) ความสัมพันธ์ทางสังคมและการแลกเปลี่ยน (social relation of production) ประกอบไปด้วยระบบกรรมสิทธิ์ การครอบครองปัจจัยการผลิต รวมทั้งการกระจายส่วนเกินที่ได้จากการผลิต และความสัมพันธ์ของคนในสังคมในรูปแบบต่าง ๆ (5) โครงสร้างส่วนบน (superstructure) ประกอบไปด้วย ระบบกฎหมาย การเมืองวัฒนธรรม ระบบคิดในสังคม รวมทั้งความสามารถการผลิตซ้ำทางสังคมและวัฒนธรรม

พลวัตของสังคมเกษตรนั้น เป็นแนวคิดที่มีความหลากหลายมุมมอง ซึ่งอาจจะมองในระดับการผลิต การจำหน่าย การลงทุน หรืออาจมองทางด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรในระดับรากหญ้า ระดับกลาง ระดับสูง ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการศึกษา ในส่วนของพลวัตของชาวสวนยางพารา นับเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของระบบสังคมเกษตร แนวคิดที่นำมาศึกษาพลวัตวัฒนธรรมของชาวสวนยางพาราครั้งนี้ ได้มีความเกี่ยวข้องกับ พลวัตวัฒนธรรม ในที่นี้ วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง (สุพัตรา สุภาพ, 2538 : 35) ดังนั้นการศึกษาพลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา มุ่งไปยังพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของชาวสวนยางพาราที่เปลี่ยนแปลง ในสามประเด็น (1) ด้านการประกอบอาชีพ มองถึงระบบการผลิต แรงงาน การจำหน่าย ตลอดจนรายได้ (2) ด้านความเป็นอยู่ เกี่ยวข้องกับ การอุปโภคบริโภค และประเด็นสุดท้าย (3) ความสัมพันธ์ในครัวเรือน เครือญาติและชุมชน ซึ่งมองได้จากบทบาทของสมาชิกในครัวเรือน และชุมชน นอกจากนั้นการศึกษาวิจัย พลวัตวัฒนธรรมของชาวสวนยางพาราในครั้งนี้ จะนำกรอบแนวความคิดตามทฤษฎีโครงสร้างและการหน้าที่ (Structural Functional Theory) มาเป็นกรอบในการศึกษา เนื่องจากสังคมชาวสวนยางพารามีการเปลี่ยนแปลงและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันใน 3 ด้านดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา เมื่อองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเปลี่ยนไป ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ หากไม่ทำการศึกษาให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบย่อมส่งผลให้การวินิจฉัยผิดพลาด และจะมีผลต่อการวินิจฉัยเพื่อแก้ปัญหาหรือการพัฒนาในอนาคตได้

2.2. ระบบการผลิตยางพารา

เมื่อก้าวถึงระบบการผลิตยางพารามักจะหมายถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอยู่ในระบบการผลิตยางพารา ซึ่งในที่นี้แบ่งเป็นหัวข้อย่อยต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.2.1. วิวัฒนาการและรูปแบบของการทำสวนยางพารา

รูปแบบของการทำสวนยางพารา หากมองย้อนหลังถึงปัจจุบันจากการรวบรวมข้อมูลของ อุตสาหกรรม นิศากา และคณะ (2537) สามารถจำแนกได้ 4 รูปแบบ คือ

(1) ป่ายาง เป็นการพัฒนารูปแบบแรกเมื่อนำยางพาราเข้ามาปลูกในประเทศปลูกโดยใช้เมล็ด ส่วนมาก จะทำการปลูกยางแทนป่าไม้โดยเฉพาะป่าบก โดยการโค่นล้มพืชพันธุ์เก่า รวมทั้งไม้ยืนต้นที่บังร่มเงา แล้วทำการปลูกยางโดยใช้เมล็ด หรือต้นกล้าเพาะจากเมล็ด ปลูกตามจุดต่าง ๆ ภายในพื้นที่แบบไม่เป็นแถวเป็นแนว ปล่อยให้ยางเจริญเติบโตแข่งกับพืชชนิดอื่น ๆ

(2) สวนยางพันธุ์ดี มีการพัฒนาวิทยาการใหม่ จึงทำให้เกิดการทำสวนยางพันธุ์ดีขึ้น โดยการปลูกยางจากเมล็ดยางที่ผ่านการคัดเลือกแล้วว่าผลผลิตดีและมีการปลูกเป็นแถวเป็นแนว ให้ประชากรยางต่อพื้นที่มากขึ้น เริ่มมีการปราบวัชพืชเกิดขึ้น ไม้ยืนต้นที่แข่งขันการเจริญเติบโตกับยางก็ตัดโค่นทิ้ง เรียกการทำสวนยางรูปแบบนี้ว่า “สวนยางพันธุ์ยางดี”

(3) สวนยางสงเคราะห์ มีการดำเนินการส่งเสริมการปลูกโดยกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง โดยการปลูกทดแทนยางเก่าโดยยางพันธุ์ดีจึงเกิดการโค่นล้มป่ายางและระบายยางพันธุ์ดีแบบเดิมมาปลูกยางพันธุ์ดีโดยการตัดตา มีการอาศัยวิชาการแผนใหม่มาดูแลรักษาอย่างเต็มที่ ทไม่ว่าจะเป็นการกำจัดวัชพืชโดยสารเคมีหรือแรงงานคน มีการใส่ปุ๋ยเป็นระบบ พื้นที่ปลูกยางจะต้องไม่มีไม้ยืนต้นปะปนเลย รูปแบบนี้เกษตรกรเรียกว่า “สวนยางสงเคราะห์”

(4) สวนยางที่พัฒนาจากรูปแบบที่ 1 ถึงรูปแบบที่ 3 ปัจจุบันจะมีการดูแล ระเบียบกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางให้มีการนำพืชยืนต้นหลายชนิดเข้าไปปลูกร่วมกับยาง ความหลากหลายที่เกิดขึ้นแปรเปลี่ยนไปตามลักษณะการจัดการของเกษตรกร สภาพภูมิประเทศ

2.2.2. พันธุ์ยางพารา

กรมส่งเสริมการเกษตร, กองส่งเสริมพืชพันธุ์, กลุ่มยางพารา. (2538 : 27-28) ได้แนะนำว่า พันธุ์ยางเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกของเกษตรกรชาวสวนยางที่จะต้องตัดสินใจเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นอยู่ในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จล้มเหลวในการปลูกสร้างสวนยางพารามากพอสมควรหากตัดสินใจเลือกพันธุ์ยางไม่ ถูกต้อง นอกจากนี้จึงอาจจะต้องเสียใจไปอีกนานถ้าพันธุ์ที่

ตัดสินใจเลือกปลูกลงไปตั้งแต่วันที่ แล้วอีก 7-8 ปีข้างหน้าให้ผลผลิตตกต่ำอ่อนแอเป็นโรคมามาก ฯลฯ

พันธุ์ยางมีมากมายหลายพันธุ์ แต่ละพันธุ์มีลักษณะและคุณสมบัติ ตลอดจนข้อดี ข้อเสียแตกต่างกันไป สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตรเป็นหน่วยงานเดียวในประเทศไทยที่ทำหน้าที่ศึกษา วิจัยทดสอบและปรับปรุงพันธุ์ยาง เพื่อให้ได้พันธุ์ยางที่มีลักษณะดี ไม่ว่าจะให้ผลผลิตสูง เจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมต่างๆ ของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี ด้านทานโรค และด้านทานลม ฯลฯ ออกมาแนะนำให้เกษตรกรชาวสวนยางพิจารณาเลือกใช้ในการปลูกสร้างสวนยาง

พันธุ์ยางที่แนะนำให้เกษตรกรชาวสวนยางโดยทั่วไป พิจารณาเลือกใช้ในการปลูกสร้างสวนยางในเขตปลูกยางเดิมในภาคใต้ (กรมวิชาการเกษตร, สถาบันวิจัยยาง, 2542 : 2) มีพันธุ์ยางที่แนะนำแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม หรือ ชั้น คือ

(1) พันธุ์ยางชั้น 1 ได้แก่ ยางพันธุ์ดีที่แนะนำให้เกษตรกรปลูกโดยไม่จำกัดพื้นที่ปลูกมีอยู่ 8 พันธุ์ คือ สถาบันวิจัยยาง 251 , สงขลา 36, BPM 24, PB 225, PB 260, PR 255, RRIC 110 และ RRIM 600

(2) พันธุ์ยางชั้น 2 ได้แก่ ยางพันธุ์ดีที่แนะนำให้เกษตรกรปลูกโดยจำกัดพื้นที่ปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของพื้นที่ปลูกยางที่ถือครอง และแต่ละพันธุ์ควรปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่ มีอยู่ 6 พันธุ์ด้วยกัน คือ สถาบันวิจัยยาง 226 , สถาบันวิจัยยาง 250, BPM 250, PB 235, PRIC 100 และ PRIC 101

(3) พันธุ์ยางชั้น 3 ได้แก่ ยางพันธุ์ดีที่แนะนำให้เกษตรกรปลูกโดยจำกัดพื้นที่ปลูกให้ปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 2 ของพื้นที่ปลูกยางที่ถือครอง และแต่ละพันธุ์ควรปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่ มีอยู่ 9 พันธุ์ด้วยกัน คือ สถาบันวิจัยยาง 163, สถาบันวิจัยยาง 209, สถาบันวิจัยยาง 214, สถาบันวิจัยยาง 218, สถาบันวิจัยยาง 225, Haiken-2 , PR 302, PR 305, และ PRIC 121

กรมวิชาการเกษตร ได้แนะนำพันธุ์ยางชั้นดีให้เกษตรกรได้พิจารณาเลือกปลูกยางพันธุ์ดีในแต่ละพันธุ์ มีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกัน ซึ่งต้องเลือกพันธุ์ยางให้เหมาะสมกับพื้นที่ปลูก แต่ยางพันธุ์ดีเกือบทุกพันธุ์จะมีการกรีดที่คล้ายคลึงกัน ยกเว้นพันธุ์ยางบางชนิดที่มีวิธีการกรีดที่ต่างออกไป รวมถึงวิธีการกรีดที่ต้องใช้ร่วมกับสารเคมีเร่งน้ำยาง ซึ่งจะกล่าวถึงในวิธีการปฏิบัติในการกรีดยางและการผลิตยางแผ่นชั้นดีต่อไป

2.2.3. วิธีการปฏิบัติในการกรีดยางและการผลิตยางแผ่นชั้นดี

ในระบบการผลิตยางพารามีกิจกรรมที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานและคุณภาพของแรงงานอยู่สองกิจกรรมหลัก คือ การกรีดยางและการทำยางแผ่น หากได้แรงงานที่ขาดความชำนาญในทั้งสอง กิจกรรมนี้ก็จะกระทบถึงประสิทธิภาพการผลิต คุณภาพของผลผลิต ตลอดจนการจัดการสวนยางในระยะยาวได้ ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจกับกิจกรรม 2 กิจกรรมนี้ของระบบการผลิตยางพาราด้วย

(1). ระบบการกรีดยาง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (2538 : 149) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการกรีดยาง สำหรับต้นยางติดตา สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ตามช่วงกรีดยางและการใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง ดังนี้

(1.1) การกรีดยางในระยะ 3 ปีแรก เนื่องจากในระยะ 2-3 ปีแรก ของการกรีดยาง ต้นยางยังอยู่ในระยะเจริญเติบโต การกรีดยางหักโหมมากเกินไป จะทำให้ต้นยางชะงักการเจริญเติบโต และผลผลิตลดลงได้ในภายหลัง ระบบการกรีดยางที่แนะนำได้แก่ (ก) ระบบกรีดยางครั้งละต้นวันเว้นสองวัน ระบบนี้ใช้ได้กับยางทุกพันธุ์ แต่เหมาะสมอย่างยิ่งกับยางพันธุ์ PRIM 60, PRIM605, PRIM 607, และ PRIM 623 โดยหยุดกรีดยางในช่วงฤดูยางผลัดใบ และไม่มีการกรีดยางชดเชย (ข) ระบบกรีดยางครั้งละต้นวันเว้นวัน โดยหยุดกรีดยางในช่วงฤดูยางผลัดใบ และไม่มีการกรีดยางชดเชย ระบบนี้ใช้ได้กับยางทุกพันธุ์ ยกเว้นพันธุ์ PRIM 628, PB 28/59, และ BP 5/63 ซึ่งเป็นโรคเปลือกแห้งได้ง่าย จึงไม่เหมาะกับการกรีดยางระบบนี้ (ค) ระบบกรีดยางครั้งละต้นวันเว้นสองวัน ร่วมกับการใช้สารเคมีเร่งน้ำยางเข้มข้น 2.5% โดยใช้สารเคมีทำไดรอกกรีดยางที่ขูดเปลือกกว้าง 2.5 เซนติเมตร ใช้ปีละ 2-3 ครั้ง กับยางพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่ำในระยะแรกของการกรีดยาง เช่น GT 1, PR 107, TGR 1 แต่ในปีถัดไป เมื่อผลผลิตสูงขึ้นมากพอสมควรแล้ว ควรหยุดใช้และห้ามใช้สารเคมีเร่งน้ำยางในฤดูยางผลัดใบ

(1.2) การกรีดยางหลังจากเปิดกรีดยางไปแล้ว 3 ปี ในระยะนี้ต้นยางเจริญเติบโตมากขึ้น มีความทนทานต่อการกรีดยางดีกว่าระยะแรก ระบบการกรีดยางระยะนี้ควรใช้ (ก) ระบบกรีดยางครั้งละต้นวันเว้นวัน เหมาะสำหรับยางบางพันธุ์ที่เป็นโรคเปลือกแห้งได้ง่าย เช่น PRIM 628, และ PB 28/59 และมีการกรีดยางชดเชย (ข) ระบบกรีดยางครั้งละต้นวันเว้นวัน เหมาะสำหรับยางพันธุ์อื่นนอกเหนือจากในข้อ ก และมีการกรีดยางชดเชยเฉพาะในท้องที่ ๆ ที่มีวันกรีดยางน้อยกว่า 200 วัน (ค) ระบบกรีดยางครั้งละต้นวันเว้นสองวัน ร่วมกับการใช้สารเคมีเร่งน้ำยางเหมาะสำหรับยางบางพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่ำ และตอบสนองต่อการใช้สารเคมีเร่งน้ำยางดี หลังจากการใช้ใน 3 ปีแรกแล้วผลผลิตยังไม่ดีขึ้นก็ให้ใช้ต่อไป

(1.3) การกรีดขางเปลือกองอกใหม่ คำแนะนำสำหรับการกรีดขางเปลือกองอกใหม่มี 2 อย่าง คือ ไม่ใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง และใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง (ก) ไม่ใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง มี 2 ระบบคือ ระบบกรีดครั้งลำต้นวันเว้นวัน และมีการกรีดชดเชย วิธีนี้ใช้ได้กับยางทุกพันธุ์ และระบบกรีดครั้งลำต้นวันเว้นสองวันมีการกรีดชดเชย วิธีนี้ใช้สำหรับยางที่เป็นโรคเปลือกแห้งได้ง่าย (ข) ใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง ถ้าหากต้องการใช้สารเคมีเร่งน้ำยางกับยางทุกพันธุ์ ให้ใช้ระบบกรีดครั้งลำต้นวันเว้นสามวัน หรือระบบกรีดครั้งลำต้นวันเว้นสองวัน โดยใช้สารเคมีทาเร่งน้ำยางเข้มข้นชนิด 25% ทาเหนือรอยกรีดกว้าง 1.25 เซนติเมตร ใช้ปีละ 3-4 ครั้ง โดยสังเกตผลผลิต จะทาครั้งต่อไปเมื่อผลผลิตน้ำยางลดลงใกล้เคียงกับผลผลิตก่อนใช้ และไม่ควรทาติดต่อกัน เพราะต้นยางจะโทรมมากเกินไป ซึ่งทั้งสองระบบนี้เหมาะที่จะใช้ในภาวะที่ราคายางตกต่ำ แต่ค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานกรีดขางสูง

2.2.4. การทำยางแผ่น

กรมส่งเสริมการเกษตร, กองส่งเสริมพืชพันธุ์, กลุ่มยางพารา (2538 : 145-147) กล่าวถึงการทำยางแผ่น หมายถึง กรรมวิธีในการทำน้ำยางสดที่เก็บมาได้จากสวนให้เป็นยางแผ่นดิบหรือยางแผ่นรมควัน เพื่อส่งจำหน่ายต่อไป การทำยางแผ่นให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี มีหลักและวิธีปฏิบัติตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ ซึ่งขอกกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ยางแผ่นที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

- (1.1) ยางแผ่นบางสม่ำเสมอ ความหนาไม่เกิน 4 มิลลิเมตร
- (1.2) ขนาดของแผ่นยางกว้าง 40-45 เซนติเมตร ยาว 80-85 เซนติเมตร
- (1.3) น้ำหนักประมาณ 0.8-1.2 กิโลกรัมต่อแผ่น
- (1.4) สะอาด ไม่มีเชื้อรา สิ่งสกปรก และฟองอากาศเจือปน
- (1.5) รูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ไม่คอคอดกว้าง สีสม่ำเสมอ ลายดอกเห็นชัดเจน
- (1.6) ความชื้นในแผ่นยางไม่ควรเกิน 2 เปอร์เซ็นต์
- (1.7) มีความยืดหยุ่นดี

(2) อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำยางแผ่นให้ได้คุณภาพยางแผ่นคุณภาพดีมี ดังนี้

- (2.1) จักรกรีดขาง ทั้งชนิดรีดเรียบและรีดออก
- (2.2) แท่นนวดขกพื้นปูด้วยสังกะสี
- (2.3) ตะกงอลูมิเนียม
- (2.4) ตะแกรงกรองน้ำยางเบอร์ 40 และ 60
- (2.5) ถังรวมน้ำยาง

- (2.6) น้ำกรดฟอร์มิก
- (2.7) กระจกวงน้ำกรด
- (2.8) กระจกวงน้ำยาง
- (2.9) ที่กวนน้ำยาง
- (2.10) แผ่นสังกะสีปิดตะกั่ว
- (2.11) น้ำยาง
- (2.12) น้ำสำหรับผสมน้ำยาง และสำหรับล้างทำความสะอาดยางแผ่นและเครื่องมือต่าง ๆ
- (2.13) คู่มือ
- (3) หลักในการทำยางแผ่นให้ได้คุณภาพดีควรปฏิบัติดังนี้
- (3.1) เครื่องมือเครื่องใช้ต้องสะอาด
- (3.2) กรองน้ำยางให้สะอาดปราศจากสิ่งสกปรกใดๆ
- (3.3) ทำยางให้ได้แผ่นขนาดมาตรฐาน
- (3.4) ใช้น้ำกรดที่ถูกต้องและใช้ในอัตราส่วนที่พอเหมาะ
- (4) หลักและวิธีการทำยางแผ่นหลังจากที่เก็บน้ำยางจากสวนนำมารวบรวมยังถังรวมน้ำยางในบริเวณโรงงาน หรือบริเวณที่จะทำยางแผ่น แล้วจะต้องรีบดำเนินการทำแผ่นทันที เพราะสิ่งแวดล้อมทั่วไป เช่น ความร้อน และอากาศจะทำให้ยางเกิดการบูด หรือรัดตัวขึ้นทุกขณะโดยอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ทำยางแผ่น ต้องเตรียมให้พร้อมและล้างทำความสะอาดก่อนทุกครั้ง ถึงแม้ว่าอุปกรณ์เหล่านั้น จะสะอาดอยู่แล้วก็ตามขั้นตอนการทำยางแผ่นมี ดังต่อไปนี้
- (4.1) กรองน้ำยางให้สะอาด ด้วยตะแกรงกรองเบอร์ 40 และ เบอร์ 60 ซึ่งหมายถึง ตะแกรงที่มีขนาด 40 รูค่อนิ้ว หรือ 40 mesh และ 60 รูค่อนิ้ว หรือ 60 mesh ตามลำดับ
- (4.2) เติมน้ำสะอาดผสมลงไปใต้น้ำยางที่กรองแล้ว 1 เท่าตัว แล้วคนให้เข้ากัน ในกรณีที่เป็นน้ำยางจากต้นยางที่เพิ่งเปิดกรีดใหม่ อาจผสมน้ำน้อยหน่อยโดยใช้น้ำยาง 3 ส่วน ผสมน้ำ 2 ส่วนก็ได้ ทั้งนี้เพราะน้ำยางที่เพิ่งเปิดกรีดใหม่จะมีเปอร์เซ็นต์เนื้อยางแห้ง (dry rubber content) ต่ำ
- (4.3) ตวงส่วนผสมของน้ำยางที่ผ่านการกรองแล้ว ใส่ตะกั่วอลูมิเนียมตะกั่ว 5 ลิตร
- (4.5) ผสมน้ำกรดฟอร์มิก (formic acid) กับน้ำ โดยใช้น้ำกรด 2 ช้อนสังกะสีต่อน้ำ 3 กระจกวงม ใส่ น้ำกรดที่ผสมแล้วนี้ 1 กระจกวงม ต่อน้ำยาง 1 ตะก

(4.6) ก่อนเทน้ำกรดที่ผสมแล้วใส่น้ำยาง ควรใช้ที่กวนน้ำยางกวนน้ำยางในตะกุงที่จะใส่กรดสัก 1-2 เที้ยวก่อนแล้ว ค่อยๆ เทส่วนผสมของน้ำกรดลงไปตามยาวของตะกุง แล้วใช้ที่กวนน้ำยางพายกวนไปมาอีก 5-6 เที้ยว

(4.7) ในระหว่างการกวน จะมีฟองอากาศเกิดขึ้นมากมาย ให้ช้อนฟองอากาศออกให้หมด ซึ่งฟองอากาศนี้สามารถนำไปทำเป็นขี้ยางก็ได้ หลังจากคักฟองอากาศออกหมดแล้ว ควรปิดตะกุงเพื่อป้องกันไม่ให้สิ่งสกปรกตกลงไป แล้วนำไปตั้งทิ้งไว้ประมาณ 30-45 นาที ยางในตะกุงจะแข็งตัว

(4.8) เมื่อยางแข็งตัวดีแล้ว ก่อนนำไปยังแท่นนวดควรรินน้ำหล่อไว้ทุกตะกุงเพื่อให้สะดวกในการเลาะยางออกจากข้างตะกุง

(4.9) กว่าตะกุงลงบนแท่นนวด ยางจะหลุดออกจากตะกุง จากนั้นทำการนวดด้วยมือหรือไม้ก็ได้ตามความถนัด นวดให้ยางเป็นแผ่นบางลง จะมีความหนาประมาณ 1 เซนติเมตร

(4.10) นำยางที่นวดจนบางแล้วเข้าเครื่องมือรีดเรียบ 3 ครั้ง ได้ยางแผ่นบางหนาประมาณ 5-6 มิลลิเมตร

(4.11) จากนั้นนำเข้าเครื่องรีดดอกอีกครั้งหนึ่ง จะได้ยางแผ่นดิบมีขนาดพอเหมาะ มีความหนาประมาณ 3-4 มิลลิเมตร

(4.12) นำยางที่ผ่านเครื่องรีดออกแล้ว ไปล้างน้ำให้สะอาด โดยจุ่มลงในโอ่งหรือถังน้ำ แล้วนำยางไปผึ่งในที่ร่ม อากาศถ่ายเทสะดวก เมื่อยางแห้งก็สามารถเก็บไว้ขายได้ หรือ ถ้าหากมีโรงรมควัน เมื่อน้ำหยดไหลหลังจากผึ่งแดดไว้สักครู่ ก็สามารถนำเข้าโรงรมได้เล สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (2538 : 157) กล่าวถึงการผลิตยางแผ่นชั้นดี มีหลักการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. การผลิตยางแผ่นชั้นดี จะต้องรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ให้สะอาด
2. น้ำยางที่รวบรวมได้จะต้องรีบนำไปทำแผ่นทันที และใช้อัตราส่วนผสมน้ำกับน้ำยางให้ถูกต้อง คือ 1 ต่อ 3 หรือ 1 ต่อ 2 (ในกรณีที่ยางเปิดกริดมากกว่า 5 ปี)
3. ทำยางแผ่นให้ได้มาตรฐาน คือ หนาประมาณ 3-4 มิลลิเมตร ยาวประมาณ 80-85 เซนติเมตรหนัก 800-1,200 กรัม
4. การผสมน้ำกรดกับน้ำให้เทน้ำกรดใส่น้ำ และใช้อัตราส่วนผสมที่ถูกต้อง
5. เมื่อทำยางเสร็จให้นำไปผึ่งแดดในที่ร่มที่ไม่มีฝุ่นละอองจับ
6. น้ำที่ใช้ต้องสะอาด

2.2.5. ประเภทเกษตรกรและการใช้แรงงานในระบบการผลิต

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของการจ้างแรงงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานในระบบการผลิตยางพารา สมยศ ทุงหว่า และ ศิริจิต ทุงหว่า (2537 : 81) ได้จำแนกเกษตรกรในระบบสังคมเกษตรการผลิตยางพาราตามความสมดุลของการใช้ที่ดินกับแรงงานออกเป็น 6 ประเภท

(1) เกษตรกรประเภทที่มีที่ดินไม่เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานในครัวเรือน เกษตรกรประเภทนี้จะมีแรงงานบางส่วนรับทำงานจ้างกับฟาร์มอื่นๆ หรือไม่ก็ทำงานนอกภาคเกษตร ในช่วงฤดูการเกษตรหรือนอกฤดูการเกษตร

(2) เกษตรกรประเภทใช้แรงงานในครัวเรือน เป็นเกษตรกรที่มีปริมาณที่ดินทำการเกษตรเพียงพอกับแรงงานในครัวเรือน อาจจะเป็นเจ้าของ หรือ เช่าที่ดินแบบต่างๆ แรงงานส่วนใหญ่ทำการผลิตในฟาร์มของตนเอง อาจจะมีแรงงานอื่นเพิ่มเติมบ้างแต่ไม่มากนัก ถ้าหากว่าพื้นที่ทำสวนยางยังไม่ให้ผลผลิตทั้งหมด แรงงานส่วนหนึ่งของเกษตรกรประเภทนี้ อาจจะมีการจ้างรับจ้างให้กับเกษตรกรรายใหญ่ ในขณะที่เดียวกันในช่วงวิกฤติ อาจจะมีการจ้างแรงงานนอกฟาร์มเข้ามาด้วย

(3) เกษตรกรประเภทที่มีที่ดินทำการเกษตรมากกว่าปริมาณแรงงานในครัวเรือน เกษตรกรประเภทนี้มักใจให้เช่าที่ดินบางส่วน ส่วนใหญ่จะมีอยู่ด้วยกลางคนขึ้นไปมักมีการจ้างแรงงานมากริดยางในฟาร์มแบบถาวร

(4) เกษตรกรประเภทที่ให้ผู้อื่นทำการกรีดยางแบบแบ่งครึ่งผลผลิตในที่ดินทั้งหมด เนื่องจากเกษตรกรประเภทนี้มีแหล่งรายได้อื่นเป็นหลักอยู่แล้ว เช่น รับราชการ หรือ ทำธุรกิจการค้าที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่กับกิจกรรมเหล่านั้น

(5) เกษตรกรประเภทนายทุนสวนยาง ที่มีที่ดินจำนวนมากกว่า 500 ไร่ เกษตรกรประเภทนี้มักใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ในการแปรรูปน้ำยางและใช้แรงงานจ้างจำนวนมาก

(6) เกษตรกรประเภทที่เป็นลูกจ้างสวนยางเต็มเวลา เป็นเกษตรกรที่ไร้ที่ดินทำกินหรือมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองแต่น้อยมาก มักเป็นเกษตรกรที่อพยพมาเพื่อเป็นลูกจ้างกรีดยางและแปรรูปยางเต็มเวลาให้แก่เกษตรกรประเภทที่ 3, 4 และ 5 ส่วนใหญ่เป็นแรงงานหนุ่มสาวและสามักรรชา

นอกจากนี้ สมยศ ทุงหว่า และ ศิริจิต ทุงหว่า (2537 : 91) ยังได้จำแนกแรงงานจ้างในการทำสวนยาง (รวมทั้งขนส่งและแปรรูปน้ำยาง) ว่าโดยทั่วไปมาจากหลายแหล่งคือ

- (1) แรงงานท้องถิ่นที่มีพื้นที่ทำสวนยางน้อย
- (2) คู่หนุ่มสาวที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองในเขตทำนาเป็นหลัก

(3) แรงงานกรีดยางที่มีสวนยางที่ยังไม่ให้ผลผลิต

(4) แรงงานที่มาจากภาคอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บัญชา สมบูรณ์สุข และ อภิญญา จันทร์เจริญ (2538 : 27) ได้ศึกษาการเคลื่อนย้ายแรงงานเกษตรในจังหวัด ซึ่งเป็นกรณีศึกษาแรงงานกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นของเกษตรกรที่หันองศาจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในอำเภอหาดใหญ่และนาทวี จังหวัดสงขลา พบว่า ปัญหาที่สำคัญของแรงงานกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น คือ

(1) ปัญหาแรงงานขาดฝีมือและความชำนาญ

(2) ปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาแรงงานจ้างในการกรีดยางพาราและทำยางแผ่น และปัญหาการขาดแคลนแรงงานกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น

ปัญหาการขาดแคลนแรงงานกรีดยางมักจะเกิดขึ้นในช่วงที่ราคายางตกต่ำ แต่เมื่อราคายางสูงปัญหาการขาดแคลนแรงงานจะลดลง เพราะแรงงานที่เคยกรีดยางจะเคลื่อนที่ย้ายกลับมาเนื่องจากได้รับผลตอบแทนที่สูงขึ้น ชูชาติ อุรัมภรณ์ และ นภดล พิระเสถียร (2539 : 23 – 25) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาแรงงานในระบบการผลิตยางพารา ดังต่อไปนี้

(1) เร่งรัดการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานกรีดยางให้มีประสิทธิภาพและจำนวนมากขึ้น

(2) สนับสนุนงานวิจัยเครื่องมือทุ่นแรงในการกรีดยางให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น เครื่องเจ้าน้ำยางสนับสนุนให้มีการคุ้มครองแรงงานกรีดยางพารา เนื่องจากมีลักษณะการจ้างงานต่อเนื่องใกล้เคียงกับการจ้างแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การใช้แรงงานในระบบการผลิตยางพารา เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก โดยเฉพาะการกรีดยางและทำยางแผ่นที่ดีในระบบการผลิตยางพารา ซึ่งต้องใช้ฝีมือในการกรีดยางและเวลาในการผลิตยางแผ่นดิบ เกษตรกรเจ้าของสวนยางพาราที่ขาดแคลนแรงงานในครัวเรือนที่มีฝีมือในการกรีดยาง หรือ ไม่มีเวลามากพอในการกรีดยางและทำยางแผ่น จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานเข้ามาเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดแคลนไป

2.3 ระบบตลาดยางพารา

2.3.1 องค์ประกอบในตลาดยางพารา

วิฑูร อินทมนั (2538 : 21-22) ได้ทำการจำแนกองค์ประกอบต่างๆ ในระบบการตลาด

ยางพาราของภาคได้พบว่า มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้ผลิต สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ผู้ผลิตที่เป็นชาวสวนขนาดเล็ก แบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อย

(1.1) ชาวสวนยางอิสระ เป็นชาวสวนยางรายย่อยที่มีปริมาณการผลิตออกสู่ตลาดไม่มาก โดยทั่วไปแล้วยางที่ผลิตได้เป็นยางคุณภาพต่ำ คือ อยู่ระหว่าง 3-4-5 และเศษยาง ซึ่งเป็นยางที่นำไปขายรวมกับกลุ่มไม่ได้ มักจะขายผลผลิตครั้งละน้อยๆ โดยขายเป็นระยะๆ ประมาณ 2-3 วันต่อครั้ง เนื่องจากความจำเป็นในการใช้เงินเพื่อการบริโภค

(1.2) ชาวสวนที่เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางและการรวบรวมกลุ่มนี้ เกิดขึ้นมาโดยการสนับสนุนของศูนย์วิจัยยาง กองการยาง วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม คือ เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองทางการตลาดแก่เกษตรกรโดยการสนับสนุนให้มีการปรับปรุงคุณภาพของยางแผ่น การรวบรวมผลผลิตของสมาชิก และเพื่อเพิ่มปริมาณการขายยางในแต่ละครั้ง โดยทั่วไปแล้วสภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มนี้จะดีกว่า ผู้ผลิตกลุ่มแรก และอยู่ในฐานะที่สามารถชะลอการขายได้ 15 วันต่อครั้ง เพื่อผลตอบแทนในด้านราคาของผลผลิตที่จะได้สูงกว่าจากการขายยางด้วยการประมูล

(1.3) ชาวสวนยางที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร โดยทางสหกรณ์ การเกษตรจะทำการรวบรวมผลผลิตของสมาชิก แล้วนำไปจำหน่ายแก่โรงรมยางการขายจะเป็นไปในลักษณะของการขอโควต้าจากโรงรมนั้น ๆ

2. ผู้ผลิตรายใหญ่ มีเพียงร้อยละ 5 ของผู้ผลิตยางทั้งหมด คือ ผู้ผลิตที่มีพื้นที่สวนยางมากกว่า 500ไร่ขึ้นไป จะอยู่ในรูปของบริษัท จะมีระบบการผลิตยางแบบครบวงจร ตั้งแต่ กรีด ทำยางแผ่น ผึ่งแห้ง รมควัน หรือ การผลิตน้ำยางข้น จำหน่ายให้กับลูกค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ผู้ค้ายาง สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

(2.1) พ่อค้าระดับท้องถิ่น หรือ พ่อค้าเร่ ซึ่งมีบทบาทมากในแหล่งที่การคมนาคมยังไม่สะดวก พ่อค้าเร่จะใช้รถจักรยานยนต์ หรือ รถยนต์ ไปซื้อยางแผ่นดิบ และเศษยางจากสวน หรือ ของเกษตรกรในหมู่บ้านโดยตรง

(2.2) พ่อค้าระดับท้องถิ่น ได้แก่พ่อค้าในอำเภอ หรือ จังหวัด เป็นผู้รับซื้อยางรายใหญ่ที่รับซื้อยางจากชาวสวน หรือจากพ่อค้าเร่ นอกจากนี้อาจจะไปรับประมูลซื้อจากกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางด้วย ขอบเขตของการซื้อยางจะซื้อภายในจังหวัดตนเอง และ จังหวัดใกล้เคียง แล้วจะนำไปขายต่อให้กับโรงรมยาง

ฉกรรจ์ แสงรักษาวงศ์ (2538 : 83-86) ได้กล่าวไว้ว่า เนื่องจากระบบตลาดยางของไทยเป็นระบบที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นตลาดที่มีระบบการซื้อ และขายยางที่มีประสิทธิภาพ เพราะยังเป็นตลาดที่ชาวสวนยางต่างคนต่างขายให้กับพ่อค้าคนกลางระดับต่างๆ การกำหนดคุณภาพ การชั่งน้ำหนักยาง และการตกลงราคา ขึ้นอยู่กับการตกลงใจของทั้งสองฝ่าย

และมักประสบปัญหาในเรื่องผลประโยชน์ที่จะได้รับ ขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายใดมีอำนาจใจการต่อรองมากกว่ากัน และผู้เสียผลประโยชน์ส่วนใหญ่กลับเป็นชาวสวนยาง และต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมตลอดมา ดังนั้นทางรัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้หาวิธีการในการช่วยเหลือเกษตรกร โดยการจัดตั้งตลาดกลางยางพาราขึ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานที่หรือศูนย์กลางที่ผู้ซื้อและผู้ขายยางมาประกอบธุรกิจการซื้อขายและการขายยางร่วมกัน อันจะทำให้เกิดความเป็นธรรมให้กับผู้ซื้อและผู้ขายยาง ภายใต้ระเบียบของตลาดกลางที่ทุกฝ่ายยอมรับ ระบบตลาดกลางยางพารามีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

(1) ผู้ซื้อและผู้ขายยางต้องลงทะเบียนก่อนเข้าตลาดกลาง โดยที่ผู้ที่นำยางมาขาย จะเป็นชาวสวนยาง พ่อค้าท้องถิ่นหรือพ่อค้าคนกลางก็ได้ ส่วนผู้ซื้อยางที่ตลาดกลาง เกือบทั้งหมดเป็นผู้ส่งออกยางพารา

(1) การซื้อขายจะทำการซื้อขายเฉพาะยางดิบเท่านั้น

(3) ตลาดกลางจะกำหนดราคากลางยางแผ่นดิบคุณภาพชั้น 1 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการซื้อ และขายยางของตลาดกลาง ในกรณีผู้ซื้อ ซื้อยางแผ่นดิบคุณภาพชั้น 1 ต่ำกว่าราคากลาง ตลาดกลางจะเป็นผู้ซื้อยางจำนวนนั้นในราคากลางการซื้อขายยางใช้วิธีการประมูลยาง และจ่ายเงินค่ายางทันทีที่การซื้อขายยางแล้วเสร็จ

(4) ผู้ขายต้องคัดยางคุณภาพชั้นเดียวกันให้อยู่ในรถยนต์คันเดียวกัน ในกรณีมียางหลายชั้นต้องแยกยางแต่ละชั้นให้ชัดเจน

(5) ยางที่นำเข้ามาขายต้องเป็นยางคุณภาพดี คือ ขนาดเหมาะสม บาง ไม่มีสิ่งสกปรกในเนื้อยาง และมีความชื้นดังนี้คือ ยางดิบคุณภาพชั้น 1 ความชื้นไม่เกิน 3 เปอร์เซ็นต์ ยางดิบคุณภาพชั้น 2 ความชื้นไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ และยางดิบคุณภาพชั้น 3 ความชื้นไม่เกิน 7 เปอร์เซ็นต์

(6) เจ้าหน้าที่ตลาดกลางจะเป็นผู้คัดคุณภาพยาง ทั้งก่อนยางเข้าตลาดขณะรอการประมูล และขณะชั่งน้ำหนักยางที่ตลาด โดยผู้ขายและผู้ซื้อยางต้องยอมรับคุณภาพยางที่เจ้าหน้าที่ตลาดกลางเป็นผู้คัด

(7) การประมูล จะประมูลเป็นล็อต แต่ละล็อตน้ำหนักประมาณ 12,000 – 20,000 กิโลกรัม หรือรถยนต์บรรทุก 12 – 15 คัน โดยจะประมูลตามคุณภาพของยาง

(8) ผู้ที่ประมูลราคาสูงสุดจะได้ยางไป ในกรณีที่มิผู้ยื่นประมูลสูงสุดมากกว่า 1 ราย ผู้ที่ประมูลก่อนจะได้ยางไป

(9) ราคาขางที่ประมูล ผู้ซื้อต้องแจ้งเป็น 2 ราคา คือ ราคา ณ ตลาดกลาง และ ราคาส่งมอบที่โรงงาน

(10) การชั่งน้ำหนักยางมี 2 วิธีคือ ชั่งน้ำหนักยางที่ตลาดกลาง และชั่งน้ำหนักยางที่โรงงานของผู้ซื้อ

(11) การส่งมอบยาง ตลาดกลางจะดำเนินการหลังจากผู้ซื้อได้ชำระค่ายางให้ตลาดเรียบร้อยแล้ว โดยผู้ซื้อต้องรับผิดชอบค่าขนส่ง

(12) กรณีที่ไม่ตกลงขายยาง กระทำได้ 3 วิธี คือ จำนำยางไว้กับตลาดกลาง ผ่าขายไว้ที่ตลาดกลาง หรือนำยางกลับ

(13) ตลาดกลางจะเป็นผู้กำหนดราคากลางยางแผ่นดิบคุณภาพชั้น 1 เพื่อเป็นฐานของการซื้อขายในแต่ละวันที่ตลาดทำการเปิดขาย

2.3.2. วิธีการซื้อขายยางแผ่นดิบ

วิธีการซื้อขายของพ่อค้ายางที่รับซื้อจากชาวสวนยาง หรือพ่อค้าเร่ จะมีวิธีการซื้อและการตั้งราคาที่คล้ายคลึงกัน โดยอิงราคาจากร้านรับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขายเองในการกำหนดราคาซื้อขายนี้ ร้านรับซื้อยางจะใช้ราคาของแผ่นรมควันชั้น 3 ที่โรงงานได้รับหักด้วยค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่ารมควันยาง ค่าขนส่ง ค่าภาษี ค่าใช้จ่ายอื่นๆ และกำไร ซึ่งราคาซื้อขายจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ละวัน ขึ้นอยู่กับราคาของยางแผ่นรมควันชั้น 3 โดยทั่วไป แล้วการรับซื้อยางแผ่นดิบจะมีการซื้อแบบคละชั้น คือไม่มีการแยกชั้นคุณภาพของยางเท่าที่ควร แต่จะใช้วิธีการประเมินคร่าวๆ โดยดูด้วยสายตาในเรื่องความชื้นและความสะอาดของยางแผ่นดิบ แล้วนำไปขายให้โรงงาน โดยขนส่งไปขายถึงที่และโรงงานจะเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขาย โดยคัดขายอย่างชัดเจน

2.3.3. โครงการแทรกแซงตลาดยางพารา

โครงการแทรกแซงตลาดยางพารา เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2534 ในการแทรกแซงราคาเพื่อแก้ไขราคาของตกต่ำ (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2540 : 1)

(1) กิจกรรมหลักในการดำเนินงานตามโครงการแทรกแซงตลาดยางพารา

(1.1) ด้านการคัดคุณภาพยาง ตลาดแทรกแซงราคาจะจับคู่ตลาดที่มีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์ในเรื่องการคัดคุณภาพยาง มีวิธีการประเมินคุณภาพความชื้นของยางแผ่นดิบ ที่แน่นอน และถูกต้อง

(1.2) ด้านน้ำหนักยาง ตลาดแทรกแซงราคาใช้เครื่องชั่งน้ำหนัก ที่ผ่านการตรวจสอบ และรับรองจากกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งมีความเที่ยงตรงในการชั่ง ดังนั้นการชั่งน้ำหนักของตลาดแทรกแซง จะได้น้ำหนักที่เที่ยงตรงและถูกต้อง

(1.3) ด้านราคา ราคาขายแผ่นแต่ละคุณภาพชั้นของตลาดแทรกแซงจะถูกกำหนดตามนโยบายของรัฐบาล โดยจะปิดประกาศให้เกษตรกรชาวสวนยางทราบก่อนดำเนินการแทรกแซงราคา

(1.4) ด้านการซื้อขาย ตลาดแทรกแซงจะรับซื้อขายโดยแยกตามคุณภาพชั้นในราคาแทรกแซง

(1.5) ด้านการจ่ายเงิน ตลาดแทรกแซง จะมีวิธีการจ่ายเงิน 2 วิธี คือ จ่ายเป็นเงินสด และจ่ายเป็นเช็คเงินสด

(1.6) ด้านการรมควัน และการจัดการเก็บยางแผ่นรมควัน ตลาดแทรกแซงจ้างโรงรมเอกชนเพื่อรมควันยางแผ่นดิบ ก่อนจะส่งมอบเพื่อเก็บในโกดังที่ได้จัดเตรียมไว้

(2) มาตรการแทรกแซงราคา (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2540 : 1) เพื่อให้ได้โครงการแทรกแซงตลาดกลางยางพารา มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมไปทุกพื้นที่ จึงได้กำหนดมาตรการแทรกแซงไว้ 4 มาตรการ ดังนี้

- (2.1) มาตรการซื้อขายแผ่นดิบจากเกษตรกร
- (2.2) มาตรการซื้อขายแผ่นดิบจากสหกรณ์กองทุนสวนยาง
- (2.3) มาตรการตรวจสอบสต็อกยาง
- (2.4) มาตรการการขายยาง

(3) ขั้นตอนการซื้อขายแผ่นดิบของโครงการแทรกแซงตลาดยางพารา แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้ (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2540 : 1)

- (3.1) การลงทะเบียนเกษตรกรผู้นำยางมาขาย
- (3.2) การคัดคุณภาพยางแผ่นดิบให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพยางแผ่นที่กำหนด
- (3.3) การชั่งน้ำหนักยาง
- (3.4) การจ่ายเงินค่าขาย
- (3.5) การส่งมอบยาง

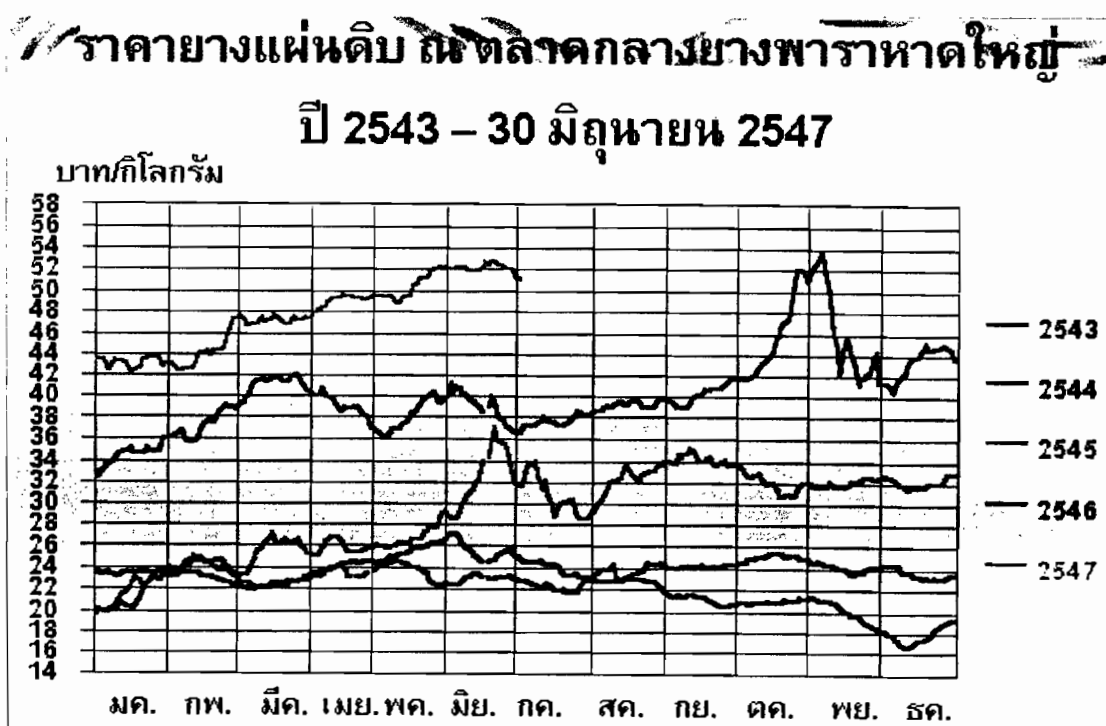
(4) คุณสมบัติของนำยางมาขายตามโครงการแทรกแซงตลาดยางพารา มีดังนี้ (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง , 2540 : 2)

- (4.1) เกษตรกรชาวสวนยาง
- (4.2) เกษตรกรกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยาง
- (4.3) สมาชิกสหกรณ์การเกษตร
- (4.4) สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยาง
- (4.5) สมาชิกสมาคมชาวสวนยางจังหวัด

2.3.4. ราคาขางพารา

สภาวิจัยยางได้กล่าวถึงตลาดและราคาขางพาราของไทยในช่วงปี 2543 (สภาวิจัยยาง, 2544:16-17) พบว่าตลาดส่งออกขางพาราธรรมชาติของไทยที่สำคัญเป็นตลาดดั้งเดิมได้แก่ ตลาดญี่ปุ่น จีน มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา และเกาหลีใต้ ซึ่งราคาโดยเฉลี่ยราคาขางแผ่นรมควันชั้น 3 ในตลาดสิงคโปร์ช่วงนั้นคือ 66.04 เซนต์สหรัฐ หรือ 26.52 บาท

สำหรับราคาขางแผ่นดิบ ณ ตลาดกลางขางพาราหาดใหญ่ตั้งแต่ ปี 2543 ถึงมิถุนายน 2547 สามารถเปรียบเทียบได้จากตารางด้านล่าง

ที่มา : www.rubberthai.com

อาจกล่าวได้ว่าราคาขางพาราในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมามีความผันผวนพอสมควร โดยเห็นจะเห็นว่าในช่วงปี 2543 และ 2544 ราคาขางพาราค่อนข้างต่ำโดยเฉลี่ยแล้วต่ำกว่ากิโลกรัมละ

30 บาท และในช่วงนี้ราคาขางพาราเคยต่ำสุดถึงกิโลกรัมละประมาณ 16 บาท หลังจากนั้นปี 2545 กลางปีราคาขางพาราขยับสูงขึ้นสูงขึ้นโดยอยู่ระหว่างกิโลกรัมละ 30-35 บาท และในช่วงปี 2546 ราคาขางพาราได้ขยับสูงกว่ากิโลกรัมละ 35 บาทและมีราคาสูงสุดถึงกิโลกรัมละ 54 บาท ปัจจุบันในปี 2547 ถือว่าราคาขางพาราอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีสูงกว่ากิโลกรัมละ 40 บาท และราคาขางพาราได้คงตัวอยู่ในระดับดังกล่าว

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการตรวจเอกสารในครั้งนี้มีเอกสารงานวิจัยจำนวน 10 เรื่องด้วยกัน โดยเรื่องแรกเป็นการศึกษาพลวัตและการปรับตัวของชุมชนชาวสวนขางพาราในภาคใต้ บัญชา สมบูรณ์สุขและคณะ (2546) เรื่องที่สองเป็นการศึกษา ระบบเกษตร : รูปแบบการปรับตัวของระบบการทำฟาร์มสวนขางขนาดเล็กในภาคใต้ประเทศไทย ได้ บัญชา สมบูรณ์สุขและคณะ (2544) เรื่องที่สามเป็นการศึกษา แนวทางการศึกษาและพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพในสวนขางพารา ของ อุฑุทธิ์ นิศภา และคณะ (2537) เรื่องที่สี่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับวิวัฒนาการและการปรับเปลี่ยนของระบบสังคมเกษตรการผลิตขางพารา บริเวณฝั่งตะวันตกของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ของ สมยศ ทุ่งหว้า และ ศิริจิต ทุ่งหว้า (2537) เรื่องที่ห้าเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืนสำหรับเกษตรกรชาวสวนขางพารา : ศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในสวนขางพารา ของอุพิน รมณีย์ (2541) เรื่องที่หก เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการขายขางผ่านตลาดกลางและตลาดท้องถิ่น ในจังหวัดภูเก็ต ของชุมพล พูลศิริ (2537) เรื่องที่ เจ็ด เป็นการศึกษาต้นทุนการผลิตขางของสวนขางขนาดเล็ก ซึ่งเป็นงานวิจัยของ อนุก กุณาละสิริ (2543-2546) เรื่องที่แปด เป็นการศึกษาเศรษฐกิจการปลูกขางพาราแทนต้นขางเก่าในประเทศไทย ของเผด็จ ปันลาขนาด (2513) เรื่องที่ เก้า เรื่องการเพิ่มผลผลิตสวนขางพาราขนาดเล็กโดยใช้ระบบกรีดขางที่เหมาะสม ของพิชิต สพโชค (2544) และเรื่องสุดท้าย เป็นการศึกษาการใช้ประโยชน์พื้นที่ขางขนาดเล็กเสริมรายได้ ของไววิทย์ บุรณธรรม (2544)

ในเรื่องแรกจากการศึกษาคณะผู้วิจัยได้ค้นพบพลวัตและวิวัฒนาการที่น่าสนใจของการพัฒนาขางพาราไทยตลอดจนสถานการณ์ปัจจุบันของขางพาราทั้งในแง่ของพื้นที่การเพาะปลูกในภาคใต้และระบบการทำสวนขางในปัจจุบัน อันนำไปสู่การปรับตัวของระบบการทำสวนขางไทยในภาคใต้ซึ่งเป็นแหล่งผลิตขางรายใหญ่ที่สุดของประเทศไทย โดยได้จำแนกพลวัตการเกี่ยวกับพัฒนาการของขางพาราไทย ไว้เป็น 3 ด้านดังนี้ (1) ด้านการผลิต (2) ด้านการตลาดและการส่งออก (3) ด้านอุตสาหกรรม

ด้านการผลิต	การตลาดและการส่งออก	อุตสาหกรรม
<p>2422 : เริ่มปลูกยางครั้งแรกที่ อ.กันตัง จ. ตรัง</p> <p>2443 : ปลูกยางโดยใช้เมล็ดปลูก</p> <p>2454:เริ่มขยายปลูกครั้งแรกทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p> <p>2569 :เริ่มส่งออกและขยายพื้นที่ปลูกยางพารา</p> <p>2477 : ยกฐานะแผนกยางเป็นกองยาง สังกัดกรมป่าไม้</p> <p>2484 : พื้นที่ปลูกยางทั่วประเทศ ประมาณ 3 ล้านไร่</p> <p>2487: สงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้การผลิตยางชะลอตัว เป็นผลให้ยกเลิกความตกลงควบคุมยางระหว่างประเทศ</p> <p>2495 : พื้นที่ปลูกยางทั่วประเทศ ประมาณ 4 ล้านไร่</p> <p>2498 : เสนอร่าง พ.ร.บ. ปลูกแทนยางเก่าด้วยยางพันธุ์ดี</p> <p>2504 : จัดตั้งสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) : ตั้งองค์การสวนยางเป็นนิติบุคคล</p> <p>2508 : ตั้งศูนย์วิจัยยางหาดใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา</p> <p>2521 : เริ่มปลูกยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขยายพื้นที่ปลูกยางตามโครงการปลูกยาง กสย.จากปีละ 135,000 ไร่เป็นปีละ 312,500 ไร่</p> <p>2539 : พื้นที่ปลูกยางทั่วประเทศ 11.9 ล้านไร่ และสถาบันวิจัยยางจัดทำแผนที่ พื้นที่เหมาะสมการปลูกยาง</p> <p>2542 : กำหนดแผนยุทธศาสตร์พัฒนายางพาราครบวงจร (2542-2546) ลดพื้นที่ปลูกยางและปลูกพืชเศรษฐกิจแทนและการจัดทำ Zoning การปลูกยางพารา</p>	<p>2493:พ่อค้าสมาคมพ่อค้ายางไทยที่กรุงเทพฯ โดยนายตัน ใจเต็ง เป็นนายกสมาคมคนแรก</p> <p>2500 : ทำสมุดปกเขียว (The Green Book)วางแผนหลักเกณฑ์ประเภทชั้นยางพารา ที่เรียกว่ามาตรฐานสากลเกี่ยวกับคุณภาพและหีบห่อยางธรรมชาติ</p> <p>2523:ราคาขยงผันผวนเป็นผลให้มีการจัดตั้งองค์การค้ายางระหว่างประเทศ (Intro) ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์มาเลเซีย</p> <p>2524 : ประเทศไทยเป็นสมาชิก Intro และจัดตั้งมูลภัณฑ์กันชนเพื่อแทรกแซงราคาขยงพาราและการสร้างสต็อกขยง</p> <p>2533 : จัดตั้งสมาคมชาวสวนยางแห่งประเทศไทยนายอุทัย สอนหลักทรัพย์เป็นนายกสมาพันธ์คนแรก</p> <p>2534 : จัดตั้งสมาคมตลาดกลางขยงพาราของสถาบันวิจัยขยงและตลาดประมูลขยงของสำนักงานกองทุน</p> <p>2539 : ตั้งชุมนุมสหกรณ์ชาวสวนยางแห่งประเทศไทย</p> <p>2542 : ไทยลาออกจาก</p> <p>2545 : จัดตั้งบริษัทร่วมทุนขยงพาราระหว่างประเทศ (IRCo) และแนวคิดรวมองค์กรขยงเป็นองค์กรขยงแห่งชาติ</p>	<p>2508 : เริ่มต้นอุตสาหกรรมขยงคิบ.ผลิตขยงแท่ง ,ขยงแผ่นรมควัน</p> <p>2510 : นายพงษ์ โสโนศึกษาคุณสมบัติไม้ขยงพาราพบวิธีการอบและอาบน้ำขยงที่เรียกว่า “ไม้สักขาว”</p> <p>2511 : นำไม้ขยงพารามาทำลังเพื่อบรรจุขยงแท่ง</p> <p>2512:บริษัทเด็กบีห้างจัดตั้งโรงงานขยงแท่ง</p> <p>2520:ได้จัดตั้งกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตขยงสังกัดสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย</p> <p>2530 :โรคเอดส์แพร่ระบาดส่งผลให้มีการผลิตและการบริโภคน้ำขยงเพื่อนำไปผลิตถุงมือขยงและถุงขยงอนามัยขยงขึ้น</p> <p>2532 : รัฐบาลออก พรบ. ปลูกป่าไม้สัมปทานทั่วประเทศทำให้ขาดแคลนไม้ จึงมีการปรับปรุงไม้ขยงพารามากขึ้น</p> <p>2536:ไทยกลายเป็นผู้ส่งออกน้ำขยงอันดับหนึ่งของโลก</p> <p>2539 : จัดตั้งสมาคมธุรกิจไม้ขยงพาราไทย</p>

ส่วนงานวิจัยเรื่องที่สอง บัญชา สมบูรณ์สุขและคณะ (2544) ได้ทำการจำแนกวิวัฒนาการการพัฒนาของพาราไทยตามช่วงการพัฒนาประเทศออกเป็น 5 ช่วงเวลาด้วยกันคือ

(1) ช่วงเริ่มต้นการปลูกยางพารา พ.ศ. 2442 จนถึง พ.ศ. 2502 ระบบการผลิตยางพาราดั้งเดิม (Conventional Rubber Production) โดยใช้พันธุ์ดั้งเดิมให้ ผลิตต่ำ เช่น Tjir และ PB86 ประสิทธิภาพได้รับจากบรรพบุรุษ ใช้เทคโนโลยีดั้งเดิมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น-รูปแบบยางแผ่นมากกว่า 90%-ตลาดมีลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้า-เป้าประสงค์ของฟาร์มส่วนใหญ่เพื่อยังชีพ

(2) ช่วงการปฏิวัติเขียว พ.ศ. 2503-2512 : การเริ่มต้นระบบการผลิตยางพาราสมัยใหม่ เริ่มใช้พันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตสูงเช่น RRIM623,PB/51 RRIM600 เป็นต้น ตั้งองค์กรยาง สกย. และสถาบันวิจัยยางทำให้เริ่มนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามา-รูปแบบผลผลิต:ยางแผ่นมากกว่า 90% เกษตรกรเริ่มขยายเนื้อที่ปลูกมากขึ้น แต่ยังอยู่ในลักษณะต่างคนต่างขายและการรวมกลุ่มมีน้อย

(3) การผลิตยางพาราสมัยใหม่ พ.ศ. 2513-2522 มีการใช้ยางพันธุ์ให้ผลผลิตสูง เช่น RRIM 600 และ GT1 มากขึ้น มีหน่วยงานสนับสนุนปัจจัยการผลิตมากขึ้น มีการขยายเนื้อที่การปลูกมากขึ้น เกษตรกรมีอำนาจต่อรองมากขึ้น เนื่องจากมีการรวมกลุ่ม รูปแบบการผลิตยางแผ่นมากกว่า 80% แต่เริ่มทำน้ำยางสดมากขึ้น เริ่มใช้เครื่องมือทุ่นแรง และทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้

(4) ช่วงการผลิตทางเลือก (พ.ศ. 2523-2532) มีการปรับเปลี่ยนพันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตสูง เกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น มีระบบทางเลือกและกิจกรรมเสริมให้เกษตรกรมากขึ้น การรวมกลุ่มมีมากขึ้น ทำให้มีอำนาจต่อรอง รูปแบบผลผลิต มียางแผ่นและน้ำยางสด-การขายในรูปแบบกลุ่มมากขึ้น รัฐบาล สกย. ให้การสงเคราะห์อย่างเต็มที่

(5) ช่วงอุตสาหกรรมยาง (พ.ศ.2533 ปัจจุบัน) ระบบการผลิตยางพาราเพื่ออุตสาหกรรม (Rubber Industrial System) รัฐมุ่งเน้นระบบอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มการใช้ภายในประเทศ พันธุ์ยางให้ผลผลิตสูงจาก สถาบันวิจัยยางผู้เกษตรกรแต่เกษตรกรยังเชื่อพันธุ์ RRIM600- รัฐมีนโยบายมุ่งสู่อุตสาหกรรมมากขึ้น เกษตรกรเปลี่ยนรูปแบบผลผลิตจากยางแผ่นเป็นยางเป็นน้ำยางสด การรวมกลุ่มเข้มแข็งขึ้น(กลุ่มน้ำยางสด) ราคาขยผันผวนมาก จึงมีนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรมากในช่วงนี้ มีบริษัทร่วมทุนยางและการรวมองค์กรยาง แห่งชาติเกิดขึ้น

จากพลวัตการพัฒนาของพาราดังกล่าวที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาในรูปแบบการทำสวนยางในได้ (อชุทธ์ นิสภา และคณะ,2537) ซึ่งสามารถจำแนกได้ 4 รูปแบบ คือ

(1) รูปแบบที่ 1: ป่ายาง เป็นการพัฒนารูปแบบแรกเมื่อน้ำยางพาราเข้ามาปลูกในประเทศปลูกโดยใช้เมล็ด ส่วนมากจะเป็นพันธุ์ Tjir1 ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากประเทศอินโดนีเซีย การปลูกยางแบบนี้คือ จะทำการปลูกยางแทนป่าไม้โดยเฉพาะป่าบก โดยการโค่นล้มพืชพันธุ์เก่า

รวมทั้งไม้ยืนต้นที่บังร่มเงา แล้วทำการปลูกยางโดยเมล็ด หรือต้นกล้าเพาะจากเมล็ด ปลูกตาม จุดต่าง ๆ ภายในพื้นที่แบบไม่เป็นแถวเป็นแนว ปล่อยให้ยางเจริญเติบโตแข่งกับพืชชนิดอื่น ๆ เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน เช่น มันเทศ ข้าว เป็นต้น เมื่อปลูกยางให้ขึ้นพืชยืนต้นอื่นก็ขึ้น ตาม และเมื่อเกษตรกรเห็นว่ายางสามารถกรี๊ดได้ก็ทำการกรี๊ด ขณะเดียวกับไม้ยืนต้นที่เห็นว่า สามารถใช้ประโยชน์ด้านที่อยู่อาศัยได้ก็ตัดไปทำที่อยู่อาศัย ไม้ยืนต้นที่ให้ผล เช่น สะตอ เนียง ก็เก็บไปใช้ประโยชน์ด้านการบริโภคชาวบ้านเรียกรูปแบบการปลูกยางแบบนี้ว่า “ป่ายาง” ซึ่งเป็นการปลูกในระยะเริ่มแรกพร้อม ๆ กับแสดงความเป็นเจ้าของหรือกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว ซึ่ง เดิมเป็นป่าธรรมชาติ

(2) รูปแบบที่ 2 :สวนยางพันธุ์ดี เมื่อยางจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ สามารถมี ผลตอบแทนในทาง เศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรมแก่เกษตรกรกอร์ปกับมีการพัฒนาวิทยาการใหม่ จึงทำให้เกิดการทำสวนยางพันธุ์ดีขึ้น โดยการปลูกยางจากเมล็ดยางที่ผ่านมาการคัดเลือกแล้วว่า ผลผลิตดีและมีการปลูกเป็นแถวเป็นแนว ให้ประชากรยางต่อพื้นที่มากขึ้น เริ่มมีการปราบวัชพืช เกิดขึ้น ไม้ยืนต้นที่แข่งขันการเจริญเติบโตกับยางก็ต้องโค่นทิ้ง พันธุ์ยางส่วนมากก็ยังเป็นยาง พันธุ์ Tjil มีการใส่ปุ๋ยบ้างเป็นครั้งคราว เกษตรกรเรียกการทำสวนยางรูปแบบนี้ว่า “สวนยาง พันธุ์ยางดี”

(3) รูปแบบที่ 3: สวนยางสงเคราะห์ วิชาการด้านการปรับปรุงพันธุ์ยางซึ่งให้ผลผลิตสูง และการขยายพันธุ์ป้องกันการกลายพันธุ์ป้องกันการกลายพันธุ์โดยการติดตามเกิดขึ้น ได้มีการ ดำเนินการส่งเสริมการปลูกโดยกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางโดยการปลูกทดแทนยางเก่าโดย ยางพันธุ์ดีจึงเกิดการ โค่นล้มป่ายางและระบายยางพันธุ์ดีแบบเดิมมาปลูกยางพันธุ์ดีโดยการติดตาม มีการอาศัยวิชาการแผนใหม่มาดูแลรักษาอย่างเต็มที่ที่ไม่ว่าจะเป็นการกำจัดวัชพืชโดยสารเคมี หรือแรงงานคน มีการใส่ปุ๋ยเป็นระบบ พื้นที่ปลูกยางจะต้องไม่มีไม้ยืนต้นปะปนเลย รูปแบบนี้ เกษตรกรเรียกว่า “สวนยางสงเคราะห์” เนื่องจากได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากกองทุน สงเคราะห์การทำสวนยาง

(4) รูปแบบที่ 4 : สวนยางที่พัฒนาจากรูปแบบที่ 1 ถึงรูปแบบที่ 3 เมื่อมองถึง สถานการณ์ปัจจุบันแล้วส่วนมากจะเป็นสงเคราะห์ อย่างไรก็ตามยังมีระบบป่ายางและสวนยาง พันธุ์ดีเหลืออยู่บ้างแต่สัดส่วนจะน้อยลงตามลำดับ แม้ปัจจุบันจะมีการกฎ ระเบียบ กองทุน สงเคราะห์การทำสวนยางให้มีการนำพืชยืนต้นหลายชนิดเข้าไปปลูกร่วมกับยาง แต่ในทางปฏิบัติ ยังไม่แพร่หลายเกษตรกร ไม่มีความชัดเจนในผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ซึ่งตัวเกษตรกรต้อง คำนึงถึงเป็นอันดับแรกมากกว่าเรื่องระบบนิเวศน์หรือสภาพในสภาพรวม จากการพัฒนารูปแบบ สวนยางที่กล่าวถึงก่อให้เกิดความหลายของการปลูกพืชร่วมยางในภาคใต้ ความหลากหลายที่

เกิดขึ้นแปรเปลี่ยนไปตามลักษณะการจัดการของเกษตรกร สภาพภูมิประเทศ ตลอดจนการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวัตถุประสงค์ต่างทำให้รูปแบบและระบบการปลูกยางพาราในภาคใต้มีความหลากหลาย

นอกจากนี้ บัญชา สมบูรณ์สุข และคณะ (2544) ได้จำแนกรูปแบบระบบการทำสวนยางในภาคใต้ที่พบได้ในปัจจุบันในแหล่งปลูกยางในภาคใต้ โดยอาศัยเกณฑ์การจำแนก (1) ประเภทกิจกรรมการผลิตของครัวเรือน (Fam Houactive) (2)ระบบนิเวศน์เกษตร (Agroecozone) และ (3)สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Social-economics) ออกเป็น 6 รูปแบบคือ (1) การทำสวนยางเชิงเดี่ยว (2) ระบบการทำสวนยางร่วมกับการปลูกพืชแซม (3) ระบบการทำสวนยางร่วมกับการทำนา (4) ระบบการทำสวนยางร่วมกับการปลูกไม้ผล (5) ระบบการทำสวนยางร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ และ (6) ระบบการทำสวนยางร่วมกับกิจกรรมเกษตรผสมผสานในปัจจุบันเป็นรูปแบบที่พบเห็นได้ในภาคใต้ โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางขนาดเล็กที่ทำในระดับครัวเรือนซึ่งเป็นภาคการผลิตของประเทศ โดยระบบการทำสวนยางร่วมกับการทำนาจะพบมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ระบบการทำสวนยางร่วมกับการปลูกพืชแซมยาง

สมยศ ท่งหว้า และ ศิริจิต ท่งหว้า (2537) พบว่าระบบการผลิตไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตมากนัก ความทันสมัยของการเกษตรในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการทำนา หรือการผลิตยางพาราเกิดขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงทำให้เกิดความแตกต่างกันภายในกลุ่มคนในระบบสังคมเกษตรการผลิตยางพารา โดยได้จำแนกเกษตรกรในระบบสังคมเกษตรการผลิตยางพาราตามความสมดุลของการใช้ที่ดินกับแรงงานออกเป็น 6 ประเภทดังนี้

(1) เกษตรกรประเภทที่มีที่ดินไม่เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานในครัวเรือน เกษตรกรประเภทนี้จะมีแรงงานบางส่วนรับทำงานจ้างกับฟาร์มอื่นๆ หรือไม่ก็ทำงานนอกภาคเกษตร ในช่วงฤดูการเกษตรหรือนอกฤดูการเกษตร (2) เกษตรกรประเภทใช้แรงงานในครัวเรือน เป็นเกษตรกรที่มีปริมาณที่ดินทำการเกษตรเพียงพอกับแรงงานในครัวเรือน อาจจะเป็นเจ้าของ หรือเช่าที่ดินแบบต่างๆ แรงงานส่วนใหญ่ทำการผลิตในฟาร์มของตนเอง อาจจะมีแรงงานอื่นเพิ่มเติมบ้างแต่ไม่มากนัก ถ้าหากว่าพื้นที่ทำสวนยางยังไม่ให้ผลผลิตทั้งหมด แรงงานส่วนหนึ่งของเกษตรกรประเภทนี้ อาจจะกรีดยางรับจ้างให้กับเกษตรกรรายใหญ่ ในขณะที่เดียวกันในช่วงวิกฤติ อาจจะมีการจ้างแรงงานนอกฟาร์มเข้ามาด้วย (3) เกษตรกรประเภทที่มีที่ดินทำการเกษตรมากกว่าปริมาณแรงงานในครัวเรือน เกษตรกรประเภทนี้มักใจให้เช่าที่ดินบางส่วน ส่วนใหญ่จะมีอยู่้วยกกลางคนขึ้นไปมักมีการจ้างแรงงานมากรีดยางในฟาร์มแบบถาวร (4) เกษตรกรประเภทที่ให้ผู้อื่นทำการกรีดยางแบบแบ่งครึ่งผลผลิตในที่ดินทั้งหมด เนื่องจากเกษตรกรประเภทนี้มีแหล่งรายได้อื่นเป็นหลักอยู่แล้ว เช่น รับราชการ หรือ ทำธุรกิจการค้าที่

ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่กับกิจกรรมเหล่านั้น (5) เกษตรกรประเภทนายทุนสวนยาง ที่มีที่ดินจำนวนมากกว่า 500 ไร่ เกษตรกรประเภทนี้มักใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ในการแปรรูปน้ำยางและใช้แรงงานจ้างจำนวนมาก (6) เกษตรกรประเภทที่เป็นลูกจ้างสวนยางเต็มเวลา เป็นเกษตรกรที่ไร่ที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองแต่น้อยมาก มักเป็นเกษตรกรที่อพยพมาเพื่อเป็นลูกจ้างกรีดยางและแปรรูปยางเต็มเวลาให้แก่เกษตรกรประเภทที่ 3, 4 และ 5 ส่วนใหญ่เป็นแรงงานหนุ่มสาว และสามีภรรยา และได้จำเนกแรงงานจ้างในการทำสวนยาง (รวมทั้งขนส่งและแปรรูปน้ำยาง) ว่าโดยทั่วไปมาจากหลายแหล่งคือ (1) แรงงานท้องถิ่นที่มีพื้นที่ทำสวนยางน้อย (2) คู่หนุ่มสาวที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองในเขตทำนาเป็นหลัก (3) แรงงานกรีดยางที่มีสวนยางที่ยังไม่ให้ผลผลิต (4) แรงงานที่มาจากภาคอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ยุพิน รามณีย์ (2541) พบว่าลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่ศึกษามีทั้งพื้นที่ที่มีการปลูกพืชร่วมยางและไม่ปลูกพืชร่วมยาง และแบ่งลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางพาราออกเป็น 4 ประเภทตามสัดส่วนพื้นที่ใช้ทำการเกษตรกับแรงงานที่ทำการเกษตรและกิจกรรมอื่น ๆ ในครัวเรือน ได้แก่ (1) เกษตรประเภทที่มีที่ดินทำการเกษตรของตนเองน้อยกว่าที่จะรองรับแรงงานในครัวเรือนที่ทำเกษตรได้ (2) เกษตรประเภทที่มีที่ดินทำการเกษตรของตนเองเพียงพอที่จะรองรับแรงงานในครัวเรือนที่ทำเกษตรได้ (3) เกษตรประเภทที่มีที่ดินทำการเกษตรของตนเองมากกว่าที่จะรองรับแรงงานในครัวเรือนที่ทำเกษตรได้ (4) เกษตรนายจ้าง คือผู้ที่จ้างให้ผู้อื่นทำสวนยางของตนเองเป็นส่วนใหญ่

ชุมพล พูลศิริ (2537) พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในครัวบุคคล มีผลกระทบต่อการขายยางผ่านตลาดกลางและตลาดท้องถิ่น อันมีผลสืบเนื่องไปถึงการพื นาคูณภาพยางให้มีมาตรฐาน และได้รับราคาที่สูงขึ้น และตลาดยางพารา ควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพและการจัดตั้งจุดรับซื้อขายของตลาดกลางเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของตลาดกลางด้วย

อเนก กุราละศิริ (2543-2546) ได้ทำการศึกษาต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบของเจ้าของสวนยางขนาดเล็ก ปี 2543 พบได้ดังตาราง

รายการ	บาท/กก.	ร้อยละ
1. ต้นทุนช่วงขงยังไม่ให้ผลผลิต	6.50	29.51
- ค่าพันธุ์	0.939	
- ค่าปุ๋ยบำรุง	0.909	
- ค่าแรงงาน	4.175	
- อื่น ๆ	0.479	
2. ต้นทุนการบำรุงรักษาช่วงที่ขงให้ผลผลิต	2.20	9.99
- ค่าปุ๋ย	0.675	
- ค่าแรงงาน	1.152	
- ค่าสารเคมี	0.377	
3. ต้นทุนการกรีดยาง เก็บน้ำยาง และทำยางแผ่น	10.35	46.98
- ค่าอุปกรณ์เครื่องมือเก็บน้ำยาง	0.522	
- ค่าแรงงานกรีดยางเก็บน้ำยางและทำยางแผ่น	9.822	
4. ค่าอุปกรณ์ทำยางแผ่น		
- ค่าอุปกรณ์ทำยางแผ่น	1.301	1.66
- ค่าน้ำกรด	0.360	
5. ค่าที่ดิน		
- ค่าใช้ที่ดิน	1.272	
- ค่าภาษีที่ดิน	0.043	1.32
รวมต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบที่สวน	22.03	100.00

ผลิจ ปีในลาขนาด (2513) พบว่า การกำหนดนโยบายและโครงสร้างเกี่ยวกับการพัฒนาขงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สอง พ.ศ. 2510-2514 ของรัฐบาล นั้น มีหน่วยงานรับผิดชอบ 3 หน่วยงาน คือ กองการขง กรมกสิกรรม กระทรวงเกษตร สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนขง และองค์การสวนขง ซึ่งมีหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการผลิตขงพารา แต่ปรากฏว่าการดำเนินการของหน่วยงานราชการต่าง ๆ มีความซ้ำซ้อน และมีลักษณะกระจัดกระจายงานขาดการประสานงานอยู่มาก สภาพของเจ้าของสวนที่มีแปลงเล็ก ๆ ทำกันในรอบครัว จึงมีต้นทุนสูงขง การประกอบอาชีพทำไปตามบุญตามกรรม ดันขงสวนใหญ่อายุมาก ให้น้ำขงน้อย และขงแผ่นที่ผลิตได้มักจะเป็นขงเกรดต่ำ เพราะการผลิตสงปรก ขาดการเอาใจใส่ ผู้ซื้อสวนใหญ่ให้เป็นการคาดละกัน ในราคาเท่ากับขงเกรดต่ำ ทำ

ให้แรงจูงใจในการปรับปรุงคุณภาพ การขายบางส่วนมากเจ้าของยางพาราจะขายเป็นยางดิบ และขายให้รับพ่อค้าในท้องถิ่น เพื่อนำไปขายในโรงงานรมควันอีกต่อหนึ่ง

พิชิต สพโชค (2544) พบว่า การกรีดยางที่ถูกต้อง สามารถเพิ่มผลผลิตมากขึ้นแบบยั่งยืน โดยมีปัจจัยที่จะเพิ่มผลผลิตสูง กรีดยางระยะยาวนาน และเป็นอันตรายต่อต้นยางน้อยที่สุดคือ (1) ความลึกของการกรีดยาง หากกรีดลึกเกินไปหน้ายางจะเป็นแผลเปลือกงอกใหม่ ขรุขระ ไม่สามารถกรีดต่อไปได้ การกรีดยางจะลึกหรือไม่ขึ้นอยู่กับความชำนาญของแรงงานกรีด (2) ขนาดของการกรีดยาง หมายถึงจำนวนต้นยางที่คนกรีดสามารถกรีดได้แต่ละวัน ขึ้นอยู่กับขนาดของต้นยาง ความยาวรอยกรีด ลักษณะของพื้นที่ ความชำนาญของคนกรีด และช่วงเวลาการไหลของน้ำยาง คนกรีดคนหนึ่งสามารถกรีดได้ 450-500 ต้นต่อวัน และการกรีด 1/3 ของลำต้น (3) เวลาที่เหมาะสมสำหรับกรีดยาง ผลผลิตของน้ำยางจะขึ้นอยู่กับความเต่งของเซลล์ มีผลต่อความดันภายในท่อน้ำยาง ในช่วงกลางวัน ความเต่งของเซลล์ต่ำสาเหตุมาจากการคายน้ำ และจากการทดลองพบว่า การกรีดยางในเวลา 03.00 – 06.00 น. ได้ปริมาณน้ำยางมากกว่าช่วงเวลา 06.00-08.00 น. และการกรีดยางในเวลากลางวันได้น้ำยางน้อยกว่าในเวลากลางคืนเฉลี่ยประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ (4) ความสิ้นเปลืองเปลือก การกรีดที่ใช้ความถี่ของการกรีดต่ำ จะสิ้นเปลืองเปลือกต่อครั้งมากกว่าการกรีดที่ใช้ความถี่ของการกรีดสูง (5) ความคมของมีด มีคกรีด ยางควรลับให้คมอยู่เสมอ เพราะจะทำให้การตัดท่อน้ำยางดีขึ้นและสิ้นเปลืองเปลือกน้อยกว่าการใช้มีคกรีดยางไม่คม

ไววิทย์ บุรณธรรม (2544) พบว่า พื้นที่ในสวนยางพาราไม่ควรปล่อยทิ้งไว้โดยไร้ประโยชน์ ควรปลูกพืชคลุมดินเพื่อควบคุมวัชพืช เพิ่มธาตุอาหารและปรับปรุงดิน การปลูกพืชในลักษณะเช่นนี้ชาวสวนเรียกว่า “พืชแซมยาง” ช่วงเวลาปลูกตั้งแต่เริ่มปลูกยาง ไปจนถึงอายุยางประมาณ 3 ปี พืชที่ชาวสวนปลูกได้แก่ พืชล้มลุกหรือพืชขนาดเล็ก เช่น ข้าวโพด ข้าวไร่ ถั่ว สับปะรด พืชผักอื่น ๆ เช่น จิง ข่า ขมิ้น ถั่วคุดหนุคุดหมา (พาโหม) ผักกูด เป็นต้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่ได้ประมวลมาทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงลักษณะพลวัตวัฒนธรรมของชาวสวนยางพาราทั้งด้านการทำสวนยางพารา ด้านความเป็นอยู่ และด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือนและชุมชน โดยจะเห็นได้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งการศึกษาในเชิงลักษณะและวิธีการทำสวนยางพารา

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

3.1 การกำหนดพื้นที่ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้การศึกษา พลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา ในพื้นที่ตำบลท่ายาง อำเภอ ห้วยใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่อำเภอห้วยใหญ่เป็นอำเภอหนึ่งที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพภาคการเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะมีประวัติการทำสวนยางพาราที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน พื้นที่ทำการเกษตรกว่า 60% เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา

อำเภอห้วยใหญ่มีพื้นที่ค่อนข้างกว้างอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 603,287 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งหมด 7 ตำบล 63 หมู่บ้าน สำหรับการศึกษานี้ ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างมาเพียงหนึ่งตำบล คือ ตำบลท่ายาง ด้วยเหตุผลที่ผู้วิจัยได้เลือกตำบลท่ายาง เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ทั้งนี้เพราะตำบลท่ายางเป็นตำบลที่มีขนาดพื้นที่กว้างใหญ่ที่สุดในอำเภอห้วยใหญ่ประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน และเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกไม้ยืนต้นและทำสวนยางพารา ถึงประมาณ 33,474 ไร่ และตำบลท่ายางยังเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในอำเภอ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการค้าและตลาดแลกเปลี่ยนสินค้าต่าง ๆ ของอำเภอ มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวก

3.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ หัวหน้าครัวเรือนประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ในพื้นที่ อำเภอห้วยใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้กลุ่มตัวอย่างใน ตำบลท่ายาง จำนวน 12 ตำบล โดยสุ่มมาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประมาณ 182 ครัวเรือน และใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกอีก 23 ครัวเรือน

3.3 นิยามปฏิบัติการ (Operational Definiton)

เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา พลวัตของชาวสวนยางพารา เพื่อเป็นที่เข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงนิยามความหมายเฉพาะในการศึกษาครั้งนี้

พลวัต หมายถึง การเปลี่ยนแปลง

พลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำรงชีวิตของชาวสวนยางพารา มุ่งเน้นไปยังครัวเรือนชาวสวนยางพาราที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยได้ทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงใน 3 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ(การทำสวนยางพารา) ด้านความเป็นอยู่ และด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือน เครือญาติ และชุมชนของชาวสวนยางพารา

การประกอบอาชีพ หมายถึง วิถีการทำสวนยางพารา แรงงานในสวนยางพารา และรายได้จากการทำสวนยางพารา

รายได้ หมายถึง รายรับที่เป็นตัวเงิน

แรงงาน หมายถึง แรงงานที่ได้รับจ้าง อาจเป็นตัวเงินหรือสิ่งของก็ได้ และรวมถึงแรงงานที่ไม่จ่ายเป็นตัวเงินจริงๆ เช่นแรงงานของครัวเรือน

ความเป็นอยู่ หมายถึง ลักษณะการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ด้านการอุปโภคบริโภค การสาธารณสุขอุปโภค การสาธารณสุข การคมนาคมติดต่อ ด้านการศึกษา ด้านศาสนาและความเชื่อต่างๆ ของชาวสวนยางพารา

การอุปโภคบริโภค หมายถึง อาหารการกิน น้ำดื่ม น้ำใช้ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

การสาธารณสุขอุปโภค หมายถึง บริการสาธารณสุขให้กับประชาชนในชุมชนของชาวสวนยางพารา เช่น ไฟฟ้า นำประปา

การคมนาคม หมายถึง ลักษณะการติดต่อสัมพันธ์กันในชุมชนและนอกชุมชน เช่น การใช้ยานพาหนะ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Method) ตามแนวการศึกษาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field research) และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนเป็นองค์ความรู้ที่เชื่อถือได้ ในการเก็บข้อมูลภาคสนามจึงใช้วิธีการเข้าไปคลุกคลีใกล้ชิดกับชาวสวนยางพารา สัมผัสกับชีวิตของชาวสวนยางพารา สร้างความคุ้นเคยและความสนิทสนม ในขณะเดียวกันผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกต พูดคุย สัมภาษณ์ ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตามสภาพความเป็นของชาวสวนยางพาราที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมากที่สุด หลังจากนั้นก็ใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ชาวสวนยางพารา (เจ้าของสวนและผู้ที่ยังกรีดยาง) พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อยาง เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เป็นต้น

ทั้งนี้มีการจัดตั้งเป็นเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ชาวสวนยางพาราได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และเปลี่ยนแปลงทัศนคติและปัญหาต่าง ๆ ของชาวสวนยางพารา ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ร่วมกัน

3.4.1 วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1.ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวบรวมเอกสารทั้งงานวิจัย หนังสือ วารสาร บทความ และสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา

2.เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาภาคสนาม เริ่มตั้งแต่สำรวจแหล่งข้อมูล พบกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษา ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ในการศึกษา โดยผู้วิจัยใช้ชีวิตร่วมกับชาวสวนยางพาราในหมู่บ้าน สร้างเวทีชาวบ้าน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้นจะแบบสอบถามในเชิงปริมาณควบคู่ไปด้วย

3.การเครื่องมือที่ใช้ศึกษา ได้แก่ สมุดบันทึกข้อมูลภาคสนาม เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพบันทึกภาพและรายละเอียดต่าง ๆ เก็บไว้ พร้อมทั้งการจัดเวทีชาวบ้านสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเปิดวิสัยทัศน์ชาวบ้าน

3.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

(1) การสังเกต

โดยใช้วิธีการสังเกต 2 แบบคือ 1. แบบมีส่วนร่วม 2. ไม่มีส่วนร่วม

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยมีส่วนร่วมอยู่ในครัวเรือนชาวสวนยางพารา ร่วมทำกิจกรรมบางอย่างในสวนยางพารา งานประเพณีต่าง ๆ ในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีชาวบ้าน

- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมผู้ศึกษาสังเกตสภาพโดยทั่วไป ตลอดจนปัญหา ปัจจัย และหลักฐานต่าง ๆ

(2) การสัมภาษณ์

โดยใช้ 2 วิธีคือ การสัมภาษณ์เป็นทางการ โดยใช้คำถามในการสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นการสนทนาแบบเป็นกันเอง

เป้าหมายในการสัมภาษณ์

1. ชาวบ้านผู้เฒ่าผู้แก่ที่เคยทำสวนยางพารา
2. ชาวสวนยางพาราครัวเรือนชาวสวนยางพาราที่เป็นเจ้าของสวนยางพารา กับครัวเรือนผู้ที่เข้ามารับจ้างกรีดยาง/แรงงานในสวนยางพารา
3. ร้านรับซื้อยางแผ่น/น้ำยางสดในหมู่บ้าน (พ่อค้าคนกลาง)
4. เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่ในองค์การกองทุนสวนยาง

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1.แนวการสัมภาษณ์ชาวบ้านผู้เฒ่าผู้แก่ที่เคยทำสวนยางพารา

- 1.1 ให้ท่านช่วยเล่าการทำสวนยางพาราวิธีการทำสวนยางพาราของท่านในอดีตมีการทำอย่างไร
- 1.2 ในการปลูกยางพาราท่านได้และพันธุ์ยางพาราอย่างไร ท่านใช้สายพันธุ์ใดในการปลูก
- 1.3 หากมีปัญหาการทำสวนยางพาราท่านปรึกษาใคร
- 1.4 ราคาขางพารามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ในอดีตหากเปรียบเทียบกับปัจจุบัน ตอนนั้นท่านขายขางพาราประมาณกิโลกรัมละเท่าไร
- 1.5 ท่านต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์ใดบ้างในการกรีดยาง และท่านกรีดยางในช่วงเวลาใด
- 1.6 ท่านกรีดยางวันละกี่แผ่น ก็วันท่านจึงจำหน่ายขางหนึ่งครั้ง
- 1.7 ท่านคิดว่าการลงทุนในการทำสวนยางพาราในสมัยนั้นประมาณเท่าไร สูงหรือไม่ ถ้าให้เปรียบเทียบรายได้กับการลงทุนระหว่างอดีตกับปัจจุบัน แตกต่างกันมากหรือไม่
- 1.8 ปัจจุบันนี้ครัวเรือนของท่านมีการทำสวนยางพาราอีกหรือไม่ หากมีใครเป็นคนทำ และทำอยู่ประมาณกี่ไร่

2.แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ชาวสวนยางพารา

-เจ้าของสวน

- 2.1 ท่านมีการทำสวนยางพารานานหรือยัง
- 2.2 การลงทุนในการทำสวนยางพาราตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงกรี๊ดได้ประมาณเท่าไร
- 2.3 ท่านมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมดประมาณกี่ไร่
- 2.4 ท่านมีวิธีเล่าถึงขั้นตอนในการทำสวนยางของท่านตั้งแต่ต้น ตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก เลือกพันธุ์ยาง การดูแล บำรุงรักษา การกรี๊ดยาง การทำยางแผ่น
- 2.5 อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่สำคัญในการทำสวนยางพารามีอะไรบ้าง
- 2.6 ในการขั้นตอนการทำสวนทำสวนยางพาราของท่าน เช่น การคายหญ้า การใส่ปุ๋ย ท่านใช้ทำอะไรเอง หรือมีบุคคลใดบ้างในครัวเรือนของท่านที่ช่วยในด้านนี้ หากมีการจ้างแรงงานท่านจ้างใคร
- 2.7 ในการกรี๊ดยางท่านทำเอง หรือจ้างบุคคลอื่นด้วย หากจ้างจ้างใครและมีการแบ่งรายได้กันอย่างไร
- 2.8 ให้ท่านเล่าถึงความเป็นอยู่ของท่าน และสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เช่น การอุปโภคบริโภค ด้านสาธารณสุข การรับรู้ข่าวสาร เป็นต้น
- 2.9 ความสัมพันธ์ในครัวเรือน และความสัมพันธ์ในชุมชนของท่านเป็นอย่างไรบ้าง
- 2.10 ท่านมีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้างในการทำสวนยางพาราของท่าน ท่านแก้ไขอย่างไร หรือท่านปรึกษาใคร

-แรงงาน/รับจ้าง

- 2.11 ท่านรับจ้างกรี๊ดยางในสวนยางพารานานหรือยัง
- 2.12 ท่านมีวิธีการเลือกนายจ้าง(เจ้าของของสวน) หรือเลือกที่จะเข้าไปรับจ้างในสวนยางพารานั้นๆ อย่างไร
- 2.12 รายได้ที่ได้จากการรับจ้างกรี๊ดยางเพียงพอหรือไม่ ท่านมีรายได้อื่นเสริมหรือไม่
- 2.13 นายจ้างของท่านมีการแบ่งรายได้ในกับท่านอย่างไร
- 2.14 ท่านกรี๊ดยางในเวลาใด โดยเฉลี่ยแล้วท่านกรี๊ดยางเดือนละประมาณกี่วัน
- 2.16 ความเป็นอยู่ของท่าน และสมาชิกในครัวเรือน ในด้านต่าง ๆ เช่น การอุปโภคบริโภค ด้านสาธารณสุข การรับรู้ข่าวสาร เป็นอย่างไรบ้าง

3.แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ร้านรับซื้อยางแผ่นน้ำยางสดในหมู่บ้าน (พ่อค้าคนกลาง)

- 3.1 ท่านรับซื้อยางมานานมากน้อยขนาดไหน
- 3.2 การรับซื้อยางของไต้หวันละประมาณกี่กิโลกรัม ช่วงเดือนไหนที่มีปริมาณมากที่สุดและน้อยที่สุด
- 3.3 ราคาขางพาราในช่วงนี้ประมาณกิโลกรัมละเท่าไร ราคาขางมีการผันผวนอย่างไรบ้างและท่านเกณฑ์ในการตั้งราคารับซื้ออย่างไร
- 3.4 ชาวสวนขางพารามายางแก่ท่าน โดยเฉลี่ยแล้วครั้งละปริมาณกี่กิโลกรัม
- 3.5 ความถี่ของชาวสวนขางพารานำยางแผ่นมาขายแก่ท่าน
- 3.6 ท่านมีเทคนิคในการเลือกซื้อยางและคัดเกรดของขางพาราอย่างไรบ้าง

4.แนวการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ / เจ้าหน้าที่ในองค์การกองทุนสวนยาง

- 4.1 ในอำเภอทุ่งใหญ่มี่พื้นที่การทำสวนขางพารามากน้อยขนาดไหน
- 4.2 ชนิดหรือพันธุ์ของขางพารามีพันธุ์อะไรบ้าง และพันธุ์ใดที่เป็นที่นิยามปลูกกันมากในอำเภอทุ่งใหญ่
- 4.3 เจ้าหน้าที่ได้เข้าไปส่งเสริม ช่วยเหลือ หรือแก้ปัญหาแก่ผู้ประกอบการอาชีพชาวสวนขางพาราในด้านไหนบ้าง และทำอย่างไร
- 4.4 ชาวสวนขางพาราในอำเภอทุ่งใหญ่มี่มีการถือครองที่ดินในการทำสวนขางพาราประมาณครัวเรือนละกี่ไร่
- 4.5 ชาวสวนขางพาราได้เข้ามาปรึกษาปัญหาการทำสวนขางพารากับหน่วยงานของท่านมากน้อยขนาดไหน
- 4.6 ชาวสวนขางพารามาใช้บริการในการขอทุนจากองค์การสวนคิดเป็นปริมาณเท่าไรของพื้นที่ปลูกขางพาราทั้งหมด
- 4.6.การดำเนินชีวิตหรือความเป็นอยู่ของครัวเรือนชาวสวนขางพาราเป็นอย่างไรบ้างในสายตาของท่าน

(3) การใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม

เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ พลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา ในกรอบประเด็นด้านการประกอบอาชีพ(การทำสวนยางพารา) ด้านความเป็นอยู่ และด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือน เครือญาติ และ ชุมชนของชาวสวนยางพารา ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงใช้แบบสอบถามให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดยิ่งขึ้น โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 300 ชุด ลักษณะของคำถามมีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครัวเรือนชาวสวนยางพารา ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพทางการสมรส ศาสนา อาชีพหลัก อาชีพรอง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับ ด้านการประกอบอาชีพ(การทำสวนยางพารา)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับ ด้านความเป็นอยู่
4. ข้อมูลด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือน เครือญาติ และ ชุมชนของชาวสวนยางพารา

3.4.3 การบันทึกข้อมูล

โดยบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตและการเข้ามามีส่วนร่วมมีการบันทึกลงสมุด และการบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ รวมไปถึงการบันทึกภาพเป็นหลักฐานจากนั้นจึงนำข้อมูลมาเรียบเรียงจัดประเภท

3.5.การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล จากวิธีการต่าง ๆ จากการสังเกต การสัมภาษณ์และการมีส่วนร่วมต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่ ตามประเด็นที่วางไว้ เป็นการลำดับเหตุการณ์และเนื้อหาสาระที่เป็นระบบชัดเจน และนำข้อมูลบางส่วนที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลโดยใส่รหัสเข้าโปรแกรม SPSS เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติด้วยอีกทาง จากนั้นจึงนำเอาข้อทั้งสองบูรณาการเข้ากับแนวคิดทฤษฎีทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

บทที่ 4

บริบทชุมชน

4.1 ประวัติตำบลท่ายาง

ตำบลท่ายางเป็นตำบลหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในประวัติของอำเภอทุ่งใหญ่นับตั้งแต่เป็นยังเป็น “กิ่งอำเภอกุแหระ” ต่อมาในปี 2452 ได้มีการย้ายกิ่งอำเภอกุแหระมาตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 ตำบลท่ายาง และได้มีการเปลี่ยนชื่อกิ่งอำเภอกุแหระมาเป็น “กิ่งอำเภอท่ายาง” และต่อมาเมื่อยกฐานะจากกิ่งอำเภอท่ายางเป็นอำเภอท่ายาง ปรากฏว่าไปพ้องกับชื่ออำเภอท่ายางในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นอำเภอมาก่อน ต่อมาทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอใหม่จากอำเภอท่ายางมาเป็น “อำเภอทุ่งใหญ่” และตำบลท่ายางจึงเป็นตำบลหนึ่งที่ปรากฏในอำเภอทุ่งใหญ่นับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2504 เป็นต้นมา ดังนั้นจึงตำบลท่ายางประวัติยาวนานกว่า 90 ปี พร้อมกับการตั้งอำเภอทุ่งใหญ่

เดิมตำบลท่ายางนั้นมีประมาณ 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านบางตะเกา หมู่ที่ 2 บ้านท่ายาง หมู่ที่ 3 บ้านไสมุด หมู่ที่ 4 บ้านนาท่อม หมู่ที่ 5 บ้านพอโกบ และหมู่ที่ 6 บ้านกรุงหยัน ได้ และตั้งแต่ประมาณปี 2537 จนมีการปรับเปลี่ยนอาณาเขตและแยกหมู่บ้านเพิ่มขึ้นรวมเป็น 12 หมู่บ้าน ดังปรากฏจากการขยายหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

หมู่ที่ 1 บ้านบางตะเกาแยกออกเป็น หมู่ที่ 9 บ้านจุฬากรณีพัฒนา และหมู่ที่ 10 บ้านไทรงาม

หมู่ที่ 2 บ้านท่ายางแยกออกเป็น	หมู่ที่ 11 บ้านควนเนียง
หมู่ที่ 4 บ้านนาท่อม แยกออกเป็น	หมู่ที่ 12 บ้านควนทอง
หมู่ที่ 5 บ้านพอโกบแยกออกเป็น	หมู่ที่ 7 บ้านควนปริง
หมู่ที่ 8 บ้านกรุงหยันได้แยกออกเป็น	หมู่ที่ 11 บ้านขางคมพัด

จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในตำบลท่ายางนั้นกล่าวว่าตำบลท่ายางนั้นเป็นตำบลที่มีพื้นที่มากที่สุด ในอำเภอกิ่งใหญ่ ในสมัยนั้นใครที่จะเข้ามาอยู่ตรงไหนก็จับจองเอาตามใจชอบ ส่วนใหญ่จะเข้าจับจองบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบ ที่ทรัพยากรหรือพืชผลทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีดินดีเหมาะกับการเพาะปลูก เช่น บ้านท่ายาง บ้านโคกมัน บ้านวัดควนสระบัว หรือบริเวณพื้นที่ลุ่มเพื่อการทำนา เช่นบ้านนาแค บ้านไสมุด พื้นที่ดังกล่าวมีชาวบ้านอาศัยอยู่ชุกชุมมากถ้าเทียบกับหมู่บ้านอื่น ๆ ซึ่งพบว่ามีชาวบ้านเข้าไปอาศัยอยู่น้อยหรือแทบจะไม่มีเลย เช่น บ้านบางตะเกา บ้านพอโกบ หรือบริเวณบ้านกรุงหยันได้เป็นป่าที่มีสัตว์ป่าจำนวนมากมาย หรือบ้านจุฬากรณีพัฒนา 1 เป็นพื้นที่ลุ่มที่มีน้ำท่วมขังตลอดปี ไม่เหมาะกับการเพาะปลูกเป็นจึงที่

รกร้างว่างเปล่า แต่ต่อมาพื้นที่ดังกล่าวมีชาวบ้านเข้าไปจับจองทำมากิน โดยมีทั้งชาวบ้านดั้งเดิมของตำบลท่ายาง และชาวบ้านที่อพยพย้ายมาจากที่อื่น ดังนั้นจากที่เป็นพื้นที่ว่างเปล่ากลายเป็นพื้นที่ที่มีเจ้าของ เช่น บ้านบางตะเกา บ้านยางคมพัด บ้านควนปรัง บ้านพอโกบ บ้านไทรงาม สำหรับชาวบ้านที่อพยพมาจากที่อื่นส่วนใหญ่เข้ามาอยู่บ้านกรุงหยันใต้และบ้านจุฬารักษ์พัฒนา 1 ชาวบ้านที่อพยพมาจากต่างถิ่นนั้นส่วนใหญ่มาจาก อำเภอปากพนัง เชียรใหญ่ หัวไทร และ เป็นชาวบ้านที่ย้ายมาจากการประสบอุทกภัยในตำบลกระทุง อำเภอพิปูน

การเลือกหมู่บ้านในอดีตใครอยากได้ตรงไหนก็สามารถจับจองได้ ใครมีความสามารถหรือชั้นในการทำมาหากินสามารถจับจองพื้นที่ได้จำนวนมาก ๆ บางส่วนเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมมีการจับจองเพื่อใช้ในการทำสวนยางพารา หรือในพื้นที่บางส่วนที่เป็นที่ลุ่มเป็นใช้เพื่อการทำนา

4.2 สภาพทั่วไป

4.2.1 ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์

ตำบลท่ายางเป็นหนึ่งในเจ็ดตำบลของอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ห่างจากตัวจังหวัดนครศรีธรรมราช ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 100 กิโลเมตร ที่ตั้งของตำบลท่ายางจะค่อนข้างทางตะวันตกของภาคใต้ ตำบลท่ายางเป็นที่ตั้งของตัวอำเภอทุ่งใหญ่และบางส่วนของตำบลท่ายางอยู่เขตเทศบาล ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลทุ่งสัง ตำบลทุ่งใหญ่

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลกุแหวะ ตำบลกรุงหยัน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลปรัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบางรูป และอำเภอเขาพนมจังหวัดกระบี่และ

ตำบลสินเจริญ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยตำบลท่ายางเป็นตำบลที่มีพื้นที่กว้าง มีโครงสร้างการปกครองแยกเป็นหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งหมด 12 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 1 บ้านบางตะเกา

หมู่ที่ 2 บ้านท่ายาง บ้านวัดควนสระบัว บ้านนาแค และบ้านโคกมัน

หมู่ที่ 3 บ้านไสมุค

หมู่ที่ 4 บ้านนาท่อม

หมู่ที่ 5 บ้านนาพอโกบ

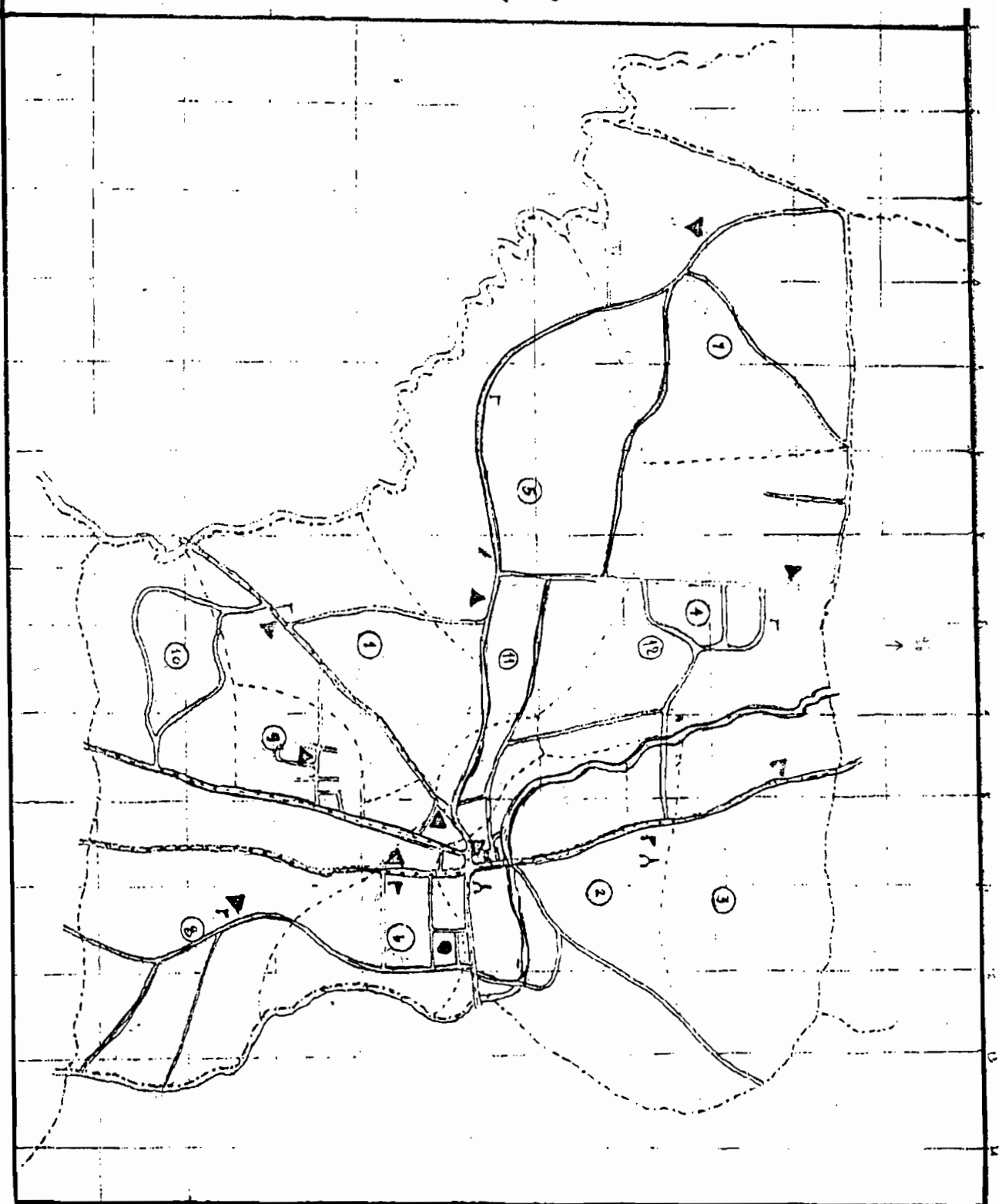
หมู่ที่ 6 บ้านยางคมพัด

- หมู่ที่ 7 บ้านควนปริง
- หมู่ที่ 8 บ้านกรุงหยันใต้
- หมู่ที่ 9 หมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนา 1
- หมู่ที่ 10 บ้านไทรงาม
- หมู่ที่ 11 บ้านควนเนียง
- หมู่ที่ 12 บ้านควนทอง

ในจำนวนหมู่บ้านทั้ง 12 หมู่บ้านนี้แบ่งการบริหารออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. หมู่บ้านที่อยู่ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ายาง และหมู่บ้านที่อยู่ในการบริหารของเทศบาล ได้แก่ บางส่วนของหมู่ที่ 2 นอกจากนี้หน่วยงานในสังกัดต่าง ๆ ตั้งอยู่ในตำบลท่ายาง เช่นหน่วยงาน สังกัดส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจ

สำหรับทำเลที่ตั้งขอตำบลท่ายางมีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา ลาดลงจากทางทิศใต้ลงสู่ทิศเหนือมีแม่น้ำไหลผ่านกลางและทางด้านทิศตะวันตกของตำบล มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ลักษณะการตั้งบ้านเรือนนั้นเรียงรายไปตามถนนสายหลักและแม่น้ำลำคลอง บ้านเรือนจะเป็นกระจุกกับบริเวณตอนกลางของตำบล ทั้งนี้ทางตอนกลางนั้นจะมีลักษณะเป็นที่ราบผืนใหญ่มีลำคลองไหลผ่านและทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ส่วนทิศเหนือเป็นที่ราบลุ่ม ดังนั้นเมื่อจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้น จึงมีการขยายตัวของหมู่บ้านจากบริเวณตอนกลางของตำบล ไปยังทิศใต้ และจากนั้นจึงกระจายไปยังทิศต่าง ๆ ทั้งตะวันตก ตะวันออก และทิศเหนือ

แผนผังตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

- ที่ว่าการอำเภอ
- หมู่บ้าน
- ▲ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
- └ โรงเรือน
- ▲ ไร่
- ★ สถานีตำรวจ
- เส้นแบ่งตำบล
- - - - - เส้นแบ่งหมู่บ้าน
- ==== ถนนลาดยาง
- ==== ถนนลูกรัง
- ~~~~ คลอง

4.3 สภาพธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลง

สภาพธรรมชาติของตำบลท่ายางเมื่อประมาณ 60 ปีที่ผ่านมา พื้นที่เกือบร้อยละ 60 มีสภาพเป็นป่าที่เขียวชอุ่มตลอดทั้งปี และมีสัตว์ป่ามากมาย เช่น ลิง ค้าง ช้าง เก้ง กูร่า และนกนานาชนิด ปัจจุบันเมื่อบ้านเรือนมีมากประชากรมีจำนวนมากขึ้นสัตว์ป่าจึงถูกล่าเป็นอาหาร ประกอบกับพื้นที่ป่าโค่นทำลาย ในขณะที่เดียวกันที่อยู่อาศัยของสัตว์ลดน้อย จนจำนวนสัตว์ป่าแทบไม่เหลือในปัจจุบัน ขณะที่ป่าไม้ถูกรายถูกรุกถือสิทธิ์และ สปก. และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมมีราษฎรเข้าทำกิน ปัจจุบันเหลือพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์จริงคือบริเวณคลองกรุงหยันแถบเทือกเขานางนอน หมู่ที่ 8 ตำบลกรุงหยันเท่านั้น

ตำบลท่ายางมีในอดีตรมแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ คลองสังข์ ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่มีน้ำไหลตลอดทั้งปี ชาวบ้านได้ใช้แหล่งน้ำแห่งนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อสัญจรทางน้ำ แต่หลังจากเริ่มมีการสร้างถนนทางหลวงประมาณหลังปี 2505 เส้นทางสัญจรทางน้ำถูกยกเลิกชาวบ้านหันมาใช้ถนนแทน อย่างไรก็ตามคลองสังข์ยังเป็นแหล่งจับสัตว์น้ำเป็นตลอดมา ในอดีตรมมีสัตว์น้ำที่ชุกชุม โดยเฉพาะในช่วงน้ำหลากประมาณเดือนพฤศจิกายนมีกุ้ง หอย ปู ปลาที่มากับสายน้ำจำนวนมาก เชื่อกันว่าสัตว์น้ำเหล่านี้ มาจากคลองใหญ่ ซึ่งคลองใหญ่เป็นชื่อที่ชาวบ้านใช้เรียกแม่น้ำคาปีนี่เอง เพราะคลองสังข์เป็นสายน้ำที่ไหลไปสมทบกับแม่น้ำคาปี ในตำบลทุ่งสัง อำเภอกงใหญ่ นอกจากคลองสังข์แล้วชาวบ้านตำบลท่ายางยังได้รับประโยชน์จากคลองสินปุน ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของชาวบ้านในบ้านบางตะเกา บ้านพอโกบบ้าน และบ้านควนปริง นอกจากลำคลองแล้วตำบลท่ายางยังมีห้วยหนองต่าง ๆ ที่สามารถจับสัตว์น้ำได้เป็นอาหาร เช่น ห้วยหม้อเหล็ก และห้วยหนองยวบ้านควนเนียง ชาวบ้านเล่าว่าหนองเป็นที่เลี้ยงลือมากในเรื่องความชุกชุมของสัตว์น้ำแม้กระทั่งชาวต่างถิ่นยังเข้ามาจับสัตว์น้ำบริเวณนี้ แต่ปัจจุบันแหล่งน้ำประเภทนี้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ในตำบลท่ายางแทบไม่เหลือเลย หนองคังกล่าวถูกถมดินเพื่อทำถนน หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น จนกลายเป็นหนองเล็ก ๆ

อดีตพืชพรรณธรรมชาติในพื้นที่ตำบลท่ายางนั้นมีอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะพืชผักผลไม้ และของป่าต่าง ๆ เช่น ทุเรียน ลางสาด สะตอ ลูกเนียง เห็ดป่าต่าง ๆ ซึ่งพืชพรรณเหล่านี้ในอดีตนั้นได้เกิดขึ้นเองไม่มีใครไปปลูก และชาวบ้านได้ประโยชน์จากการบริโภค ซึ่งพบมากในบริเวณหมู่ที่ 2 บ้านท่ายาง บ้านวัดควนสระบัว นอกจากนั้นแล้วมีพวกไม้ใหญ่เนื่องจากตำบลท่ายางมีลักษณะของป่าไม้เป็นป่าดิบชื้น มีพันธุ์ไม้สำคัญมากมาย เช่น ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพอง สะดวกมากในการนำมาปลูกเรือนสร้างบ้าน หลังจากนั้นประมาณปี 2527 เป็นต้นมาป่าไม้อุดมที่ถูกลักลอบตัดจนไม่มีเหลือป่าผืนใหญ่ในตำบลท่ายาง และอีกสาเหตุที่ป่าไม้ลดลงเนื่องจากการสำรวจพบว่าในพื้นที่ตำบลท่ายางเป็นแหล่งแร่อิซั่ม ได้มีนายทุนเข้า

กว่านซื้อที่ดินบริเวณที่มีแร่และใกล้เคียง บางพื้นที่ยังเป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์แต่ชาวบ้านเข้าไปจับจองเพื่อขายนาทุน โดยมีบริษัทเรย์ปซัมหลายรายต่างเข้ามาเสนอราคาซื้อที่ดินจากชาวบ้าน หลังจากนั้นพื้นที่ดังกล่าวถูกเปลี่ยนสภาพเป็นเหมืองแร่ เมื่อบริษัทเข้ามาทำเหมืองแร่เกิดผลกระทบที่ชาวบ้านได้รับคือ แร่สั่นสะเทือนจากการระเบิดแร่ ฝุ่น ละออง ถนนชำรุด แต่ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าบางพื้นที่มีการขุดแร่ไปหมดแล้ว กลายเป็นพื้นที่เสื่อมสภาพเป็นแอ่งน้ำลึก ในลักษณะของเหมืองร้างที่ไม่สามารถใช้อะไรได้อีกเลยประโยชน์ และปัจจุบันรอการกลับไปพัฒนาพื้นที่เหล่านี้ให้เกิดประโยชน์

หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและพืชพรรณธรรมชาติในอดีต กับปัจจุบันของพื้นที่ตำบลท่ายาง จากการบอกของผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านชาวชาวบ้าน โดยให้เห็นแสดงลักษณะของทรัพยากรและความเป็นอยู่ในอดีตตามหมู่บ้านต่าง ๆ แยกได้ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านบางตะเกา แต่เดิมพื้นที่บ้านบางตะเกาเป็นป่ากร้าง มีบ้านเรือนเป็นบ้านไม้ตั้งอยู่ห่าง ๆ มีถนนทางเดินเท้าผ่าน ไปยังจังหวัดกระบี่

หมู่ที่ 2 บ้านท่ายาง บ้านนาแค บ้านโคกมัน และบ้านวัดควนสระบัว พืชพรรณและธรรมชาติบริเวณนี้มีอุดมสมบูรณ์ ดินดี มีสายน้ำไหลผ่าน เป็นแห่งของพืช ผัก ผลไม้ เช่น มังคุด กล้วย เงาะ ทุเรียน สะตอ ลูกเนียง ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

หมู่ที่ 3 บ้านไสมุด เป็นลักษณะของทุ่งกว้าง บริเวณเดิมเป็นพื้นที่ทำนา ทำสวนมะพร้าว และเลี้ยงสัตว์ บ้านเรือนของชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นกระต๊อบไม้ไผ่

หมู่ที่ 4 บ้านนาท่อม พื้นที่บริเวณนี้ในอดีตเป็นทำนา และสวนยางพารา บ้านเรือนของชาวบ้านจะทำจากไม้กลมเป็นส่วนใหญ่

หมู่ที่ 5 บ้านพอกอบ เป็นป่าเสื่อมโทรม มีการปลูกยางพารา ไม่มีการทำนา บ้านเรือนตั้งอยู่ห่าง ๆ ปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่จะเป็นสวนปาล์มน้ำมัน และสวนผลไม้

หมู่ที่ 6 บ้านขางคัมพัต พื้นที่เป็นป่าละเมาะ และเป็นทุ่งหญ้า ส่วนใหญ่มีการทำไร่เลื่อนลอย ปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ปลูกยางพารา และทำสวนผลไม้ เช่น สวนส้ม สวนเงาะ

หมู่ที่ 7 บ้านควนปริง เป็นป่าเสื่อมโทรม และในช่วงฤดูแล้งของทุกจะเกิดไฟไหม้ป่า ไม่ค่อยมีบ้านเรือน

หมู่ที่ 8 บ้านกรงหั่นใต้ บริเวณนี้เป็นป่าดงดิบชื้นใหญ่ มีสัตว์ที่ดุร้ายมากมาย บริเวณนี้จึงไม่มีบ้านคนอยู่เลย

หมู่ที่ 9 หมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนา 1 ในอดีตนั้นเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมขังตลอดทั้งปี บริเวณนี้ ไม่มีการเพาะปลูกเป็นที่รกร้างว่างเปล่า ไม่มีบ้านคน แต่ปัจจุบัน เป็นที่เลี้ยงสัตว์น้ำที่ ขึ้นชื่อของอำเภอ และเป็นบริเวณที่มีการเพาะปลูกผัก และยางพาราบ้าง

หมู่ที่ 10 บ้านไทรงาม อดีตเป็นพื้นที่รกร้าง และป่าไผ่ บ้านเรือนมีบ้าง แต่ห่าง ๆ ปัจจุบันเป็นสวนยางพารา สวนปาร์มน้ำมัน และและสวนผลไม้ เช่น สมโอ เงาะ

หมู่ที่ 11 บ้านควนเนียง ลักษณะพื้นที่เป็นเนินสูงเป็นพื้นที่ที่ชาวนิคมมาหาของป่า ล่า สัตว์ และจับสัตว์ป่า เพราะบริเวณนี้มีหนองน้ำหลายแห่งที่มีสัตว์น้ำชุกชุม

หมู่ที่ 12 บ้านควนทอง ลักษณะบ้านเรือนห่าง ๆ การขายเป็นกระจุก บ้านเรือนทำจาก ไม้กลมเป็นส่วนใหญ่ มีการทำสวนยางพารา สวนมะพร้าว และทำนา ปัจจุบันเป็นสวน ยางพาราและสวนปาร์ม

ปัจจุบันพื้นที่นาในตำบลท่าขางเหนือน้อยมาก พื้นที่เหล่านี้ถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่ปลูก ปาร์มน้ำมัน และทำสวนยางพารา

หากมองในภาพรวมของหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลท่าขางดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เห็นได้ ว่าในอดีตตำบลท่าขางนั้นเป็นพื้นที่ที่มีป่าค่อนข้างมาก ทั้งป่าดิบชื้น ป่ากร้าง และป่าเสื่อม โทรม มีทรัพยากรสัตว์น้ำ สัตว์ป่า และพืชพรรณธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีประชากรน้อย และส่วนใหญ่มีการทำสวน ทำไร่ และทำนา

4.3.1 แหล่งน้ำ

พื้นที่ตำบลท่าขางมีแม่น้ำและแหล่งน้ำสำคัญ ๆ ดังนี้

คลองสังข์ เป็นแม่น้ำสายนำหลักของตำบลท่าขางที่หล่อเลี้ยงผู้คนมาตั้งแต่อดีต สายน้ำ แห่งนี้ได้ไหลผ่านกลางตำบลทอดยาวจากทิศใต้ไปยังทิศเหนือ ชาวบ้านได้ใช้เส้นน้ำแห่งนี้ใน การอุปโภคบริโภคและการทำการเกษตร คลองสังข์เป็นคลองที่มีต้นน้ำมาจากเทือกเขานางนอน ในอำเภอบางขันธุ์และอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไหลผ่านตำบลท่าขาง ที่บ้านท่าขาง บ้านนาแค บ้านวัดควนสระบัว และบ้านไสมุด ไปบรรจบกับคลองแม่น้ำตาปีที่ตำบลทุ่งสัง อำเภอทุ่งใหญ่จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมมีระยะทางที่ประมาณ 40 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำสาย สำคัญของตำบลท่าขาง เป็นทั้งแหล่งน้ำใช้เพื่อการชลประทานส่งน้ำในการทำการเกษตรของ อำเภอทุ่งใหญ่ กักเก็บน้ำเพื่อทำประปาในเขตเทศบาล และเป็นแหล่งการจราจรทางน้ำเข้าที่ สำคัญในอดีตเพื่อสัญจรไปยังบ้านคอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และที่อื่น ๆ

คลองสินปุน ไหลมาจากอำเภอคลองท่อมจังหวัดกระบี่เข้าผ่านตำบลท่าขางด้านตะวันตก ของ บ้านบางตะเกา พอโกบ ควนปริง และจุฬารักษ์ 1 แบ่งเขตตำบลท่าขางกับอำเภอเขาพนม

จังหวัดกระบี่ และอำเภอสินเจริญ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นคลองที่ใช้ทำการเกษตรและจับสัตว์น้ำเป็นอาหาร

หนองน้ำหนองไม้ปลายปัก ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 แหล่งน้ำแห่งนี้เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้ำขังตลอดทั้งปีเป็นแหล่งน้ำที่ใช้น้ำในการทำประปาหมู่บ้านในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 12 ของตำบลท่ายาง

สระน้ำบ้านวัดควนสระบัว ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 เป็นสระน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นธรรมชาติ ต่อมาภายหลังชาวบ้านได้ขุดเพิ่มเติมเป็นสระที่มีบัวหลวงทิ้งคางมากในอดีต จนเป็นที่มาของบ้านวัดควนสระบัว ปัจจุบันยังเป็นแหล่งเพาะสัตว์น้ำ

4.3.2 สภาพอากาศ

อากาศโดยปกติของตำบลท่ายาง ไม้ร้อนไม่หนาวมากนัก มีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่แตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่น ๆ ในภาคใต้มากนัก โดยมีฤดูกาลต่าง ๆ 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน และ ฤดูฝน ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือน ธันวาคม

มรสุมต่าง ๆ ที่ได้รับได้แก่

- มรสุมตะวันออกเฉียงใต้ จะได้รับฝนในช่วง เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกันยายน
- มรสุมตะวันตก จะได้รับฝนในช่วง เดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม

ในช่วงฝนตกชุกส่วนใหญ่ น้ำไม่ท่วมขัง ช่วงมรสุมตะวันตก ประมาณเดือน ตุลาคม พฤศจิกายน อาจจะมีน้ำท่วมบางในบางปี เช่นบ้านไสมุค และบ้านนาท่อม แต่ไม่ถึงกับทำให้พืชผลของชาวบ้านได้รับความเสียหาย นับตั้งแต่ปี 2531 หรือประมาณ 20 ปีที่แล้วได้เกิดน้ำท่วมหนักเพียงเมื่อในปลายปี 2531 ซึ่งเป็นปีที่น้ำท่วมตำบลประทุน อำเภอพิปูนจังหวัดนครศรีธรรมราช หลายหมู่บ้านของตำบลท่ายางถูกน้ำท่วมขัง พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย ดันยางพาราล้มโค่น การสัญจรไม่สามารถติดต่อ กับตัวจังหวัดได้เลยเป็นเวลาเกือบ 1 สัปดาห์

4.3.3 ประชากรและรายได้

ตำบลท่ายางนั้นประชากรส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิม มีบางส่วนที่มีการอพยพย้ายมาจากอำเภอปากพนัง และอำเภอพิปูนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเข้ามาทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และเข้ามาค้าขายบ้าง ตำบลท่ายางมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 9,020 คน หรือแยกเป็นครัวเรือน

ประมาณ 2,319 ครัวเรือนเป็น ชายประมาณ 3,124 คน หญิงประมาณ 3,099 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 92 คน / ตารางกิโลเมตร

รายได้หลักของประชากรส่วนใหญ่มาจากการทำอาชีพทางภาคการเกษตร โดยมีพื้นที่ทำการเกษตร 37,818 ไร่ จากพื้นที่ทั้งหมด 41,668 ไร่ โดยมีถึงประมาณ 2,100 ครัวเรือนหรือประมาณ 4,128 คน ซึ่งอาชีพการเกษตรดังกล่าวแล้วส่วนใหญ่ จะเป็นการทำสวนยางพารารองลงมาคือ ปลูกปาล์ม น้ำมัน และยังมีทำนา ปลูกพืชไร่ ผักผลไม้ และการมีเลี้ยงสัตว์ เช่น โค สุกร ไก่เป็ด แพะ ปลา และเหลือพื้นที่เพื่อกิจกรรมอื่น ๆ อีกประมาณ 1,246 ไร่ ประชากรในตำบลท่าขามมีรายได้ต่อหัว/คน/ปีโดยเฉลี่ยประมาณ 22,775 บาท

4.4 สาธารณูปโภคกับการเปลี่ยนแปลง

4.4.1 ถนน

ตำบลท่าขาม ก่อนปี 2504 ยังไม่มีถนน มีเพียงทางเดินเท้าภายในหมู่บ้าน สองข้างทางเป็นไม้ใหญ่ ป่าเสื่อมโทรม และทุ่งหญ้า มีสัตว์ร้ายชุกชุม บริเวณที่เป็นห้วยหรือลำคลองจะมีสะพานไม้ข้าม มักจะทำจากไม้กลมเช่น ไม้ไผ่ หรือไม้หมาก การติดต่อในหมู่บ้านนอกใช้การเดินเท้าแล้ว มีการใช้สัตว์เป็นยานพาหนะ เช่น ม้า ควาย ช้าง และพบว่าม้าเป็นสัตว์ถูกนำมาใช้เป็นยานพาหนะมากที่สุดในขณะนั้น

ในปี 2505 มีการขุดสร้างถนนสายหลักของหมู่บ้านเป็นครั้งแรก โดยมีผู้นำท้องถิ่นสมัยนั้นคือของกำนันหนู สุวรรณฤทธิ์ ซึ่งอาศัยความร่วมมือร่วมแรงของชาวบ้าน ต่อมาสมัยของกำนันคลี่ อุบลกาญจน์ มีงบประมาณของทางราชการพัฒนาเป็นถนนลูกรัง และพัฒนาเป็นถนนลาดยางในสมัยของกำนันหวน ไกรนรา ปัจจุบันนี้มีถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านตัดผ่านมากมาย ส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีต

สำหรับเส้นทางติดต่อกับต่างจังหวัดของตำบลท่าขามในปัจจุบันนั้นมีความสะดวกสบายมากขึ้น โดยมีทางหลวงหมายเลข 4100 เชื่อมระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเส้นทางจากตำบลท่าขามเชื่อมต่อกับอำเภอเขาพนมจังหวัดกระบี่ และมีเส้นทางจากตำบลท่าขามเชื่อมต่อกับอำเภอลำทับจังหวัดกระบี่

4.4.2 ไฟฟ้า

ในอดีตพื้นที่ที่เป็นชุมชนหรือบริเวณที่เป็นเขตเทศบาลในปัจจุบัน จะมีไฟฟ้าจากเครื่องปั่นไฟใช้เองตั้งแต่ประมาณปี 2514 หลังจากนั้นประมาณปี 2523 จึงใช้ไฟฟ้าของส่วนภูมิภาค

ส่วนในหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลท่าขางนั้นเริ่มปีไฟฟ้าใช้เป็นครั้งแรก ในปี 2529 จนถึงปัจจุบันทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้แทบทั้งหมด

4.4.3 อนามัย

ในอดีตเมื่อยามเจ็บไข้ไม่สบายจะไปหาหมอที่สุขศาลา ซึ่งสุขศาลาตั้งขึ้นมาพร้อมกับการตั้งอำเภอทุ่งใหญ่ ภายหลังก็เปลี่ยนเป็นสถานีอนามัย ใกล้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน หมอที่มีชื่อเสียงสมัยนั้นคือ “หมอบุญ” ซึ่งเป็นที่รู้จักและรักใคร่ของชาวบ้านมาก

ปัจจุบันตำบลท่าขางเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลทุ่งใหญ่เป็นโรงพยาบาลของรัฐ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 ตำบลท่าขางมีขนาด 30 เตียง และมีสถานีอนามัย มีร้านขายยาแผนปัจจุบันหลายแห่ง

4.4.4 โรงเรียน

โรงเรียนที่เก่าแก่คู่กับตำบลท่าขางมาช้านานแล้วนั้น คือโรงเรียนวัดท่าขาง และโรงเรียนที่มีตามมาก็คือโรงเรียนวัดควนสระบัว ส่วนโรงเรียนอื่นนั้นสร้างขึ้นในตอนหลังได้แก่โรงเรียนบ้านบางตะเกา โรงเรียนบ้านพอโกบ โรงเรียนบ้านกรงหยันใต้ โรงเรียนบ้านบ้านนาท่อม และโรงเรียนมัธยมคือโรงเรียนทุ่งใหญ่วิทยาคม

ในส่วนของโรงเรียนเอกชน โรงเรียนบุญคงอุปการณ์ โรงเรียนวิทยานุเคราะห์ มีมานานกว่า 40 ปี ส่วนโรงเรียนไกรแก้ว โรงเรียนสุมนทา เป็นโรงเรียนเอกชนจัดตั้งขึ้นเมื่อตอนหลัง

4.4.5 วัด

วัดท่าขาง วัดควนสระบัว ซึ่งวัดทั้ง 2 แห่งนี้มีมาช้านานคู่กับอำเภอทุ่งใหญ่ เป็นที่เลื่อม ศรัทธาของชาวบ้านในตำบลและละแวกใกล้เคียง ในอดีตวัดทั้งสองแห่งนี้ยังเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของชาวบ้าน เป็นที่นัดหมายในการประชุมหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างของกำนันผู้ใหญ่บ้านกับชาวบ้าน และยังใช้ในการจัดงานรื่นเริงต่าง ๆ ของตำบล ปัจจุบันตำบลท่าขางมีสำนักสงฆ์อีก 1 แห่ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 ตำบลท่าขาง

4.4.6 ไปรษณีย์โทรเลข

ไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการสร้างกิ่งอำเภอท่ายาง ประมาณ ปี 2504 และมีสถานีโทรคมนาคม 1 แห่งในปัจจุบัน

4.5 วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านตำบลท่ายางในอดีต มีเงื่อนไขมาจากสภาพแวดล้อม ตามธรรมชาติ และวิถีการทำมาหากิน เนื่องจากในอดีตพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ป่าดงดิบและมีสัตว์ป่าชุกชุม ชาวบ้านมีความเชื่อเรื่องต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากธรรมชาติ ทำให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ตามมา เช่น การเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การเซ่นไหว้ต้นไม้ใหญ่ หรือจอมปลวก หรือความเชื่อในบริเวณพื้นที่ที่ตนได้ใช้ประโยชน์ทำมาหากิน ซึ่งเชื่อว่าเป็นพื้นที่เหล่านี้มีสิ่งสิทธิ์หรือเทพอารักษ์ปกป้องคุ้มครองอยู่และจะช่วยส่งเสริมให้การทำมาหากินประสบความสำเร็จ รวมทั้งจะไม่ทำให้เกิดเหตุร้ายขึ้นแก่ตนเองและคนในครอบครัว ดังนั้นในทุกปีก็จะต้องมีการทำพิธีขอขมา หรือขอขมาลาโทษ และอีกพิธีหนึ่งที่เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิกในครอบครัวโดยมีความเชื่อว่าจะป้องกันโรคร้ายบางอย่างที่จะเข้ามาสร้างความ คือการทำพิธีการเข้าโรงครู (โนราห์โรงครู) ซึ่งมักจะประกอบพิธีกรรมนี้ในช่วงเดือนระหว่างเดือน สี่ เดือน ห้า ของทุกปี

พิธีกรรมของคนในชุมชนในอดีต เป็นการสะท้อนถึงวิถีการดำรงชีวิตด้านการทำมาหากิน และนอกจากนั้นแล้วยังมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีสาทรเดือนสิบ เป็นประเพณีที่ชาวบ้าน ให้ความสำคัญอย่างมาก โดยก่อนที่จะถึงพิธีกรรมนี้ ชาวบ้านแต่ละครัวเรือนจะเตรียมทำขนมจำพวก ขนมลา ขนมพอง ขนมบ้า และขนมอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมนี้ เมื่อถึงเวลานำขนมเหล่านี้ส่วนหนึ่งไปทำพิธีกรรมสาทรเดือนสิบที่วัดท่ายาง หรือวัดควนสระบัว ตามความสะดวก โดยส่วนหนึ่งจะถวายพระ และทำพิธีอุทิศส่วนบุญกุศลให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว อีกส่วนหนึ่งก็จะนำไปวางไว้ในที่สูงที่เตรียมไว้ ซึ่งเรียกว่าการทำ “พิธีชิงเปรต” โดยมีความเชื่อว่าผีไร้ญาติหรือผีบรรพบุรุษที่ไม่สามารถรับส่วนบุญกุศลที่อุทิศไปให้ได้จะมารับเอาส่วนนี้ที่ได้จัดไว้ให้ นอกจากจะนำสิ่งของเหล่านี้ไปทำพิธีกรรมในวัดแล้วส่วนหนึ่งจะนำไปให้ผู้สูงอายุที่เคารพนับถือในช่วงก่อนวันทำบุญ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเคารพของผู้เฒ่าที่มีต่อผู้อาวุโสกว่า

ด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นความโดยสัมพันธ์ทางสายเลือด เนื่องจากในอดีตนั้นคนในชุมชนยังมีจำนวนไม่มากนัก ลูกหลานที่แต่งงานออกเรือนไปก็มักอยู่ในละแวกเดียวกัน ดังนั้นคนในชุมชนเดียวกันจึงมักจะเป็นญาติ แต่มีลำดับความใกล้ชิดทางสายเลือดแตกต่างกันตามระยะของแต่ละช่วงอายุคน การที่คนในชุมชนมี

ความสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้ เหตุผลอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการช่วยกันปกป้องคุ้มครองภัยต่าง ๆ แก่กันและกัน นอกจากความสัมพันธ์ทางสายเลือดแล้วความสัมพันธ์อีกอย่างหนึ่งระหว่างคนต่างชุมชนคือความสัมพันธ์ในลักษณะการเป็นเพื่อนเกลอจะนับถือกันเหมือนเป็นญาติกันสนิทพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือกันตลอดเวลา แต่ความสัมพันธ์แบบหลังนี้ปัจจุบันมักจะพบเห็นได้น้อยมาก

บทที่ 5

พลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา

การนำเสนองานวิจัยในครั้งนี้เป็นการประมวลผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา ตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งกรอบในการนำเสนอครั้งนี้ผู้วิจัยได้มองวัฒนธรรมชาวสวนยางพาราในเชิงพลวัต (Dynamic) คือมีการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกัน 3 ด้าน ดังนี้

1. พลวัตของครัวเรือนและชุมชนชาวสวนยางพารา
2. พลวัตด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา
3. พลวัตด้านความเป็นอยู่

การศึกษาศึกษาชุมชนโดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านในท้องถิ่น ผลการสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสังเคราะห์เชิงพลวัตของชาวสวนยางพาราในตำบลท่ายางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้ (1.) ช่วงก่อนปี 2515 จากการเก็บของป่าสู่การเกษตรแบบดั้งเดิม (2.) ช่วงปี 2515 – ปัจจุบัน สังคมยุคแผนใหม่

(1) **ช่วงก่อนปี 2515 จากการเก็บของป่าสู่การเกษตรแบบดั้งเดิม** เป็นช่วงของการดำรงชีวิตแบบธรรมชาติ ระบบนิเวศน์ของชุมชนช่วงก่อนปี 2500 ตำบลท่ายางเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าชุกชุม รวมทั้งมีผลผลิตจากป่ามากมาย พื้นที่ตำบลท่ายางจึงเป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งเป็นแหล่งหาของป่าที่สำคัญ ในเขตทางตอนเหนือของพื้นที่เป็นป่าละเมาะ ลักษณะเป็นที่ราบและที่ลุ่ม บางแห่งขณะนั้นเป็นที่น้ำท่วมขังตลอดทั้งปีจึงเป็นแหล่งที่หาสัตว์น้ำที่สำคัญของชาวบ้าน

จากนั้นประมาณ ปี 2501 ป่าที่บหลายแห่งถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ทำการเกษตร โดยการแผ้วถางเพื่อทำไร่เลื่อนลอย และการเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการตั้งบ้านเรือน ต่อมาตำบลท่ายางจึงถูกตั้งเป็นอำเภอท่ายางและมีการเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า อำเภอ “ทุ่งใหญ่” เมื่อปี 2504 ท่ายางจึงเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอทุ่งใหญ่ สำหรับการพัฒนาของตำบลท่ายาง เมื่อเปรียบเทียบกับตำบลอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกัน เช่น ตำบลปริก ตำบลกรงหยัน ตำบลบางรูป ของอำเภอทุ่งใหญ่แล้วในพื้นที่ตำบลท่ายางนับว่ามีการพัฒนาได้เจริญกว่าพื้นที่อื่น ๆ จะเห็นได้ว่าประมาณ 2510 การผลิตทางการเกษตรไม่ได้อยู่ในกลุ่มดั้งเดิมโดยตรง แต่ชาวบ้านบางส่วนที่อพยพ อำเภอปากพนังเข้ามาจับจองที่ดิน นำเอาประสบการณ์ที่ติดตัวมาการประยุกต์กับทรัพยากรในพื้นที่ด้วย ระบบการเกษตร

แบบทำไร่เลื่อนลอยการหักร้างถางป่ามีมากยิ่งขึ้น มีการจับจองพื้นที่กันครัวเรือนละประมาณ 3-4 ไร่ การทำการเกษตรของชาวบ้านในพื้นที่ตำบลท่ายางขณะนั้นใช้แรงงานจากสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 4-5 คน รวมทั้งการขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านร่วมด้วยในบางกิจกรรมที่สมาชิกในครัวเรือนไม่สามารถให้สำเร็จได้โดยลำพัง เช่น การโค่นต้นไม้ใหญ่ต้องอาศัยแรงจากคนหลาย ๆ ทั้งโค่นทั้งคิ่ง (จากการสัมภาษณ์วงศ์ มหาชัย. 2547) สำหรับการปลูกพืชนิยมใช้การขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด รวมทั้งยางพาราที่ใช้เมล็ดปลูกเช่นกัน ด้านความเป็นอยู่ การสาธารณสุขส่วนใหญ่ใช้การเดินเท้าและทางน้ำ ยามเจ็บไข้ได้ป่วยอาศัยสมุนไพรที่มีอยู่ในธรรมชาติ ในส่วนของบทบาทภาครัฐนั้นเห็นได้ว่าภาครัฐเข้ามามีบทบาทในด้านต่าง ๆ น้อยมาก ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องอาศัยปัจจัยภายนอก

(2). ช่วงปี 2515 – ปัจจุบัน สังคมยุคแผนใหม่ จากการพัฒนาประเทศตาม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ปี 2515-2519 มุ่งเน้นการกระจายความเจริญเข้าสู่ส่วนภูมิภาค ส่งผลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ตำบลท่ายางโดยตำบลท่ายางได้รับผลจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาฉบับที่ 3 ในหลาย ๆ ด้าน เช่นความเจริญด้านในด้านการคมนาคม ซึ่งเริ่มมีถนนลูกรังเป็นเชื่อมต่อกับภายนอกในประมาณปี 2515-2516 คือถนนสายท่ายาง-สถานีรถไฟหลักช้าง (สมทรง นุ่มนวล.2547) ทำให้ชาวบ้านสามารถติดต่อกันทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้านได้สะดวกสบายขึ้น ความเป็นอยู่ของชาวบ้านเริ่มมีความทันสมัยขึ้นตามลำดับ ต่อมาปี 2523 เริ่มมีไฟฟ้าและระบบน้ำประปามีใช้เป็นครั้งแรกในเขตสุขาภิบาล ในปี 2526 เริ่มมีโรงพยาบาลทุ่งใหญ่เข้ามาเปิดให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน ประชาชนไม่ต้องเดินทางไปรักษาไกล ๆ ส่วนในด้านการเกษตรในช่วงหลังปี 2515 ได้มีการนำวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ เช่น การใช้รถไถปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ฯลฯ ที่สำคัญคือในช่วงปี 2515 มีกองทุนสงเคราะห์สวนยางเริ่มเข้ามาส่งเสริมการทำสวนยางแก่ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่ายางเป็นครั้งแรก โดยการนำช่างพันธุ์ดีเข้ามาปลูกแทนช่างพันธุ์พื้นเมือง และใช้การติดตามแทนการปลูกด้วยเมล็ด รวมถึงเทคนิคการทำยางแผ่น ซึ่งก่อนหน้านี้นั้นเป็นเพียงการเอาน้ำยางมาทำเป็นก้อนแล้วนำไปขายเท่านั้น ขณะเดียวกันนี้เมื่อมีการทำแผ่นยางย่อมมีเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ เข้ามาเข้าควบคู่กันนั้น คือการใช้อุปกรณ์ในการทำแผ่นยาง อันได้แก่ จักรรีดยาง ซึ่งถือว่าเป็นอุปกรณ์ใหม่ที่เข้ามาในขณะนั้น ต่อมาประมาณปี 2520 เริ่มนำรถแทรกเตอร์เข้ามาบุกเบิกพื้นที่ หลังจากปี 2520 จนถึงปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ควบคู่กันไปกับนำวิทยาการทางการเกษตรใหม่ ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย

5.1. พลวัตด้านครัวเรือนและชุมชนชาวสวนยางพารา

การศึกษาในด้านของบทบาทหน้าที่ และบทบาทต่าง ๆ ของสมาชิกในครัวเรือน เช่น บทบาทของสามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีบทบาทต่อกันและกันในครัวเรือนของชาวสวนยาง ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้แรงงาน การดูแลและบุตร รวมทั้งการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของคนในสังคมทั้งกับบุคคลทั่วไปและระหว่างเครือญาติ การตั้งบ้านเรือน การตั้งหมู่บ้าน รวมถึงสถานภาพต่าง ๆ ของสมาชิกในครัวเรือน และชุมชน

5.1.1. พลวัตของครัวเรือนและชุมชนชาวสวนยางพารา ช่วงก่อนปี 2515

ครัวเรือนเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยแรก ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสมาชิกทุกคนในครัวเรือนนั้นๆ และเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสถาบันทางสังคมที่มีการทำหน้าที่และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันตลอดเวลา หากระบบการทำหน้าที่ของครัวเรือนบกพร่องก็ย่อมมีผลต่อระบบสังคมเช่นกัน ครัวเรือนจึงเป็นทั้งที่อยู่อาศัยของสมาชิกในครัวเรือน และเป็นที่รวมกันของหมู่วงศ์ญาติซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต ครัวเรือนจึงเป็นหน่วยแรกทางสังคมที่สมาชิกมีความใกล้ชิดกันมากที่สุด ซึ่งโดยปกติแล้วในครัวเรือนหนึ่งๆจะมีบิดา มารดา คอยทำหน้าที่อบรมกล่อมเกลालูกๆ เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์สมาชิกที่ดีให้แก่สังคม

(1) ขนาดของครัวเรือน

ในอดีตนั้นครัวเรือนของชาวสวนยางพาราเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่มีการอยู่ร่วมกันระหว่างสมาชิกในเรือนญาติ มีทั้งปู่-ย่า ตา-ยาย พี่ ป้า น้า อา ทำหน้าที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานและการใช้แรงงานในการทำกิจกรรมทางการเกษตรอื่น ๆ รวมทั้งสวนยางพารา เนื่องจากในขณะนั้นการใช้แรงงานโดยเฉพาะกิจกรรมทางการเกษตรต้องอาศัยแรงงานคนและแรงงานสัตว์เป็นสำคัญ การที่จะสามารถทำการเกษตรได้ในพื้นที่จำนวนเท่าไรขึ้นอยู่กับแรงงานในครัวเรือนเป็นสำคัญ ทำให้ครัวเรือนในขณะนั้นมีบุตรมากโดยแต่ละครัวเรือนจะมีบุตรไม่ต่ำกว่า 5 คน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าแต่ละครัวเรือนจะมีบุตรมากแต่อัตราการมีชีวิตรอดจนโตเข้าสู่วัยแรงงานค่อนข้างต่ำ เนื่องจากโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับเด็กมีมากและรักษาไม่ทัน ทั้งนี้พื้นที่ตำบลท่าขวงขณะนั้นส่วนใหญ่เป็นป่าการติดต่อกันคมนาคมไม่สะดวก รวมทั้งโรคและอันตรายจากสัตว์ต่าง ๆ มีสูง แม้อัตราการเสียชีวิตของเด็กจะมีสูงแต่ไม่ส่งผลต่อการลดลงของประชากรมากนัก

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยแล้วในขณะนั้นครัวเรือนละประมาณ 7-11 คน ถึงแม้จะมีสมาชิกอยู่รวมกันในครัวเรือนเป็นจำนวนมาก ไม่ได้ทำให้สภาพความเป็นอยู่มีความเดือดร้อนมากนัก ทั้งในด้านของอาหารการกินและด้านอื่นๆ เนื่องจากสามารถหาได้จากธรรมชาติได้ไม่ยากนักสิ่งของที่มืออยู่ตามธรรมชาติยังมีความอุดมสมบูรณ์และมีอยู่อย่างเหลือเฟือ จึงไม่มีความเดือดร้อนมากนัก ส่วนด้านรายจ่ายหรือด้านเศรษฐกิจไม่มีความสำคัญต่อครัวเรือนมากนัก เนื่องจากครัวเรือนมีการพึ่งพิงตนเองเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้จะต้องหาปัจจัยมาทำการผลิตบ้างก็มีเพียงจำนวนเล็กน้อยและส่วนใหญ่มักจะหาได้จากธรรมชาติ อาจมีบ้างที่ไม่สามารถหาได้จากธรรมชาติหรือไม่มีในชุมชนของตนเอง จึงจำเป็นต้องซื้อเช่นการซื้อเครื่องมือต่าง ๆ จำพวก ขวาน จอบ เสียม หรือซื้อเสื้อผ้าของใช้บางชนิดเหล่านี้เป็นต้น แต่ก็มีเพียงเล็กน้อย หรือมีการแลกเปลี่ยน โดยนำผลผลิตที่ตนเองมีไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งของเหล่านี้

(2) บทบาทของสมาชิกในครัวเรือน

การแบ่งหน้าที่และบทบาทของสมาชิกในครัวเรือนมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ซึ่งแบ่งตามลักษณะของการใช้แรงงานและลักษณะความรับผิดชอบงาน หรืออาจกล่าวได้ว่างานในบ้านกับงานนอกบ้าน โดยงานที่ต้องใช้กำลังแรงงานมากและเป็นงานที่มีความเสี่ยงภัยสูงมักจะเป็นงานของหัวหน้าครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานของผู้ชาย เช่นการตัดไม้ การไถนา งานขุดร่องสวน แม้ว่าผู้หญิงที่เป็นภรรยาจะมาช่วยบ้างก็เป็นเพียงส่วนน้อย และงานที่เสี่ยงภัยสูง เช่นงานเผ่าทรัพย์สินวัวควาย ซึ่งมีโอกาสพบกับโจรผู้ร้ายมากก็เป็นหน้าที่ของผู้ชายแต่เพียงผู้เดียว จึงกล่าวได้ว่าในอดีตนั้นบทบาทและอำนาจของผู้ชายมีมากทำให้ในสมัยนั้นผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนจึงมีอำนาจในการปกครองครัวเรือนของตนเองสูงไปด้วย โดยอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการทำการใด ๆ อยู่ที่ผู้นำครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว สมาชิกคนอื่นในครัวเรือนไม่ว่าจะเป็นลูกหรือภรรยา ต้องอยู่ในกรอบของผู้นำครอบครัวอย่างเคร่งครัด ส่วนงานบ้านทั่วไปแม้บ้านมีหน้าที่รับผิดชอบทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา งานเย็บปักถักร้อย และการจัดเตรียมข้าวปลาอาหารไว้เลี้ยงคนในครอบครัว ซึ่งการที่ภายในครัวเรือนสามารถแบ่งหน้าที่กันได้อย่างชัดเจนในสมัยนั้น เนื่องจากยังไม่ต้องกังวลหรือต้องแบกรับภาระการดำรงชีพที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจมากนัก มีเพียงการหาหรือสร้างปัจจัยที่เพียงพอแก่การดำรงชีวิต มิได้แสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ หรือเพื่อการสะสมทุน การที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตจากธรรมชาติมาใช้ในครัวเรือนได้อย่างเพียงพอ ทำให้ไม่จำเป็นต้องค้ำร่นขนขวายมากนัก ทำให้มีเวลาทำหน้าที่ในครัวเรือนได้อย่างสมบูรณ์

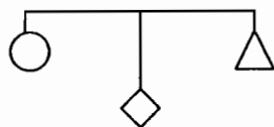
ส่วนบทบาทของเด็กหรือบุตรหลานในครัวเรือนชาวสวนยางพารา เมื่อประมาณ 30 ปี ที่ผ่านมานั้นจะเห็นว่าเด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ต้องช่วยมารดาทำงานบ้าน ทำงานเบา ๆ ถูกบ้าน ปัดกวาดบริเวณบ้านเรือน เด็กผู้ชายช่วยเหลืองานของบิดาตามกำลังความสามารถ และเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 11-12 ปี ก็สามารถช่วยบิดามารดาในการเก็บน้ำยางจากต้นยางพารามาทำเป็นแผ่นยาง ต่อมาเมื่อเจริญวัยมากขึ้นอายุประมาณ 15-16 ปี ก็สามารถออกไปกรีดยางได้เหมือนกับผู้ใหญ่ เด็กผู้ชายหลายคนจึงออกไปช่วยบิดากรีดยาง

(3.) โครงสร้างของครัวเรือนและความสัมพันธ์กับสถาบันต่าง ๆ

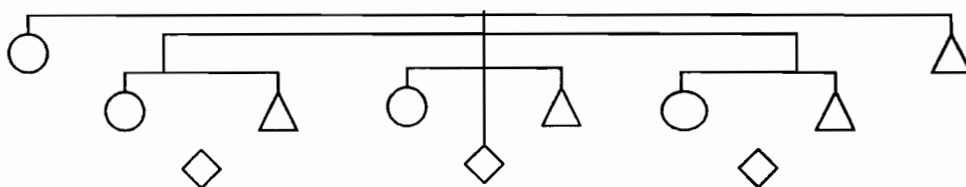
โครงสร้างของครัวเรือนชาวสวนยางพาราในสามารถแบ่งได้เป็นสองรูปแบบคือ (1) ครัวเรือนขยาย (2) ครัวเรือนเดี่ยว โดยครัวเรือนมีลักษณะโครงสร้างของครัวเรือนดังนี้โดยในช่วงแรกของการตั้งครัวเรือนมักมีเพียง สามี ภรรยา บุตรชาย บุตรสาว ต่อมาเมื่อบุตรแต่งงานก็จะแยกย้ายครัวเรือนออกไป การอยู่อาศัยหลังการแต่งงานหรือการออกเรือนนั้นมี 3 ลักษณะ (1) อยู่กับฝ่ายชาย (2) อยู่กับฝ่ายหญิง (3) แยกไปอยู่ตามลำพัง ส่วนใหญ่แล้ว บุตรชายคนโตหากแต่งงานจะแยกครัวเรือนออกไป บุตรชายคนรอง หรือบุตรสาวคนรองก็จะแยกครัวเรือนเช่นเดียวกัน ส่วนบุตรสาวสุดท้องนั้นเมื่อแต่งงานแล้วส่วนใหญ่จะต้องเอาเขยเข้ามาอยู่กับบิดามารดา หรือ เรียกว่า อยู่กับฝ่ายหญิง ทั้งสองต้องคอยเลี้ยงดูบิดามารดาตามแก่เพศ ดังนั้นหลานที่อยู่บนบ้านส่วนใหญ่มักจะเป็นเป็นหลานตา หลานยาย ซึ่งครัวเรือนของชาวสวนยางพาราสามารถแยกโครงสร้าง 2 แบบได้ดังนี้

○ = ชาย △ = หญิง ◇ = ลูก

โครงสร้างของครัวเรือนเดี่ยว

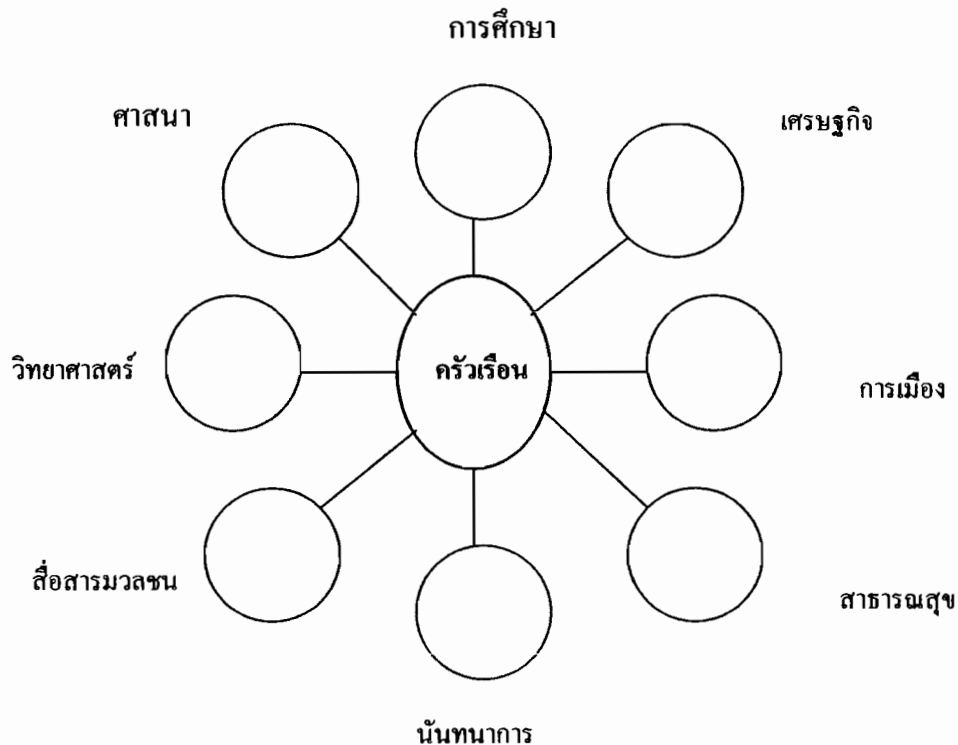

โครงสร้างของครัวเรือนขยาย

ส่วนความสัมพันธ์ของครัวเรือนชาวสวนยางพารากับโครงสร้างทางสังคม ชาวสวนยางพารามีความสัมพันธ์กับสถาบันต่าง ๆ ดังนี้

โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือนชาวสวนยางพารากับสถาบันต่าง ๆ

ครัวเรือนมีความสัมพันธ์ต่าง ๆ กับสถาบันทางสังคม กล่าวคือ (1) ด้านเศรษฐกิจ ครัวเรือนให้กำลังแรงงานทางด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันเศรษฐกิจให้สินค้าอุปโภคบริโภคแก่ครัวเรือน (2) ครัวเรือนยังมีความสัมพันธ์กับการศึกษา มีหน้าที่อบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่เพื่อเตรียมตัวไปรับการศึกษา และสนับสนุนบุตรหลานเข้ารับการการศึกษา (3) ด้านความสัมพันธ์ทางการเมือง โดยครัวเรือนเป็นผู้ให้บุคลากรทางการเมือง (4) ด้านศาสนาครัวเรือนทำหน้าที่ทางศาสนาไปพร้อม ๆ กับหน้าที่อื่น โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ (5) ครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับด้านสาธารณสุขเนื่องจากบุคคลในครัวเรือนจำเป็นต้องดูแลสุขภาพให้แข็งแรงเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วยก็ต้องไปรักษาที่โรงพยาบาล (6) ด้านสื่อสารมวลชน และการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ สมาชิกในครัวเรือนย่อมมีการรับรู้ข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์

(4) ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และชุมชน

ระบบเครือญาติเป็นระบบการนับญาติ ๆ ทั้งฝ่ายสามี และภรรยา ในด้านการใช้ นามสกุลส่วนใหญ่ใช้นามสกุลของบิดา ส่วนความสัมพันธ์ทางเครือญาติและของคนในชุมชน ในพื้นที่ตำบลท่าขางนั้นมีหลายลักษณะ เนื่องจากตำบลท่าขางเป็นตำบลที่มีประวัติศาสตร์มา ยาวนานเกือบ 100 ปี ระบบความสัมพันธ์ในตำบลนั้นค่อนข้างหลากหลาย โดยแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ (1) กลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติและชุมชนของชาวตำบลท่าขางที่เป็น คนพื้นถิ่นที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ดั้งเดิม (2) กลุ่มที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นคนในพื้นที่อำเภอใกล้เคียง โดยความสัมพันธ์ในกลุ่มแรกมีความสัมพันธ์กันเหนียวแน่นมาก เนื่องจากส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากเทือกเขาเหล่านี้เหมือนกัน โดยเห็นได้ว่าบางหมู่บ้านเป็นเครือ ญาติกันเกือบทั้งหมด สกุลที่เป็นที่เป็นที่รู้จักและพบมากในพื้นที่ตำบลท่าขางคือ “ไกรนรา” มา จากเกิดจากสายโลหิต และญาติจากการแต่งงาน

กลุ่มที่สอง เป็นคนที่อพยพมาจากพื้นที่อื่น โดยการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ทั้ง ครัวเรือน การอพยพมาเฉพาะบางคนจากการแต่งงานแล้วย้ายเข้ามา และการอพยพเข้ามาทำงาน กรรมเข้ามารับจ้างกรีดยาง หรือทำกิจกรรมอื่น ส่วนใหญ่ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานทั้งครอบครัว มักจะมาจากอำเภอใกล้เคียงเช่น อำเภอพิปูน อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร ซึ่งในอดีตความสัมพันธ์ของชาวบ้านที่อพยพมาจากพื้นที่เหล่านี้มีความผูกพันใกล้ชิดกันเฉพาะ กลุ่ม แต่ปัจจุบันความสัมพันธ์เหล่านั้นไม่ได้แบ่งแยกเฉพาะกลุ่มเช่นในอดีต เนื่องจากมีการ สมรสระหว่างกลุ่มจนกลายเป็นความสัมพันธ์ทางสายโลหิตที่แนบแน่นมากขึ้น

ระบบความเป็นเครือญาติทำให้แต่ละครัวเรือนคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ เช่นงานบุญ หรือพิธีกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานบวช งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ โดยญาติพี่น้องจะช่วยกันตั้งแต่เตรียมงานจนถึงกระทั่งเสร็จงาน หรือการช่วยกันขามเจ็บไข้ได้ ป่วย หรือช่วยกันดูแลบุตรหลานแทนช่วงที่ต้องออกไปทำสวน ไปกรีดยาง หรือไปทำธุระอื่น ๆ ญาติพี่น้องยังเป็นที่พักอาศัยปรึกษาขามมีปัญหาเดือดเนื้อร้อนใจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการงาน การเงิน (คอยหยาบยืมซึ่งกันและกัน) รวมถึงการระดมแรงงานของญาติมิตรและเพื่อนบ้านในการ เพาะปลูกและเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ที่ชาวบ้าน “ขอแรง” เช่นไปช่วยกันลงแปลงปลูกยาง ช่วยกันต่อคาเขียว ช่วยถางหญ้ากำจัดวัชพืช ช่วยกันแทงสัก (เป็นการปลูกพืช โดยใช้ไม้ปลาย แหลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2-3 เซนติเมตร ปักในดินให้เป็นหลุมเพื่อนำเมล็ดที่ เตรียมไว้หยอดลงหลุมแล้วกลบ) เป็นต้น ญาติพี่น้องต่างกันไปช่วยกันอย่างสนุกสนานพร้อม เปรียง เจ้าของสวนหรือเจ้าบ้านจะหุงข้าวปลาไว้เลี้ยงรับรองแขกที่มาช่วยงาน ความสัมพันธ์ของ ชุมชนตลอดเวลาช่วงเวลาที่ผ่านมามีความใกล้ชิดสนิทสนม มีการเยี่ยมเยียนไปมาหาสู่กัน พுகุย

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีอะไรเล่าสู่กันฟัง มีความเป็นกันเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและผูกพันกันแทบทุกด้าน ต่างยอมรับซึ่งกันและกันตามแบบที่เป็นอยู่ หรือตามแบบตัวตนที่แท้จริงของแต่ละคน ยามมีความสุข มีความทุกข์ มีความกลัว มีความผิดหวัง มีความยินดี มีความเสียใจ สามารถแลกเปลี่ยนและแชร์ความรู้สึกรับกันได้ และมีความเห็นอกเห็นใจกันของสมาชิกในชุมชนค่อนข้างสูง ทำให้ในอดีตนั้นชาวบ้านในชุมชนมีกำลังใจค่อนข้างดีมาก มีความมั่นคงในชีวิต พร้อมทั้งจะฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวค่อย ๆ ปรับลดลงในปัจจุบัน

(5) ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนในอดีต

ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอทุ่งใหญ่ มีพื้นที่เป็นภูเขาและป่ารกทึบ และยังเป็นพื้นที่เขตรอยต่อระหว่างจังหวัด 3 คือ นครศรีธรรมราช กระบี่ และสุราษฎร์ธานี จึงเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับการเคลื่อนไหว ปลูกกระดุม สร้างมวลชน โฆษณา ชวนเชื่อตลอดจนรวบรวมสมัครพรรค และเครื่องมือ อาวุธ เพื่อเข้าโจมตีเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยชาวบ้านเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “คอมมิวนิสต์” ซึ่งพื้นที่ตำบลท่ายางเป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับการกล่าวขานถึงความซุกซมของคอมมิวนิสต์ในช่วง ประมาณ ปี 2515-2523 โดยชาวบ้านได้เล่าให้ฟังว่า การแพร่กระจายของคอมมิวนิสต์นั้นมีศูนย์กลางใหญ่หรือกองบัญชาการอยู่ที่กรุงชิง ตำบลท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มผู้ก่อการร้ายได้ก่อวินในเขตพื้นที่ดังกล่าวผ่านเข้ามายัง เขาเคี้ยว เขาหลวง เขากลม เข้ามาในเขต อำเภอฉวาง กิ่งอำเภอพิปูน เข้าสู่ อำเภอทุ่งใหญ่ และผ่านไปยัง อำเภอเคียนซา อำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และมีการตั้งค่ายบัญชาการอีกแห่งหนึ่งบนภูเขา ในอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชื่อว่า “ค่ายช่องช้าง” โดยค่ายดังกล่าวจะออกเคลื่อนไหวบริเวณอำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอเคียนซา อำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ ซึ่งการเคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ มีการปลุกกระดุมชาวบ้านให้เข้าร่วมอุดมการณ์ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมจะเรียกว่า “สหาย” ผู้นำ เรียกว่า “คุณ.....” มีการเพิ่มความรุนแรงในการปฏิบัติงานโดยเข้าต่อต้าน โจมตี เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งการทำลายสถานที่ราชการหลายแห่ง เช่น ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ (โรงพัก) สำหรับอำเภอทุ่งใหญ่ในช่วงปี 2521 หน่วยงานราชการหลายแห่งโดยทำลาย ที่สำคัญที่สุดคือ เกิดเหตุการณ์เผาสถานีตำรวจ (โรงพัก) วอดทิ้งหลัง ในเหตุการณ์ครั้งนั้นมีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับกลุ่มก่อการร้าย ปรากฏเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นนายตำรวจเพิ่งย้ายมาใหม่เสียชีวิต 1 นาย ฝ่ายผู้ก่อการร้ายหนีได้ทั้งหมด ต่อมาในช่วงประมาณ ปี 2523 ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เบาบางลงไปเรื่อย ๆ เมื่อรัฐบาลได้ประกาศใช้นโยบายการเมืองนำการทหาร คำสั่ง 66/2523 สมัยรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมดูแลความสงบของหมู่บ้าน มีจัดการอบรมให้กับ

ชาวบ้านซึ่งเรียกกันว่า “การอบรมลูกเสือชาวบ้าน” หลังจากนั้นในที่สุดกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หมดไปจากพื้นที่ประมาณปี 2524 หลังจากไปกับค่ายใหญ่ที่กรุงชิงถูกตีแตกในปี 2523 โดยหน่วยทหารเฉพาะกิจ นาวิกโยธิน (การสัมภาษณ์ จ.ส.ต. ทวี ชัยรักษา 2547.)

5.1.2 พลวัตของครัวเรือนและชุมชนช่วงปี 2515 – ปัจจุบัน

ในปัจจุบันการทำหน้าที่ของสมาชิกในครัวเรือนชาวสวนยางพาราไม่ได้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากภาระความจำเป็นที่มีมากขึ้น สาเหตุหลักเกิดจากภาวะเศรษฐกิจที่บีบรัดตัว ทำให้สมาชิกในครัวเรือนเกือบทุกคนต้องดิ้นรนหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่าย ส่งผลต่อบทบาทและทำหน้าที่ของต่อสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้มิได้เกิดขึ้นเฉพาะสังคมเมืองดังเช่นที่ผ่านมา แต่ได้เกิดขึ้นในชุมชนภาคชนบทแล้วเช่นกัน โดยเฉพาะในชุมชนชาวสวนยางพาราที่มีลักษณะการผลิตและการใช้แรงงานที่แตกต่างจากการผลิตในภาคการเกษตรอื่น เนื่องจากต้องมีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้น และใช้เวลาในกระบวนการผลิตหลายชั่วโมง ทำให้การทำหน้าที่ของบิดามารดาบางครัวเรือนเปลี่ยนไป โดยต้องให้สมาชิกคนอื่นดูแลดู ๆ ของตนเอง

ครัวเรือนชาวสวนยางพาราในตำบลท่ายางก็ประสบปัญหาที่วุ่นวายเช่นกัน โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีเนื้อที่ถือครองจำนวนน้อย และต้องใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลักในกิจกรรมการผลิตยางพาราไม่ว่าจะเป็นการปลูก การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช การกรีดยางและการทำแผ่นยาง โดยเฉพาะการกรีดยางและการทำแผ่นยางกระบวนการทั้งสองขั้นตอนนี้ต้องใช้เวลามากหลายชั่วโมง โดยเริ่มกรีดยางตั้งแต่ช่วงกลางคืนและมาเสร็จเอาช่วงเวลาเกือบเที่ยงวัน ในครอบครัวที่ลูก ๆ ยังเล็กต้องนำไปฝากพ่อแม่ หรือญาติช่วยเลี้ยง และบางครอบครัวที่ไม่มีญาติพี่น้องอยู่ใกล้ ๆ ก็จำเป็นต้องทิ้งลูกให้อยู่บ้านตามลำพัง หรือหากลูกยังเล็กมากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ก็ต้องให้ภรรยาดูแลอยู่กับบ้าน โดยสามีต้องออกไปกรีดยางคนเดียว ซึ่งก็ทำให้เหนื่อยล้ามากและต้องใช้เวลาในการกรีดยางและทำแผ่นยางซ้ำออกไปอีก ซึ่งทำให้ไม่ค่อยมีเวลาเหลือไปทำกิจกรรมอย่างอื่นได้มากนัก ส่งผลให้บางครัวเรือนต้องลดพื้นที่กรีดยาง หรือหันไปขายน้ำยางแทน และปัญหานี้ก็ประสบกับครัวเรือนที่ไม่มีสวนยางเป็นของตนเองด้วยเช่นกัน ซึ่งคนกลุ่มนี้ต้องรับจ้างกรีดยางในสวนผู้อื่น และต้องใช้เวลาในการทำยางพาราอย่างเต็มที่เนื่องจากต้องพยายามให้มีพื้นที่สำหรับกรีดยางจำนวนหลาย ๆ ไร่ เพื่อให้สามารถมีรายได้เพียงพอในการใช้จ่ายภายในครอบครัว และบางครั้งต้องไปกรีดยางในพื้นที่ซึ่งอยู่ห่างไกลจากบ้านมาก จึงจำเป็นต้องพักอาศัยอยู่ในสวนยางที่รับจ้างตัดโดยปล่อยให้ลูก ๆ อยู่บ้านตามลำพัง และจะกลับบ้านเมื่อถึงช่วงที่เข้ารอบยาง หรือ

หยุดขาย ซึ่งจะกินเวลาประมาณ 2-3 วัน จึงจะได้กลับบ้านมาดูแลลูก ๆ ครั้งหนึ่ง ทำให้ไม่มีเวลาให้แก่ครอบครัวมากนัก คนทั้งสองกลุ่มนี้ส่วนใหญ่แล้วจะมีฐานะทางการเงินไม่ค่อยดีจึงพยายามหารายได้เสริมนอกจากรายได้จากขางพาราเพียงอย่างเดียว เช่น หลังจากกรีดยางเสร็จไปรับจ้างในงานก่อสร้าง ขับรถรับจ้าง และจากการสำรวจ พบว่า ขามว่างจากการกรีดยางมีเวลาว่างส่วนใหญ่จะไปรับจ้างในงานก่อสร้าง

ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าครัวเรือนต้องดิ้นรนเป็นอย่างมากเพื่อหารายได้เข้าครัวเรือน ซึ่งเมื่อเทียบกับรายจ่ายแล้วแทบจะไม่เพียงพอ ทำให้การทำหน้าที่ระหว่างกันในครัวเรือนมีความสำคัญน้อยลงเนื่องจากภาระความจำเป็น มิใช่เกิดจากค่านิยมที่เห่อตามสังคมเมือง ถึงแม้จะต้องประสบภาวะความยุ่งยากในหลายๆประการ แต่ความพยายามดำรงความเป็นครัวเรือนที่ประกอบด้วยพ่อแม่ลูกยังคงอยู่

(1) ขนาดของครัวเรือน

ขนาดของครัวเรือนชาวสวนยางพาราได้เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะแวดล้อม เป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของครัวเรือน ซึ่งมีความแตกต่างไปจากอดีตมากพอสมควร จากที่เคยมีลักษณะเป็นครอบครัวชายมีสมาชิกเป็นจำนวนมากอยู่รวมกันในครัวเรือนเดียวกันก็ได้เปลี่ยนเป็นครัวเรือนเดี่ยวมากขึ้น มีสมาชิกในครัวเรือนเฉพาะพ่อแม่ลูก การแตกตัวเป็นครัวเรือนเดี่ยวมากขึ้นเกิดจากภาระความรับผิดชอบที่มีมากขึ้น เนื่องการหารายได้มาใช้จ่ายในครัวเรือนไม่ได้มาจากการประกอบอาชีพทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวแต่ต้องประกอบอาชีพอย่างอื่นร่วมด้วย ดังนั้นเมื่อบุตรหลานแต่งงานจึงนิยมแยกครัวเรือนออกมาและสร้างครัวเรือนของตนเองเพื่อความสะดวกในหลาย ๆ ด้าน ครัวเรือนชาวสวนยางพาราในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน โดยปัจจุบันครัวเรือนชาวสวนยางพาราเหล่านี้มีขนาดของครัวเรือนคล้าย ๆ กับครัวเรือนของเกษตรกรในชนบททั่วไป คือครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนที่มีลักษณะของครัวเรือนเดี่ยว ขนาดกลาง มีสมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วย สามี ภรรยา และบุตรชาย-หญิง โดยสมาชิกในครัวเรือนมีประมาณ 3-8 คน และจากการสำรวจสามารถคิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.45 คนต่อ ครัวเรือน หรือส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน ส่วนครัวเรือนขยายประกอบด้วย ปู่ ยา ตา ยาย พี่ ป้า น้ำ อาอยู่รวมกันแทบจะไม่มี ที่สามารถพบเห็นอยู่บ้าง คือ พี่ ป้า น้ำ อา จะปลูกบ้านเรือนในบริเวณใกล้ ๆ กัน สามารถเรียกขานกันได้ยิน และที่พบเห็นบ้างและมีจำนวนน้อยมากคือครัวเรือนที่มี ปู่-ย่า หรือ ตา-ยายอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อขนาดจำนวนสมาชิกในครัวเรือนปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบายการดำเนินโครงการวางแผนครอบครัวของรัฐในปี พ.ศ. 2520 ที่ต้องการควบคุมประชากรของประเทศ ซึ่งในพื้นที่ได้รับผลจากนโยบายนี้เช่นกัน

โดยเมื่อทางโรงพยาบาลทุ่งใหญ่ได้นำโครงการวางแผนครอบครัวเข้ามาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบเมื่อปี พ.ศ. 2526 มีการประชาสัมพันธ์ในชาวบ้านเห็นผลดีของการมีบุตรน้อย รวมทั้งการมีโครงการทำหมันฟรีร่วมด้วย ส่งผลให้ชาวบ้านเริ่มให้ความสนใจในด้านการวางแผนครอบครัวและเริ่มเห็นด้วยกับการมีบุตรน้อย มีผลให้ขนาดของครัวเรือนชาวสวนยางพาราเริ่มมีขนาดเล็กลง หัวหน้าครัวเรือนจะอยู่ในช่วงอายุ 30-49 ปี โดยในปัจจุบันนี้ครัวเรือนของชาวสวนยางพาราที่หัวหน้าครัวเรือนอยู่ในวัยหนุ่มสาวมักนิยมที่จะมีบุตรประมาณ 2-3 คน และมีแนวโน้มว่าครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีบุตรน้อย

(2) บทบาทของสมาชิกในครัวเรือน

ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันที่ต้องแบกรับภาระต่าง ๆ มากมาย ทำให้การทำหน้าที่ของสมาชิกในครัวเรือนไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา บุตรธิดา หรือปู่ย่าตายาย กระทำได้ไม่เต็มที่มากนัก การแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนไม่สามารถที่จะกระทำได้ โดยสมาชิกทุกคนในครัวเรือนต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือกันในเรื่องทุกๆด้าน สมาชิกในครัวเรือนชาวสวนยางพาราในปัจจุบันมีบทบาทและหน้าที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันไม่ว่า ชายหรือหญิง สามีหรือภรรยา ซึ่งแตกต่างจากในอดีตมากที่ในอดีตนั้นภรรยาต้องอยู่บ้านดูแลบุตร และหุงหาข้าวปลาอาหาร ทำงานบ้านเช็ดถูบ้านเรือน เย็บซ่อมแซมเสื้อผ้า ส่วนสามีดูแลงานนอกบ้าน การซ่อมแซมบ้านเรือน ซ่อมแซมเครื่องใช้ในการกสิกรรม ไถนาออกไปทำสวนยางพารา ไปกรีดยางในตอนกลางคืน ปัจจุบันบทบาทหน้าที่ของภรรยาและสามีต้องช่วยทำมาหากินมากขึ้น โดยภรรยาที่ต้องตามสามีไปช่วยกันกรีดยางต้องทิ้งลูกให้อยู่ตามลำพัง บางครั้งต้องฝากไว้กับ ปู่-ย่า ตา-ยาย หรือญาติข้างบ้านให้ช่วยดูแล หน้าที่ของภรรยาที่ต้องหุงหาอาหารและงานบ้านอื่น ๆ เริ่มลดลง ส่วนใหญ่ในตอนเช้าการบริโภคอาหารของบุตรหลานชาวสวนยางพาราก่อนไปโรงเรียนมักจะเป็นอาหารสำเร็จรูป อาหารกล่อง อาหารถุง ส่วนสามีภรรยาที่ออกไปกรีดยางมักนิยมดื่มกาแฟ และขนมเพื่อรองท้อง จะกินข้าวเช้าก็ต่อเมื่อกรีดยางและทำแผ่นเสร็จซึ่งก็เป็นเวลาเกือบเที่ยงวัน การเร่งรีบและภาระที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาบุตรธิดาเริ่มลดน้อยลงเนื่องจาก ไม่มีเวลาพบปะกันมากนัก จะพบกันอีกครั้งในตอนเย็นหลังที่ถูกกลับจากโรงเรียน

บทบาทของบุตรหลานในครัวเรือนเริ่มเปลี่ยนไป และการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา เด็กที่ช่วยเหลือผู้ปกครองในการรับผิดชอบงานบ้าน เช่น เด็กผู้หญิง กวาดบ้าน ถูบ้าน หุงข้าว หรือเด็กผู้ชายช่วยเก็บน้ำยาง กรีดยาง มีน้อยมาก เด็กบุตรหลานของชาวสวนยางพาราในปัจจุบันช่วยเหลือตนเองและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้น้อย ซึ่งอาจารย์ อ่ำพร จินดานิล เล่าให้ฟังว่า... เด็กสมัยนี้ไปโรงเรียนพ่อแม่ยังต้องหิวกระเป๋าไปถึงโต๊ะเรียน

(สัมภาษณ์ อาจารย์อำพร จินคานิล.2547.) ซึ่งให้เห็นว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ ไม่พยายามปลูกฝังนิสัยในการทำงานบ้านและการช่วยเหลือตนเองให้กับบุตรหลาน

เมื่อความเจริญทางวัตถุได้มีเข้ามาในพื้นที่อย่างมาก รวมทั้งการพัฒนาในด้านต่างๆ ของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นระบบโครงสร้างพื้นฐานการศึกษา และสื่อต่างๆ ส่งผลให้บทบาทและพฤติกรรมของเด็กและผู้ปกครองเปลี่ยน ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมาบุตรหลานของชาวสวนยางพาราเริ่มเข้าสู่สถาบันการศึกษามากขึ้น ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็นิยมส่งเสริมให้บุตรหลานของตนเรียนสูง ๆ โดยคิดว่าจะเป็นหนทางในการประกอบอาชีพต่อไปในวันข้างหน้าและน่าจะเป็นทางออกให้แก่อนาคตลูกหลาน แทนที่จะประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียว โดยบางครัวเรือนถึงกับสนับสนุนให้ลูก ๆ มุ่งหน้าเรียนหนังสือแต่เพียงอย่างเดียวโดยมิต้องมาช่วยเหลืองานในครอบครัวมากนัก และประกอบกับความรับผิดชอบของเด็กเริ่มลดน้อยลง เนื่องจากการรับวัฒนธรรมจากภายนอกมากขึ้น ในขณะที่วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชุมชนก็เริ่มหายไป ส่งผลให้ความสำคัญในการช่วยเหลืองานบ้านของบุตรหลาน ลดน้อยลง กระทั่งปัจจุบันทำให้เด็กจำนวนไม่น้อยที่ไม่รู้จักช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองเลย หรือบางคนทำกิจกรรมทางการเกษตรไม่เป็น เช่น การเก็บน้ำยาง กรีดยาง และสิ่งเหล่านี้นับวันจะมามากขึ้น

สำหรับบทบาทของสมาชิกในครัวเรือนชาวสวนยางในปัจจุบัน ในด้านต่าง ๆ เช่น (1) ด้านการทำงานบ้านรับผิดชอบงานบ้าน หน้าที่โดยหลักยังเป็นหน้าที่ของภรรยา ถึงร้อยละ 37.1 และรองลงไปคือเป็นหน้าที่การรับผิดชอบร่วมกันของสามี ภรรยา ร้อยละ 34.3 (2) ในการอบรมสั่งสอนบุตรพบว่า ร้อยละ 61.5 ที่ทั้งสามีภรรยาช่วยกัน (3) หน้าที่ในการกรีดยางนั้นจะพบว่ามีการช่วยกันทั้งสามี ภรรยา และบุตร ถึงร้อยละ 58.6 รองลงมาเป็นหน้าที่ของสามีร้อยละ 24.2 (4) สำหรับหน้าที่ในการนำยางพาราไปขายนั้นส่วนใหญ่แล้วจะเป็นหน้าที่ของสามีถึงร้อยละ 39.4 บทบาทหรือหน้าที่ของสมาชิกในครัวเรือนชาวสวนยางพาราสามารถพิจารณาได้จากตารางที่ 1, 2 3 และ 4

ตารางที่ 1 ความรับผิดชอบในงานบ้าน

ผู้รับผิดชอบงานบ้าน	คิดเป็นร้อยละ
สามี	22.9
ภรรยา	37.1
บุตร	2.8
ญาติ	2.9
ทุกคนช่วยกัน	34.3

ตารางที่ 2 ความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนบุตร

ผู้รับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนบุตร	คิดเป็นร้อยละ
สามี	11.5
ภรรยา	38.6
ญาติ	3.8
ทุกคนช่วยกัน	61.5

ตารางที่ 3 ผู้ที่ทำหน้าที่กรีดยาง

ผู้ที่ทำหน้าที่กรีดยาง	คิดเป็นร้อยละ
สามี	24.2
ภรรยา	13.8
บุตร	3.4
ทุกคนช่วยกัน	58.6

ตารางที่ 4 ผู้ที่มีหน้าที่นำขางไปขาย

ผู้ที่มีหน้าที่นำขางไปขาย	คิดเป็นร้อยละ
สามี	39.4
ภรรยา	27.3
บุตร	9.0
ทุกคนช่วยกัน	15.2
อื่น ๆ	9.1

(3) โครงสร้างของครัวเรือน

หากจะพิจารณาโครงสร้างของครัวเรือนชาวสวนยางพาราในอดีตกับปัจจุบันตั้งแต่ปี 2515 เป็นต้นมา พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในเรื่องรูปแบบของครัวเรือน ลักษณะครัวเรือนขยายลดลง มีแนวโน้มว่ามีลดลงเรื่อย ๆ และเป็นครัวเรือนเดี่ยวมากขึ้น ครัวเรือนเดี่ยว ส่วนใหญ่เกิดจากการแต่งงานและแยกครอบครัวออกไปอยู่กันตามลำพังและมีบุตรธิดา 2-3 คน ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือนชาวสวนยางพารากับโครงสร้างอื่น ๆ ทางสังคม ก็ยังดำเนินอยู่ และที่เห็นได้ชัดขึ้น คือความสัมพันธ์การสถาบันการสื่อสารมวลชน เพราะการสื่อสารหรือรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ มีมากขึ้นและรวดเร็วขึ้น

(4) ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และชุมชน ตั้งแต่ประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน ระบบความใกล้ชิดผูกพันของญาติมิตรเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเพราะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งระบบทุนนิยมที่เข้ามาในหมู่บ้านชุมชน ได้เกิดขึ้นพร้อมกับการเข้ามาทำการค้า ทำให้ชาวบ้านต้องมีการปรับระบบทางการเกษตรให้มีความเข้มข้น เพื่อต้องการให้ได้รับผลผลิตมากๆ เช่นการใช้ยาและสารเคมีต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลให้ต้องมีรายจ่ายสูงขึ้น ชาวบ้านที่มีทุนน้อยต้องทำการกู้ยืมและเริ่มมีภาระหนี้สินมากขึ้นเช่นกัน การที่ต้องพึ่งพาตลาดภายนอกมากขึ้น รวมทั้งการกู้ยืมเงิน ทำให้ชาวบ้านยังต้องดิ้นรนเพื่อหาเงินมาใช้หนี้และสำหรับการใช้จ่ายในครัวเรือน เวลาที่เคยมีให้กันก็ลดลงและเริ่มสูญเสียความใกล้ชิดผูกพัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันฉันท์ญาติมิตรที่เคยมีในอดีต เริ่มเปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือเพื่อการแลกเปลี่ยนโดยหวังผลตอบแทน มีเงื่อนไขต่อรองต่าง ๆ และเริ่มกลายเป็นสินจ้างรางวัล รวมทั้งมีการใช้เงินเพื่อซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยใช้จ่ายใน

กิจกรรมทางวัฒนธรรมอื่น ๆ มากขึ้น ซึ่งในช่วงตั้งแต่ประมาณปี 2540 การให้ความช่วยเหลือในด้านการประกอบอาชีพระหว่างคนในชุมชนเริ่มลดลง ส่วนความช่วยเหลือด้านงานพิธีกรรมต่าง ๆ ยังคงมีให้เห็น เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ แต่อย่างไรก็ตามความห่างเหินระหว่างญาติพี่น้องเริ่มมีมากขึ้น

สถานที่พบปะพูดคุยเสวนาในชุมชนมักจะเป็นแคร่หน้าบ้าน อาจจะเป็นบ้านใครคนใดคนหนึ่ง หรือพบปะกันที่วัดในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา การเสวนากัน ตั้งแต่เรื่องส่วนตัว เรื่องการทำงาน การทำสวนขางพารา ไปตลอดจนข่าวสารบ้านเรือนต่าง ๆ ช่วงเวลาที่มีจะมีการเสวนาส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเย็นก่อน และหลังรับประทานอาหารเย็น เพราะในช่วงเช้านั้นต่างคนต่างก็ต้องออกไปกรีดยาง การร่วมวงกันเสวนาในตอนเช้านั้นมีบ้างสำหรับวันที่เข้ารอบขาง (หยุดกรีดยาง) หรือวันที่ฝนตกแล้วกรีดยางไม่ได้ ส่วนในช่วงบ่ายเหนื่อยมาจากการกรีดยางก็มักจะพักก่อน ช่วงเย็นจึงเป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การเสวนาพูดคุยกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของชาวตำบลท่าขาง ในอดีตนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นอนเพื่อนระหว่างเครือญาติ และเพื่อนบ้านในชุมชน

รูปที่ 1

รูปที่ 2

รูปที่ 1 และรูปที่ 2 การนั่งพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างเพื่อนบ้านยามว่างจากการกรีดยาง

5.2. พลวัตด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา

ในการศึกษาพลวัตการเกษตรและการทำสวนยางพารา ได้ทำการแบ่งออกเป็นสองช่วง (1) ช่วงแรกเป็นการทำเกษตรแบบดั้งเดิม ก่อนปี พ.ศ. 2515 ในช่วงนี้มีระบบการเกษตรหลายชนิดควบคู่กันไป มีการปลูกยางพาราบ้างก็เพียงเล็กน้อยซึ่งยังไม่เน้นปลูกยางพาราเพื่อเป็นรายได้หลัก (2) ช่วงต่อมาระหว่างปี พ.ศ. 2515 ถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นช่วงที่ระบบการปลูกยางพาราได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก และเป็นช่วงที่เริ่มมีการปรับเปลี่ยนและหักร้างยางป่าเพื่อปลูกยางเพิ่มมากขึ้น ในช่วงนี้ระบบการเกษตรอื่น ๆ ก็ยังคงมีอยู่แต่ยางพารามีความสำคัญมากกว่า และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมายางพาราได้มีความสำคัญมากที่สุด และเป็นรายได้หลักให้แก่ครอบครัว ส่วนอาชีพอื่น เช่นการทำนาและเลี้ยงสัตว์เริ่มลดบทบาทลง และในช่วง 10 ปีให้หลังการทำนาแทบจะไม่มี ส่วนการเลี้ยงสัตว์จำพวกวัวควายมีให้เห็นอยู่บ้างเพียงจำนวนน้อย

5.2.1 พลวัตด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา ก่อนปี 2515

(1) ระบบการเกษตรแบบดั้งเดิม

ในช่วงนี้ยางพารายังไม่ได้มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มากนัก อาชีพหลักของคนในสมัยนี้ก็คือการทำนา และหาของป่า ซึ่งมีลักษณะระบบการเกษตรคล้ายกับพื้นที่อื่น ๆ ในพื้นที่ภาคใต้ที่มีลักษณะพื้นที่คล้ายกัน การจับจองที่ดินมักจะทำการจับจองในพื้นที่ราบและที่ราบลุ่มซึ่งสามารถทำนาได้ดี และพื้นที่ทำไร่หรือทำไร่เลื่อนลอยจะอยู่ในพื้นที่สูงขึ้นไป ส่วนพื้นที่เลี้ยงสัตว์จะอยู่ใกล้บ้านและใกล้แหล่งน้ำ การผลิตส่วนใหญ่ทำเพื่อการบริโภคในครัวเรือน มีการหาของที่มีอยู่มากมายในป่าเพื่อขายหรือแลกเปลี่ยนกับสิ่งของอื่นที่ตนเองไม่สามารถหาหรือผลิตเองได้ การทำนาเพื่อการค้าในพื้นที่ไม่มีมากนักเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เอื้อต่อการทำนา มีพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่สามารถทำนาได้ดี และในบางปีที่ประสบปัญหาข้าวไม่พอกิน ก็ได้อาศัยข้าวจากพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำปากพนัง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวที่ครอบคลุมพื้นที่ขนาดใหญ่และมีความสำคัญมากของภาคใต้ในขณะนั้น นอกจากการทำนาและหาของป่าแล้วคนในพื้นที่ยังมีอาชีพล่องไม้ซุงไปขายยังพื้นที่ด้านล่าง เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้มีแม่น้ำเชื่อมต่อกับแม่น้ำขนาดใหญ่เช่นแม่น้ำตาปี ทำให้การล่องซุงสามารถทำได้สะดวก ส่วนการปลูกยางพาราเริ่มมีบ้างในช่วงหลัง แต่ยังไม่เป็นที่นิยมส่วนใหญ่จะปลูกใน

พื้นที่สูง หรือพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่ถูกทิ้งร้างจากการทำไร่เลื่อนลอยซึ่งมักจะเป็นป่าหญาคาและมักไม่ได้รับการเอาใจใส่มากนัก

(2) การใช้พื้นที่และการตั้งถิ่นฐานทางการเกษตร

ในสมัยก่อนนั้นมักจะมีการตั้งถิ่นฐานบริเวณแหล่งน้ำ หรือแม่น้ำลำคลอง เพื่อสามารถใช้น้ำสำหรับอุปโภคบริโภคในครัวเรือนและการทำนา รวมทั้งการคมนาคมไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน เนื่องจากสมัยนั้นต้องใช้ในการสัญจรทางน้ำเป็นสำคัญ โดยมีการตั้งบ้านเรือนอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม โดยมีการแบ่งพื้นที่เป็นเขตที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำนา พื้นที่เลี้ยงสัตว์ พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่ทำไร่เลื่อนลอย และเขตพื้นที่ป่าหนาแน่น ซึ่งพื้นที่อยู่อาศัย มักจะอยู่บริเวณที่คอนของหมู่บ้านเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่โดยทั่วไป แต่อาจมีน้ำท่วมในบางปีที่ฝนตกหนัก มีการปลูกพืชสวนครัวผสมผสานทั้งที่เป็นพืชยืนต้นและล้มลุกไว้รอบๆ บ้าน เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ลักษณะตัวบ้านสร้างขึ้นบนเสาสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วม บริเวณบ้านโดยทั่วไปไม่มีรั้วล้อม โดยพื้นที่ได้ถูกบ้านไว้เป็นคอกวัวในคอนกลางคืน และทุกครัวเรือนจะมีขุ้งฉางไว้เก็บข้าวเปลือก ในภาษาท้องถิ่นอาจจะเรียกว่า “เรือนข้าว” หรือ “ห้องข้าว” โดยอาจจะทำอยู่ติดกับตัวบ้านที่อยู่อาศัย หรือแยกออกไปต่างหากตามแต่ความสะดวกของเจ้าของบ้าน และพื้นที่การเลี้ยงสัตว์ เป็นพื้นที่ทุ่งหญ้าที่น้ำท่วมถึงในฤดูฝน ใช้สำหรับเลี้ยงวัวควาย โดยตอนกลางวันมีการนำวัวไปผูกล่อกินหญ้าบริเวณทุ่งหญ้า ในช่วงที่ไม่มีมีการทำนาอาจปล่อยให้วัวควายหากินเอง ส่วนช่วงการทำนาจะมีการทำรั้วกัน หรือปลูกต้นไม้เป็นรั้วล้อมรอบเพื่อกันวัวควายออกไปทำลายข้าวที่ปลูก แต่กรณีที่ดินที่เลี้ยงสัตว์อยู่ไกลจากทุ่งหญ้าไม่จำเป็นต้องมีการล้อมรั้ว ซึ่งบริเวณพื้นที่เหล่านี้เป็นที่ดำไม่เหมาะแก่การทำนา ส่วนพื้นที่การทำนาจะเป็นบริเวณเขตที่ราบซึ่งเหมาะแก่การทำนา โดยมีการแบ่งนาออกเป็นแปลงๆ หรือที่เรียกว่าการจัดทำเป็นกระตงนา เพื่อให้ง่ายแก่การเก็บกักน้ำ บางพื้นที่อาจจะขุดดินเป็นคันนา เพื่อการเก็บกักน้ำ หรือเป็นคันกั้นน้ำท่วม ทั้งยังเป็นทางเดินและเป็นแนวบอกอาณาเขตอย่างดีได้อีกด้วย เมื่อมีน้ำท่วมถึงในฤดูฝนจะมีระบบการทค่น้ำและระบายน้ำออก โดยการขุดคลองระบายน้ำ ซึ่งในช่วงนั้นยังไม่มีมีการจัดการน้ำขนาดใหญ่ เช่นการทำเขื่อนหรือทำนบกั้นแม่น้ำลำคลองเพื่อนำน้ำเข้ามาใช้ในแปลงนา ส่วนใหญ่จะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก บริเวณทำนาก็ยังสามารถได้เป็นพื้นที่นาถุ่มและนาคอนซึ่งจะใช้พันธุ์ข้าวที่แตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ ส่วนในเขตบริเวณพื้นที่คอนหรือที่สูง จะทำการปลูกพืชไร่โดยใช้เทคนิคแบบแผ้วถางและเผา ซึ่งในยุคที่กล่าวถึงนี้อาจยังคงพบการใช้พื้นที่แบบหมุนเวียนในบริเวณที่

ประชากรยังไม่หนาแน่นมากนัก มีการขยายพื้นที่ไปเรื่อยๆตามที่ได้จับจองไว้ ซึ่งต่อมาพื้นที่เหล่านี้ได้ถูกแทนที่ด้วยการปลูกยางพารา และพื้นที่แหล่งสุดท้ายที่ชุมชนใช้ประโยชน์คือพื้นที่ เขตป่าหนาแน่น ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและพื้นที่สำหรับการหาของป่าของคนในชุมชน พื้นที่ส่วนนี้มักจะอยู่ไกลจากชุมชน แต่ในปัจจุบันพื้นที่ป่าเหล่านี้ถูกเข้าไปแทนที่โดยกิจกรรมการเกษตรต่างๆ โดยเฉพาะการปลูกยางพารา

จากคำบอกเล่าของ คุณลุงวงศ์ มหาชัย อายุ 72 ปี ท่านได้เล่าให้ฟังว่า ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2500 พื้นที่ในตำบลท่าช้างส่วนใหญ่เป็นพื้นที่รกทึบ สลับกับทุ่งหญ้า การทำสวนยางพารามีน้อยพื้นที่ที่ตนได้เข้ามาจับจองและทำการเกษตรในช่วงแรกเป็นพื้นที่ที่เคยมีการทำไร่เลื่อนลอยมาก่อน โดยพื้นที่บริเวณนี้มีหญ้าคาขึ้นปกคลุมอยู่ทั่วบริเวณ ในช่วงนั้นยังมีสัตว์ป่าจำนวนมาก เช่น ช้าง เสือ ลิง ชะนี กระงะ กระรอกและสัตว์อื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งหลังจากจับจองแล้วก็ใช้ในการเลี้ยงวัว-ควายแบบไล่ค้อนอยู่หลายปี ต่อมาจึงได้นำยางพารามาปลูกโดยนำพันธุ์ยางพื้นเมืองที่มีการปลูกอยู่บ้างแล้วในพื้นที่ ต้นกล้าที่นำมาปลูกได้มาจากการเก็บเมล็ด และถอนต้นกล้าที่งอกตามสวนต่างๆ การปลูกไม่ได้เอาใจใส่มากนัก หลังจากทีปลูกแล้วจะกำจัดวัชพืชเฉพาะรอบโคนยาง และมีการปล่อยให้วัชพืชอื่น ๆ ขึ้นปกคลุมทั้งนี้พืชที่มีมากมักจะเป็นกล้วยชนิดต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (จากสัมภาษณ์วงศ์ มหาชัย.2547.) จึงกล่าวได้ว่าในช่วงนี้การปลูกยางพาราชาวสวนจะปลูกไปโดยไม่ให้ความสำคัญและไม่เอาใจใส่มากนัก

(3) ระบบการทำเกษตร

ระบบการเกษตรในช่วงนี้มีการทำเพื่อการบริโภคเป็นหลัก มีทั้งการทำนา ทำไร่เลื่อนลอย การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการทำสวนยางพาราที่เริ่มเข้ามาบ้างในช่วงหลังๆ ส่วนการทำนาสามารถแบ่งการทำนาออกได้เป็นสองรูปแบบคือ ในพื้นที่ราบและพื้นที่ลุ่มจะนิยมทำนาปีหรือนาหยาบโดยการหว่านหรือการค้า ส่วนพื้นที่สูงที่เพิ่งปลูกยางจะทำนาควบคู่กับการปลูกยางโดยปลูกข้าวไร่ด้วยการแทงสักแล้วหยอดเมล็ดข้าวลงไป ซึ่งข้าวไร่นี้จะทำอยู่ประมาณ 2-3ปี จนกว่าต้นยางจะบังแสงจึงหยุดทำ หลังจากนั้นก็ปล่อยให้ยางเจริญเติบโต โดยจะมีการกำจัดวัชพืชบ้างเพียงรอบๆ บริเวณ โคนยางเพื่อมิให้วัชพืชเหล่านี้เลื้อยปกคลุมต้นยาง หรือปลูกกล้วยหรือปล่อยให้วัชพืชอื่นขึ้นเพื่อปกคลุมดิน และกำจัดวัชพืชบางชนิดไปด้วยในตัว

(1) **การทำนา** โดยจะทำการเตรียมดินเพื่อปลูกข้าวในช่วงเริ่มเข้าหน้าฝนประมาณ “เดือนหก” หรือเดือนพฤษภาคม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีตามสภาพพื้นที่ ในกรณีที่พื้นที่ที่ดำน้ำท่วมขัง “นาลึก” และมีหญ้าหนาแน่น

การเตรียมดิน มีการเตรียมดินด้วยการใช้ควายเหยียบย่ำแล้วปล่อยให้หญ้าเปื่อยก่อนที่จะลงข้าวต่อไป ส่วนกรณีในบริเวณที่สูงขึ้นมาซึ่งน้ำไม่ท่วมขัง “นาดอน” และดินในบริเวณนี้จะร่วนกว่าในบริเวณที่นาลึก การเตรียมดินจะใช้วิธีใช้วัวคว่ำตากดินมีผานไถเหล็กพลิกหน้าดิน การไถอาจจะใช้วัว 1 หรือ 2 คู่ ขึ้นอยู่กับแรงงานครอบครัวว่าจะมีมากน้อยเพียงไร การไถด้วยวัวคู่เดียวใช้เวลาไถ “1 เช้า” เวลาประมาณ 4 ชั่วโมงในช่วงเช้าสามารถไถได้ 1 ไร่ โดยมีกรไถ 3 ครั้ง คือทำการ “ไถตะ” เมื่อเริ่มเข้าฤดูฝนเป็นการไถพลิกหน้าดิน และกำจัดวัชพืช แต่ในการไถในครั้งแรกนี้วัชพืชก็อาจไม่ตายทั้งหมดและดินก็ยังเป็นก้อนใหญ่ยังไม่อาจหว่านเมล็ดข้าวได้ จากนั้นแล้วจึงทำการ “ไถแปร” ให้เพื่อให้ดินร่วนซุยและเป็นการกำจัดวัชพืชซ้ำอีกครั้งเพื่อให้วัชพืชเหลือน้อยที่สุด ต่อมาเมื่อฝนตกมาอีกครั้งจึงหว่านข้าวแล้ว “ไถกลบ” ซึ่งการไถทั้งสามครั้งใช้เวลารวมประมาณ 10 ชั่วโมงต่อ 1 ไร่ โดยการไถในครั้งที่ 2 และ 3 ใช้เวลาไม่มากเหมือนครั้งแรก เนื่องจากหน้าดินถูกไถพลิกในครั้งแรกแล้วทำให้ไถได้ง่ายและเร็วขึ้น

การปลูก เมื่อทำการเตรียมดินเสร็จสิ้นแล้วก็จะทำการปลูกข้าว ซึ่งสามารถแบ่งได้ 4 วิธี โดยวิธีแรกเป็นการ “หว่านแห้ง” ในบริเวณพื้นที่นาดอน เป็นการหว่านข้าวครอบคลุมทั้งแปลงนา หลังจากนั้นจึงกลบเมล็ดข้าวที่หว่านด้วยไถหรือคราด การปลูกข้าวด้วยวิธีนี้ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ ร้อยละ 80 ของเนื้อที่นาทั้งหมด ส่วนวิธีที่ 2 คือ การ “แทงสัก” แล้วหยอดข้าวลงไป วิธีนี้ใช้ในกรณีที่นาเป็นดินแห้งและแข็ง ในพื้นที่ที่ไม่อาจไถปรับพื้นที่ได้ เช่นในพื้นที่เพิงนุกเบิกที่ยังไม่ได้ขุดตอไม้ออก หรือมีการปลูกข้าวร่วมกับพืชชนิดอื่น ส่วนวิธีที่ 3 เรียกว่าการ “หว่านโรยคลอง” คือ ใช้คนไถนา 1 คน และอีก 1 คน จะโรยเมล็ดข้าวตามหลังรอยไถ โดยจะโรยเมล็ดข้าว 1 คลอง และเว้น 1 คลอง แต่ละ “คลองไถ” ห่างกัน 5-6 นิ้ว ซึ่งเมล็ดข้าวที่นำมาหว่านทั้ง 3 วิธี ต้องนำเอาเมล็ดข้าวเปลือกมาทำการคัดเลือกเป็นอย่างดีเพื่อใช้ทำพันธุ์ สำหรับปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก โดยในการหว่านแห้งใช้ปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 3-4 กก. สำหรับพื้นที่นา 1 ไร่ เนื่องจากต้องเผื่อความเสียหายที่อาจเกิดจากนกหรือหนูมากินก่อนที่ข้าวจะงอก และการ “หว่านโรยคลอง” หรือการหว่านตามร่องไถใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 2-3 กก. สำหรับพื้นที่นา 1 ไร่ ส่วนวิธีการปลูกอีกวิธีคือ การปักดำ ในบริเวณพื้นที่ที่ใช้ควายเวียน โดยการนำดินกลับมาจากการหว่านแห้ง ซึ่งดินที่นำมาต้องมีขนาด

ความสูงประมาณ 1 ฟุต และก่อนที่จะทำการปักดำต้องตัดปลายใบของต้นกล้าออกเล็กน้อยก่อนนำไปปักดำ

พันธุ์ข้าว ได้จากการคัดเลือกโดยชาวบ้านเอง แต่กรณีที่ผลผลิตตกต่ำเนื่องจากการถูกน้ำท่วมหรือแห้งแล้งก็อาจมีการยืมหรือขอเมล็ดพันธุ์จากเพื่อนบ้าน เกษตรกรจะทราบด้วยตัวของเขาเองว่าจะใช้พันธุ์อะไร พันธุ์หนักหรือเบา ขึ้นอยู่กับภูมิประเทศและภูมิอากาศ เช่น ข้าวเบา และกลาง ใช้บริเวณที่ลุ่ม หรือดินปนทรายเล็กน้อย ส่วนข้าวหนักใช้ในบริเวณนาลุ่มมากและดินเหนียว

การเก็บเกี่ยว จะทำในช่วงหน้าแล้งโดยการใช้ “แกระ” ตัดข้าวที่ลอรวง เมื่อได้ขนาดตามที่ต้องการแล้วนำมามัดเป็น “เลียง” แล้วนำไปเก็บไว้ในยุ้งฉาง การเก็บเกี่ยว 1 ไร่ ใช้เวลา 40 ชั่วโมง ประมาณ 4-5 วันทำงานของคน 1 คน เก็บ 1 คน ประมาณ 20 เลียงต่อวัน ถ้าหากเก็บคนเดียวในพื้นที่ 2 ไร่ ใช้เวลาเก็บประมาณ 10 วัน

(2) **การทำไร่** มีการทำไร่ทั้งไร่หมุนเวียน หรือการขยายพื้นที่โดยไม่หมุนเวียน ซึ่งขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของประชากรในแถบนั้น การทำไร่หมุนเวียนจะนิยมทำในเขตพื้นที่ใกล้ภูเขาฝั่งตะวันตกที่มีการตั้งถิ่นฐานในระยะหลัง การแบ่งสรรพื้นที่ทำโดย “นายบ้าน” เป็นคนจัดสรรให้ แต่ละครัวเรือนจะมีเนื้อที่ 0.5-5 ไร่ และใช้แรงงานในครัวเรือนในทุกขั้นตอนในการทำไร่ โดยเริ่มการปรับพื้นที่ด้วยการตัดต้นไม้ ซึ่งต้นไม้เล็กจะตัดตั้งแต่โคนถึงดิน ส่วนต้นไม้ใหญ่จะตัดเฉพาะกิ่งและหากลำต้นสูงหรือใหญ่เกินไปก็จะตัดลำต้นด้วยหรือบางต้นจะเว้นไว้ การตัดต้นไม้ใหญ่จะไม่ตัดถึงโคนถึงดินเลยทีเดียว เนื่องจากต้องการให้ต้นไม้สามารถเจริญเติบโตได้อีกในปีต่อไปในช่วงที่ปล่อยพื้นที่ว่างเว้นไว้ จากนั้นจึงเผาและเคลียร์ที่ดิน อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับทำไร่มี ขวาน จอบ มีดพร้า โดยในขณะนั้น 1 ครัวเรือน สามารถทำได้สูงสุด 5 ไร่ การเริ่มต้นทำไร่จะเริ่มทำในต้นช่วงฤดูฝนโดยการปลูกข้าวด้วยวิธีหยอด หรือปลูกร่วมกับพวกข้าวโพดเล็กน้อย พริก พืชหัว พวกมันเทศ ถั่วหรั่ง ยาสูบ กล้วย ฝ้าย การปลูกจะแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่และความนิยมของคนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะใช้พื้นที่ในการปลูกระบบนี้อยู่ประมาณ 2 ปี หลังจากนั้นที่ดินจะถูกละทิ้งไว้ และไปทำในพื้นที่อื่นอีก แต่ยังคงเก็บผลผลิตพวกกล้วย และพืชหัวได้ต่อไปบ้างในพื้นที่เดิม

(3) **การทำสวนยางพารา** การทำสวนยางพาราของคนในพื้นที่ตำบลท่ายาง เป็นภูมิปัญญาทางการเกษตรของชุมชน ที่ทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นรายได้ที่หล่อเลี้ยงครัวเรือนมาช้านาน ซึ่งในอดีตชาวบ้านจะเรียกกันว่า “ป่ายาง” การปลูกยางในสมัยนั้นไม่ได้มีการเอาใจใส่มากนัก การปลูกยางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจับจองครอบครองที่ดิน และเป็นที่ดอนซึ่งไม่เหมาะ

กับการทำนา การปลูกยางพารานั้นเริ่มตั้งแต่การหักร้างถางป่า ใช้เวลาประมาณ 10-15 วันโดยใช้สมาชิกในครัวเรือนและเพื่อนบ้านมาช่วยกันตัดฟันถางไม้ ไม้ขนาดเล็กและไม้พุ่มถูกตัดออกจนราบกับพื้นดิน ไม้ขนาดใหญ่ที่พอโค่นออกได้ก็โค่นออก หากต้นไม้ใหญ่มากก็ตัดใบออกจนหมดเพื่อไม่ให้ใบเกิดเป็นร่มเงาบังต้นยางพาราที่ปลูกไว้ได้ หลังจากนั้นตากกิ่งไม้ ต้นไม้เหล่านี้ไว้ให้แห้ง ประมาณ 3-4 สัปดาห์ เมื่อไม้แห้งสนิทแล้วจากนั้นจึงคิดไฟเผา ซึ่งชาวบ้านจะเรียกว่าการ “เผาปรน” การเผาปรนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เพื่อนบ้านมาช่วยกัน ก่อนที่จะเผาปรนต้องมีการทำแนวกันไฟไว้ประมาณ 4-5 วา เพื่อให้ไฟลามไปติดเป็นวงกว้าง ส่วนใหญ่การเผาปรนดังกล่าวจะทำในช่วงเดือน 4 เดือน 5 (มีนาคมและเมษายน) เป็นช่วงฤดูแล้งไฟง่ายกับการคิดไฟ

การปลูก การปลูกยางพาราส่วนใหญ่จะเริ่มปลูกกันในช่วงเดือนหก หรือประมาณเดือนพฤษภาคม แต่ก่อนจะปลูกยางนั้นมักจะเอาไม้ไผ่มาปักเป็นแถวไว้ก่อน ชาวบ้านเรียกว่า “ทิว” (ทิว คือ ไม้ที่นำมาใช้ทำแนวแถว) ส่วนใหญ่ทำจากไม้ไผ่ที่มีลำต้นขนาดเล็กขนาดความยาวประมาณ 1 วา หลังจากปักทิวเสร็จจึงเอาต้นยางมาปลูก ต้นยางพาราที่นำมาปลูกเป็นต้นยางที่งอกจากเมล็ดที่หล่นในสวนของเพื่อนบ้านในละแวกนั้น ยางพาราที่ปลูกขณะนั้นเป็นพันธุ์พื้นเมืองที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “พันธุ์ยางน้ำ” ปลูกทิ้งไว้เช่นนั้น ปล่อยให้มันเจริญเติบโตตามธรรมชาติ เพียงไปค้ายहु้าตัดเดาวัลย์ หรือถากวัชพืช ที่อยู่บริเวณลำต้นออก วัชพืชที่กำจัดยากที่สุดในขณะนั้นคือ หยู้าคา หยู้าคาเป็นที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว คุณลุงลับ (สัมภาษณ์นายลุงลับ ปุยอ้าย.2547.) เล่าให้ฟังว่า “หญู้าคาขนาดซุครากแล้วยังงอกอีก คุณลุงและพรรคพวกจึงช่วยกันคิดหาวิธีกำจัดหญู้าคา ซึ่งจากการสังเกตพบว่าหญู้าคาจะไม่งอกได้ต้นไม้ใหญ่ หรือบริเวณที่ไม่มีแสงแดดส่องถึง จึงช่วยกันคิดหาวิธีที่ไม่ให้แสงแดดส่องถึง ดังนั้นจึงได้วิธีการโดยการปลูกกล้วยในสวนยาง ปรากฏว่าได้ผลตามที่คาดคือหญู้าคาไม่งอก และความชื้นในดินกลับมีมากขึ้น แดมยังได้ทั้งต้นและผลกล้วยเต็มไปหมดทั้งกินทั้งแจกเพื่อนบ้าน บ้างก็เอาไปเลี้ยงหมู หากวันไหนว่าง ๆ ก็นัดกันหาไปขายที่ตลาดนัดท่ายาง” จากภูมิปัญญาของชาวบ้านที่เอาชนะกับธรรมชาติอย่างง่าย ๆ โดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้การทำสวนยางในขณะนั้นไม่ต้องใช้ปัจจัยจากภายนอกเสริมมากนัก

ในระยะแรกทีนั้นคุณลุงขาว (จากการสัมภาษณ์นายขาว แซ่ตัน.2547.) เล่าให้ฟังว่า การปลูกยางนั้นปล่อยให้ต้น ไม้อื่นขึ้นระหว่างแถวขังเต็ม ไปหมดซึ่งมีทั้งไม้หรือพืชที่ทั้งมีประโยชน์และไม่มีความประโยชน์ ที่มีประโยชน์ เช่น พวกไม้ต่าง ๆ ต้นเนียง ต้นสะคอ สะเคา เวลาไปป่าขังได้ไปกินผลไม้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นลูกหวาย ลูกมะม่วงหิมพาน ลูกกำขำ ลูกหว้า ขนุน จำปาละ เป็นต้น ส่วน

ที่ไม่มีประโยชน์ เช่นหญ้าและวัชพืช ซึ่งจำเป็นต้องตัด และบางครั้งเรือมีการปลูกกล้วยในช่วงที่ปลูกยางใหม่ ๆ เนื่องจากกล้วยสามารถเป็นร่มเงาที่ดีแก่ต้นยางพาราในช่วงที่ยังเล็ก และยังเป็นการทำให้ดินร่วนซุยซึ่งทำให้รากยางสามารถชอนไชไปได้ดี การปลูกยางในสมัยนั้นนิยมปลูกด้วยเมล็ดหรือต้นกล้า ซึ่งต้องไปถอนเอาตามสวนยางที่มีผู้ปลูกอยู่ก่อนแล้วในบริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นป่ายางพันธุ์พื้นเมืองหรือที่เรียกว่า “ยางพารา” ต่อมาเริ่มไปนำพันธุ์มาจากต่างพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะนำมาจากพื้นที่อำเภอฉวางและอำเภอจันดี เนื่องจากในพื้นที่เหล่านี้มีการปลูกยางมาก่อนโดยนายทุนชาวจีนและข้าราชการ การเดินทางไปเอาต้นกล้าหรือเมล็ดพันธุ์ต้องใช้เวลาเป็นวันหรือสองวัน เนื่องจากต้องเดินเท้าและต้องระวังทั้งสัตว์ป่าและโจรที่มีมากในสมัยนั้น โดยไปถอนต้นกล้าที่เกิดจากเมล็ดร่วงหล่นจากสวนเหล่านี้มาทำการปลูก วิธีการก็คือทำการถอนกล้ายางในขนาดที่ต้องการซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะทำในช่วงเดือนหก ประมาณเดือนพฤษภาคม หลังจากนั้นก็เอาใบทิ้งออกทั้งหมด เพื่อให้ง่ายต่อการขนกลับมาและไม่ทำให้ต้นยางตายมากเกินไปในช่วงที่ปลูก ซึ่งการปลูกมักนิยมทำในช่วงเดือนหกเช่นกัน

ต่อมาภายหลังเมื่อเริ่มมียางพันธุ์ดีเข้ามาก็ได้นำตาข่ายพันธุ์ดีมาติดต่อกับต้นกล้าพื้นเมืองที่ได้จากการถอนมาปลูก ซึ่งการไปหาตาข่ายก็โดยไปเกี่ยวเอาจากกิ่งยางพันธุ์ดีในสวนที่มีการปลูกอยู่ก่อนแล้ว โดยการขอกจากเจ้าของสวนมิได้มีการซื้อขายแต่อย่างใด หลังจากนั้นก็นำมาติดต่อด้วยตนเอง

ในสมัยก่อนนั้นจึงเห็นว่าสวนยางพาราเป็นสวนยางที่ค่อนข้างรก ในส่วนที่ไม่รกก็เฉพาะในบริเวณของต้นยางหรือรอบโคนยางเพื่อความสะดวกในการกรีดยาง ไร่ว่าเจ้าของสวนยางพาราอยากให้เป็นเช่นนั้นแต่เพราะว่าพื้นที่ส่วนใหญ่มีฝนตกชุกมีความชื้นสูง ดินไม้ ดินหญ้าต่าง ๆ จึงเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และเฉพาะแรงงานในครัวเรือนไม่สามารถทำทัน ประกอบกับในช่วงนี้รายได้จากยางพารายังไม่เป็นที่แน่นอน รวมทั้งเครื่องมือมืออยู่อย่างจำกัด เครื่องทุ่นแรงในขณะนั้นคือ จอบ และ พร้า ชาวสวนจึงคายหญ้าเฉพาะที่จำเป็น ไม้บางอย่างที่เป็นประโยชน์ก็ปล่อยให้มันเจริญเติบโตตามปกติของมัน

การใส่ปุ๋ย ในขณะนั้นไม่มีปุ๋ยเคมีขายในพื้นที่ตำบลท่ายาง หากจะใส่ปุ๋ยก็จะเป็นปุ๋ยจากมูลค่างควา ซึ่งจะต้องไปเอาตามถ้ำ ชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่จึงไม่นิยมใส่ปุ๋ย ปล่อยให้ต้นยางพาราเจริญเติบโตเองตามธรรมชาติ จนยางพารามีต้นโตพอสมควร หรือประมาณ 8-9 ปีในขณะนั้นจึงเริ่มกรีดยาง (จากการสัมภาษณ์นายวินัย ไขน้อย.2547.)

การกรีดขาง เมื่อปลุกขางพาราและปล่อยให้โตเต็มที่ หากขนาดไม่สม่ำเสมอเลือกกรีดเฉพาะต้นที่มีขนาดใหญ่ก่อน คุณลุงเนื่อง (การสัมภาษณ์นายเนื่อง เจริญรูป.2547.) ได้เล่าให้ฟังว่า การกรีดขางส่วนใหญ่ในขณะนั้นจะกรีดกันตอนใกล้สว่าง หากไปตอนดึก ๆ กลัวพวกสัตว์ต่าง ๆ เช่นพวกเสือก อุปกรณ์ที่ใช้คือ มีดกรีดขาง และตะเกียง... และจะรับน้ำขางด้วยกะลามะพร้าว เอากะลาเมีย (เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกะลาในค้ำที่ไม่มีรู) และมีอุปกรณ์ที่รับน้ำขางจากค้ำให้ลงในกะลา เรียกว่า “ลั่นขาง” ลั่นขางอาจใช้ใบไม้ หรือลูมิเนียม ซึ่งชาวบ้านจะทำจากกระป๋องนม หรือบีบมาตัดทำลั่นขาง ในช่วงนั้นการกรีดไม่ได้นำน้ำขางมาทำเป็นแผ่นขาง แต่จะทำเป็นขางก้อนจึงไม่ต้องเก็บน้ำขางทุกวัน เพียงแต่กรีดไว้จนกว่าน้ำขางเต็มกะลาแล้วจึงทำเป็นก้อน แล้วจึงเอาไปขาย เพราะหากทำเป็นขางแผ่นต้องมีเครื่องรีดแผ่นขาง ซึ่งในขณะนั้นมีราคาแพงและไม่มีขายในตลาดขาง

ราคาและรายได้ ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2509 การกรีดขางในขณะนั้นนิยมขายเป็นก้อน หรือเรียกว่า “ขี้ขาง” โดยเอาไปขายที่ตลาดท่าขาง กิโลกรัมละประมาณ 3 บาท การนำไปขายนิยมหาบไป แต่หากขายเป็นขางแผ่นจะได้กิโลกรัมละประมาณ 6-7 บาท ในช่วงนั้นร้านรับซื้อขางในตลาดท่าขางมีประมาณ 2 ร้าน ส่วนรายได้จากการทำสวนขางพาราในขณะนั้นหากถามชาวสวนขางพารามักจะได้คำตอบว่าเพียงพอ เพราะขณะนั้นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ถูกมาก ข้าวสารแทบไม่ต้องซื้อ เพราะส่วนใหญ่ทำนาด้วย อาหารการกินหาได้ง่ายจากในละแวกบ้าน ในหนองน้ำต่าง ๆ มีสัตว์น้ำชุกชุม คุณลุงโซ (การสัมภาษณ์นายเลอศักดิ์ ทรสิทธิ์.2547.) บอกว่าบริเวณคลองน้ำผุด เป็นลำคลองที่น้ำมีน้ำตลอดทั้งปีไม่แห้ง สามารถไปจับหาสัตว์น้ำมารับประทานในครัวเรือนได้ไม่ต้องซื้อจากตลาด ทำให้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไม่มากมาย แต่รายได้จากการทำสวนขางพาราในช่วงนั้น ยังไม่ถึงว่าเป็นรายได้หลักของครัวเรือน เพราะชาวบ้านในขณะนั้นไม่มีความกังวลเรื่องรายได้ ส่วนใหญ่ในแต่ละวันไม่ค่อยได้ใช้จ่ายเลย

แรงงาน แรงงานที่ใช้ในการทำสวนขางพารามีทั้งแรงงานที่ใช้การปลูก แรงงานในการดูแลรักษาขางพารา และเป็นแรงงานในการกรีดขาง แรงงานที่ใช้ในการปลุกขางและดูแลรักษาเริ่มตั้งการเตรียมพื้นที่ ในอดีตจะขอแรงเพื่อนบ้านช่วยกันถางพื้นที่ การถางก็ใช้พริกเป็นส่วนใหญ่ หลังจากนั้นจึงเผา ถ้าเป็นต้นไม้ใหญ่เรียกว่า เผาปรน จากนั้นปักเขตแนว ส่วนที่เป็นจอมปลวกจะเว้นไว้ และเริ่มขุดหลุมปลูก โดยใช้จากแรงงานจากสมาชิกในครัวเรือนและจากเพื่อนบ้านมาช่วยกันเป็นส่วนใหญ่ และสำหรับแรงงานในการกรีดขางจะใช้แรงงานในครัวเรือน

(4) **การเลี้ยงสัตว์** ส่วนใหญ่จะเลี้ยงวัว-ควาย เพื่อไว้ใช้งาน หลังจากหมดฤดูทำนาจะปล่อยให้หากินตามธรรมชาติ และไล่ต้อนเข้าคอกในตอนเย็น หรือบางคนอาจจะปล่อยไว้ในทุ่งและไปดูเป็นบางครั้ง สำหรับในช่วงการทำนาจะทำการผูกล่ามไว้เพื่อไม่ให้ไปทำลายข้าว (จากการสัมภาษณ์ นางหนูทิพย์ ช้างกลาง)

5.2.2. พลวัตด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา ช่วงปี พ.ศ. 2515-ปัจจุบัน

(1) **สังคมเกษตรยุคแผนใหม่: การเข้ามามีบทบาทของยางพาราแทนระบบการเกษตรแบบดั้งเดิม**

ในช่วงเวลานี้ยางพาราได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต โดยมีการนำปัจจัยจากภายนอกเข้ามาใช้อย่างเข้มข้น เช่นยาปราบศัตรูพืช หรือปุ๋ยชนิดต่างๆ รวมทั้งการขยายพื้นที่เพื่อปลูกยางเพิ่มมากขึ้น และในกระบวนการผลิตก็มีความพิถีพิถันและเอาใจใส่มากขึ้น ยางได้กลายเป็นอาชีพที่สร้างรายได้หลักให้แก่ครอบครัว จะเห็นได้จากในทุกกระบวนการขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่ การเตรียมดิน การปลูกการดูแลรักษา จนกระทั่งถึงการกรีดยาง ส่วนระบบการเกษตรเฉพาะชนิดอื่นมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนน้อยมาก โดยเฉพาะการทำนาแทบจะไม่ค่อยมีให้เห็นในช่วง 10 ปีหลังสาเหตุที่มีการเลิกทำนา เนื่องจากปัจจัยหลายประการตั้งแต่รายได้ซึ่งหากเทียบรายได้กับยางพาราแล้วมีความแตกต่างกันมาก และปัญหาที่สำคัญอื่นๆ เช่นการขาดน้ำ ศัตรูข้าวจำพวกหนูนา และการสร้างระบบชลประทานได้ปิดกั้นทางน้ำเดิมของชาวบ้าน รวมทั้งไม่สามารถจัดการน้ำในการทำนาได้ตามความต้องการที่แท้จริง ทำให้ชาวนาส่วนใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่ชลประทานตัดผ่านเลิกอาชีพทำนาและหันไปให้ความสำคัญกับการทำยางพาราแทน

รูปที่ 3 กลองชลประทานส่งน้ำในพื้นที่ตำบลท่ายาง

(2) การผลิตยางพารา

การเตรียมดิน ชาวสวนยางพาราจะจ้างใช้แทรกเตอร์ หรือ รถไถขนาดเล็ก เรียกกันว่า “รถไถเจ้าจานหรือสามจาน” รถไถดังกล่าวจะหาจ้างได้ในชุมชน โดยมีครัวเรือนที่มีฐานะมักจะมีรถไถใช้ ในสวนยางของตนและรับจ้างในสวนของอื่นด้วย อัตราค่าจ้างในช่วงปี 2547 ไร่ ประมาณ 180-200 บาท ปัจจุบันรถแทรกเตอร์ทำได้ตั้งแต่การไถดินชั้นไม้ใหญ่ ไถหญ้า รวมทั้งปรับพื้นที่ให้ราบเป็นผืนเดียว หรือบริเวณที่เป็นจอมปลวกต่าง ๆ สามารถปรับให้แนวราบพร้อมที่จะปลูกได้เลย ปัจจุบันเจ้าของสวนไม่ต้องใช้แรงงานคนเช่นในอดีตการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนทำให้เกิดความรวดเร็ว แต่ต้นทุนค่อนข้างสูง

การปลูก เมื่อมีการปรับพื้นที่เตรียมดินเรียบร้อยแล้ว จะนำไม้ไผ่มาปักเป็นทิวแถว เพื่อเป็นแถวระยะในการปลูกต้นยาง หลังจากนั้นจึงนำต้นกล้ายางมาปลูกพันธุ์ที่นิยมปลูกคือ คือพันธุ์ RRIM 600 พันธุ์ BPM 24 พันธุ์ GT พันธุ์ PB ที่ชาวสวนนิยมนำมาปลูกมี 2 พันธุ์ คือคือพันธุ์ RRIM 600 พันธุ์ BPM 24 ซึ่งทั้งสองพันธุ์นี้ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่ามีข้อเด่นด้อยแตกต่างกัน พันธุ์ RRIM 600 เป็นพันธุ์ที่ทนต่อโรคต่าง ๆ ได้ดี ให้น้ำยางไม่มาก แต่ให้น้ำยางสม่ำเสมอไปจนกว่าจะไถ่สวน ส่วน พันธุ์ 24 เป็นพันธุ์ที่ทนต่อโรคได้ดี ให้น้ำยางมากในช่วงแรกของการกรี๊ดแต่หลังจากนั้นกลับให้น้ำยางลดลง (จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอทุ่งใหญ่) มีผลระบบการกรี๊ด 2 วันหยุดหนึ่งวัน เพื่อไม่ให้ น้ำยางออกมากเกินไป และเป็นปัญหาที่ประสบอีกประการหนึ่งคือต้นยางบางต้นจะไม่ให้น้ำยาง ดังนั้นปัจจุบันยางพันธุ์นี้จึงไม่เป็นที่นิยมปลูกน้ำยางออกมากเกินไป จาก

การศึกษาชาวสวนยางพาราในพื้นที่ตำบลท่าขนุนนิยมนำพันธุ์ BRIM 600 ถึงร้อยละ 83.3 (พิจารณาได้จากตารางที่ 5) ส่วนพันธุ์ยางที่ชาวสวนยางพารานำมาปลูกนั้นส่วนใหญ่ ซื้อมาปลูกเอง คิดเป็นร้อยละ 68.9 (พิจารณาได้จากตารางที่ 6) มีชาวสวนยางพาราบางส่วนที่มีการขอกุณยขององค์การสวนยาง ซึ่งในส่วนนี้ชาวสวนจะได้รับการช่วยเหลือในเรื่อง พันธุ์ยาง ปุ๋ยเคมี โดยได้รับเงินช่วยเหลือเฉลี่ยประมาณ 6,000 บาท ต่อไร่

รูปที่ 4 ยางพาราพันธุ์ RRIM 600 (3ปี)

ตารางที่ 5 แสดงพันธุ์ยางที่ชาวสวนใช้ปลูก

พันธุ์ที่ใช้ปลูกยาง	คิดเป็นร้อยละ
BPM 24	11.1
RRIM 600	83.3
พันธุ์อื่น ๆ	5.6

ตารางที่ 6 แสดงวิธีการนำพันธุ์ขามาปลูก

วิธีการนำพันธุ์ขามาปลูก	คิดเป็นร้อยละ
ซื้อพันธุ์ขามาเอง	68.9
จากกองทุนสวนยาง	31.1

การปลูกนั้นสามารถปลูกได้ 3 วิธี วิธีแรกปลูกโดยใช้ต้นที่ติดตาแล้วเรียกว่า “ตาเขียว” คือการใช้ตาขางไปปลูกในหลุม ใช้ 1 ต้น ต่อ 1 หลุม การปลูกวิธีนี้มีผลต่ออัตราการรอดสูง วิธีที่ 2 คือการปลูกโดยใช้ต้นที่เจริญเติบโตมาจากตาเขียว จะขึ้นมีใบเป็นชั้น ๆ จะเรียกกันว่า “ขางชั้นเดียว” “ขางสองชั้น” “ขางสามชั้น” ส่วนใหญ่จะใช้ขางชั้นเดียวเพราะชาวสวนบอกว่าโอกาสตายต่ำกว่าขางสองหรือสามชั้นหรือการปลูกแบบ 1 ต้น ต่อ 1 หลุม วิธีที่ 3 การปลูกโดยใช้ขางพาราพันธุ์พื้นเมืองเป็นต้นต่อแล้วติดตาเอง โดยถอนต้นขางพันธุ์พื้นเมือง ที่มีใบ 2-3 ใบ มาปลูกในหลุม 2-3 ต้น จากนั้นเมื่ออายุ 5-6 เดือนโคนต้นโตประมาณเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-2 เซนติเมตร จึงทำการติดตา (จากการสัมภาษณ์นายประสิทธิ์ ศรีประจันต์.2547.) การปลูกขางพาราทั้ง 3 วิธีนี้ชาวสวนในพื้นที่ตำบลท่าขามนิยมปลูกใช้วิธีที่ 1 แรกการใช้ตาเขียว และวิธีที่ 3 การติดตา เหตุผลที่สำคัญคือเป็นการประหยัดต้นทุนและโอกาสที่ต้นขางจะตายต่ำ สำหรับระยะการปลูกต้นขางใช้ความห่างระหว่างต้น 3-4 เมตร และระยะห่างระหว่างแถว ๆ ละ 6 หรือ 7 เมตร

การบำรุงรักษา มีการใส่ปุ๋ยการบำรุงรักษาเริ่มตั้งแต่ขณะปลูก โดยต้องมีการใส่ปุ๋ยรองกันหลุมก่อนที่จะปลูก ซึ่งตั้งแรกเริ่มปลูกจนถึงประมาณ 3 ปีเป็นการใส่ปุ๋ยขางเล็กสูตร ใช้สูตรขางเล็ก เช่น 16-120-0 หรือ 14-4-9 หรือ 16-8-14 ขนาดการใส่ ประมาณครึ่งกระป๋องนม ประมาณปีละ 2-3 ครั้ง ขางพาราช่วงอายุ 4-6 ปีใส่ปุ๋ยขางโตสูตร 15-15-15 ขนาด 1 กระป๋องนม ปีละประมาณ 2-3 ครั้ง และขณะที่ขางกรีดได้จะใส่ปุ๋ยใช้สูตร 15-15-15 ขนาด 1-2 กระป๋องนม ปีละ 1-2 ครั้ง ทั้งนี้สูตรปุ๋ย ขนาด และระยะเวลาการใส่ตามความเหมาะสม และกำลังซื้อของเจ้าของสวน วิธีการใส่จะขุดหลุม หรือโรยโดยรอบโคนต้น

การกรีดขาง เมื่อขางพารามีอายุ 6-7 ปี มีเส้นรอบวงประมาณ 50 เซนติเมตร เป็นช่วงที่เริ่มทำการกรีดขาง ลักษณะการกรีดแตกต่างกัน เช่นการกรีดครั้งต้น หรือกรีดหนึ่งในสามของลำต้น ที่พบมากที่สุดเป็นการกรีดหนึ่งในสามของลำต้น

รูปที่ 5

รูปที่ 6

รูปที่ 5 และ รูปที่ 6 การกรีดยางหนึ่งในสามของลำต้น

ระบบการกรีดยาง กรีด 1 วันเว้น 1 วัน กรีด 2 วันเว้น 1 วัน กรีด 3 วันเว้น 1 วัน ระบบการกรีดยางที่พบมากมากที่สุดคือกรีด 3 วัน เว้น 1 วัน และจากการศึกษาเวลากรีดยางของชาวสวนยางพารา ตำบลท่ายาง พบว่าเริ่มกรีดยางตั้งแต่เวลาประมาณ 23.00 น. ถึง 05.00 น.ของวันรุ่งขึ้น ที่พบมากที่สุดคือเริ่มกรีดยางในเวลาประมาณ 01.00 น ถึงร้อยละ 45.8 พิจารณาได้จากตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เวลากรีดยาง

เวลากรีดยาง	คิดเป็นร้อยละ
23.00 น.	16.7
24.00 น.	8.3
1.00 น.	45.8
2.00 น.	8.3
3.00 น.	8.3
4.00น.	12.5
5.00น.	4.2

การเก็บน้ำยางส่วนใหญ่ประมาณเวลา 07.00 น. สำหรับเวลาที่ใช้ในการกรีดยางจนถึงแล้วเสร็จเป็นแผ่นนั้น จากการศึกษพบว่าใช้เวลาตั้งแต่ 6-13 ชั่วโมง ส่วนใหญ่แล้วใช้เวลาประมาณ 7 ชั่วโมง เมื่อทำยางเสร็จ นำแผ่นยางที่ไปตากเป็นการเสร็จกิจกรรมในแต่ละวัน หลังจากนั้นตากไว้จนแผ่นยางแห้งสนิทจึงนำไปขาย ซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมขายกันตามแต่สะดวกถึงร้อยละ 53.4 รองลงมาคือ 10-15 วันต่อ 1 ครั้ง ร้อยละ 33.3

ตารางที่ 8 การจำหน่ายยางพารา

การจำหน่ายยางพารา	คิดเป็นร้อยละ
10-15 วัน	33.3
25-30 วัน	13.3
ตามสะดวก	53.4

การกรีดยางทำตลอดทั้งปี เว้นในช่วงประมาณเดือน มีนาคม-เมษายน ซึ่งเป็นช่วงที่ยางผลัดใบไม่นิยมกรีดยาง และในช่วงที่ฝนตกหนัก เฉลี่ยแล้วในปีหนึ่ง ๆ กรีดยางได้ประมาณ 130-160 วัน และพบว่าใน 1 ชั่วโมง กรีดยางได้คนละประมาณ 100-150 ต้น

รูปที่ 7

รูปที่ 8

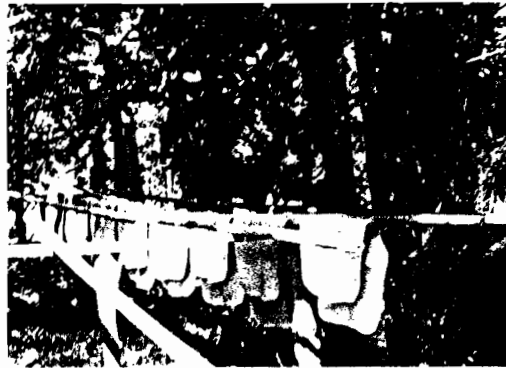

รูปที่ 7 รูปที่ 8 และ รูปที่ 9 วิธีการทำแผ่นยาง

รูปที่ 9

รูปที่ 10

รูปที่ 10 การนำแผ่นยางที่ได้ไปตากให้แห้ง

(4) แรงงานและความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานที่รับจ้างกรีดยาง

แรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางพาราสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน (1) แรงงานที่ใช้การปลูกและดูแลรักษาสวนยางพารา (2) แรงงานในการกรีดยาง

ส่วนที่ 1 แรงงานที่ใช้ในการปลูกยาง เริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ ซึ่งในอดีตจะขอแรงเพื่อนบ้านช่วยกันถางพื้นที่ การถางก็ใช้พร้าเป็นส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบันหันไปใช้แรงงานจากเครื่องจักรและใช้รถแทรกเตอร์คันปรับพื้นที่ ในการปลูกอาจใช้แรงงานจากสมาชิกในครัวเรือนจากเพื่อนบ้านและการจ้างปลูก โดยอัตราการรับจ้างปลูกราคาต้นละประมาณ 7 บาท

สำหรับการดูแลรักษาสวนยางพาราในอดีต การดูแลรักษาสวนยางจะใช้พร้าถางพวกวัชพืชต่าง ๆ ออก และใช้จอบตากบริเวณโคนยาง โดยใช้แรงงานคนอาศัยแรงงานจากสมาชิกในครัวเรือนค่อย ๆ ทำไปเรื่อย ๆ แต่ในปัจจุบันคุณศักดิ์ (จากการสัมภาษณ์คุณศักดิ์ชัย ไกรนา. 2547) เล่าให้ฟังว่าสวนยางพาราไม่ค่อยรกเหมือนที่ผ่านมา ส่วนใหญ่พอถึงฤดูแล้งจะจ้างไถ และจะใช้เครื่องตัดหญ้าตัดหญ้าในสวน หากไม่มีเครื่องตัดหญ้าของตนเองจะจ้างคนที่รับจ้างตัดหญ้า และหากเป็นหญ้าคาจะยากำจัดวัชพืชชนิดกำจัด สำหรับค่าจ้างในการตัดหญ้าอยู่ในระหว่างลิตรละ 100-120 บาท ทั้งนี้เจ้าของสวนจะต้องจัดซื้อยากำจัดวัชพืชเอง และต้องเตรียมน้ำไว้ให้ด้วยหากผู้รับจ้างเตรียมน้ำเองอัตราค่าจ้างจะเพิ่มขึ้นมาก

แรงงานในการทำสวนยางพาราในยุคปัจจุบัน มองหาแรงงานในวัยหนุ่มสาวที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในวัยกลางคน ส่วนแรงงานหนุ่มสาวมักจะไปทำงานนอกบ้าน ประกอบกับชาวบ้านนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือสูงขึ้น ทำให้แรงงานวัยหนุ่มสาวลดลง

อย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้ว่าครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีการทำสวนยางพาราเป็นหลักแต่น้อยนักที่บุตรหลานจะสืบทอดในอาชีพนี้ พบว่ามีเพียง คู่สามีภรรยาที่ทำหน้าที่กรีดยางและทำสวนยางพารา บุตรชาย-หญิงจะทำงานในอาชีพอื่นในต่างถิ่น ทำให้ชาวสวนยางพาราจำเป็นต้องมีรูปแบบในการจัดหาแรงงานเพื่อสืบทอดในอาชีพนี้ ซึ่งเมื่อแรงงานในครัวเรือนลดลงการจ้างแรงงานจากภายนอกมีสูงขึ้นไม่ว่าในขั้นตอนการปลูก การใส่ปุ๋ย การใส่ปุ๋ยเคมี และที่สำคัญคือแรงงานในการกรีดยาง

โดยปกติอัตราค่าจ้างแรงงานมีทั้งเหมาจ่าย และจ้างตามหน่วย อัตราค่าจ้างคิดตามหน่วยโดยประมาณของตำบลท่ายางของปี พ.ศ.2547 มีดังนี้

-ค่าจ้างการจ้างปลูกยางต้นละ	7	บาท	
-ค่าจ้างคายหญ้ารอบโคนยางต้นละ	3	บาท	
-ค่าจ้างตัดหญ้า(เครื่อง)	180-300	บาท	
-ค่าจ้างใส่ปุ๋ยกระสอบละ	10	บาท	
-ค่าจ้างฉีดยากำจัดวัชพืชลิตรละ	100-120	บาท	
-ค่าจ้างไถไร่ละ	180-200	บาท	หรือจ้างเหมาเป็นราย

ชั่วโมง

ส่วนที่ 2.แรงงานในการกรีดยางพารา เนื่องจากบางครัวเรือนที่มีสวนยางพาราหลาย ๆ ไร่ไม่สามารถกรีดยางได้ทั้งหมด หรือบางครัวเรือนมีอาชีพอื่นด้วยไม่มีเวลากรีดยางด้วยเอง จึงต้องจ้างแรงงานในการกรีดยางและแรงงานรับจ้างนั้นส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง หรือจากครัวเรือนในละแวกบ้านเดียวกัน หรือคนในชุมชน สำหรับแรงงานที่รับจ้างในการกรีดยางในพื้นที่ตำบลท่ายาง ส่วนใหญ่คือชาวบ้านในหมู่ที่ 9 ทั้งนี้เพราะหมู่ที่ 9 เป็นชาวบ้านที่อพยพย้ายมาจากตำบลกระทุง อำเภอฟิปูน เมื่อตอนน้ำท่วมปี พ.ศ. 2531 มีหลายครัวเรือนไม่สวนยางพาราเป็นของตนเองจึงรับจ้างกรีดยางรับจ้างกรีดยางเป็นอาชีพหลัก แรงงานจากต่างถิ่น ซึ่งพบเห็นน้อยมากหากมีมักเป็นแรงงานที่มา จากอำเภอนาบอน จากอำเภอชะอวด หรือจากอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ไม่ปรากฏว่ามีแรงงานต่างด้าว (แรงงานพม่า) ที่เข้ามารับจ้างกรีดยางในพื้นที่ตำบลท่ายาง ซึ่งแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ส่วนใหญ่จะกระจายอยู่อำเภอต่าง ๆ ที่ต่อเขตกับตำบลท่ายาง เช่น อำเภอเขาพนม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

สำหรับค่าจ้างกรีดยาง มีส่วนแบ่งอัตราจ้างระหว่างเจ้าของสวนกับผู้รับจ้างที่พบมากที่สุดคือ 60 ต่อ 40 (อัตราส่วน 60: 40) กล่าวคือ ในการขายยางแต่ละครั้งผู้รับจ้างกรีดยางจะได้สวนแบ่งจากที่ขายได้เป็นสี่สิบบาท จากหนึ่งร้อยบาท ส่วนเจ้าของสวนจะได้รับหกสิบบาท มีบางที่เจ้าของสวนจ้างโดยแบ่งครึ่ง หรือในอัตราส่วน 50:50

(5) การลงทุน

การทำสวนยางพาราในปัจจุบันนั้นราคาในการลงทุนสูง ไม่ว่าจะราคาต้นกล้ายางพาราที่จะนำมาปลูกปัจจุบันราคาหากเป็นตาเขียวต้นละประมาณ 4-8 บาท หากต้นกล้าตั้งแต่ 1 ชั้นขึ้นไปยางราคา 12-20 บาท ปุ๋ยเคมีกระสอบละประมาณ 500-700 บาท อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ สูงขึ้นตามลำดับสามารถเปรียบเทียบได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ราคาอุปกรณ์ในสวนยางพารา

อุปกรณ์/หน่วย	ราคา	
	2512	ปัจจุบัน(2547)
1.มีดกรีดยาง(อัน)	25	95-120
2.น้ำกรด(ขวด)	5-7	10-12
3.ตะเกียง(ดวง)	15-20	30-40
4.พิมพ์ยาง(อัน)	-	45-60
5.ลั่นยาง(กิโลกรัม)	-	70
6.ถ่านแก๊ซ (กิโลกรัม)	3-5	20
7.ห่วงยาง(อัน)	-	5-7
8.ที่รับน้ำยาง(ใบ)	-	3-5
9.จักรกรีดยาง(คัน)	700	3,500
10.ที่กรองน้ำยาง(อัน)	-	25

(6) การใช้เทคโนโลยี

ในปัจจุบันเริ่มมีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องทุ่นแรงในการผลิตทางการเกษตร รวมถึงการทำงานขางพารามีมาก และทันสมัยขึ้น เช่น การเตรียมพื้นที่ดินจากการใช้แรงงานคน เปลี่ยนเป็นการใช้รถแทรกเตอร์ โดยเริ่มมีการใช้รถแทรกเตอร์เตรียมพื้นที่ทำสวนขางพารามาตั้งแต่ ประมาณปี 2530 ส่วนใหญ่จะใช้รถแทรกเตอร์ในการคันหรือปรับพื้นที่

ปัจจุบัน ปี 2547 มีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน เช่นเปลี่ยนจากการหว่านด้วยมือใช้พร้าเป็นการใช้เครื่องตัดหญ้า และการฉีดยาปราบวัชพืชเปลี่ยนเป็นการ ใช้เครื่องฉีดแทนถังโยกมือ การใช้เครื่องมือในช่วง 1 ถึง 2 ปีที่ผ่านมาชาวสวนขางพารานิยมซึ่งใช้เครื่องตัดหญ้าจะมีกันเกือบทุกครัวเรือน คุณผาสุก (จากการสัมภาษณ์นายผาสุก ไกรนรา.2547.)ได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อถึงช่วงฤดูร้อนในส่วนใหญ่เว้นจากการกรีดยางจะตัดหญ้าตัดแต่งสวน การตัดหญ้าทั้งเป็นการปราบวัชพืชและช่วยป้องกันไฟฟ้าได้อีกทาง ส่วนการฉีดยาปราบวัชพืช จะลดลงอย่างเห็นได้ชัดอาจเป็นเพราะว่าชาวสวนได้เองถึงพิษภัยและอันตรายจากสิ่งเหล่านี้

(7) ปัญหาและอุปสรรคในการทำสวนขางพาราในปัจจุบัน

ปัญหาและอุปสรรคในการทำสวนขางพาราในพื้นที่ตำบลท่ายางได้แก่

(1) ปัญหาราคายางที่ไม่แน่นอน

(2) คุณภาพยางแผ่นที่ยังต่ำทำให้ขายได้ราคาต่ำไปด้วย

(3) ปัญหาราคา วัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร มีราคาสูงขึ้นมากในแต่ละปี เช่น ราคาปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช

(4) ปัญหาโรคและแมลงศัตรูขางพารา โรคสำคัญต่าง ๆ ที่ชาวสวนขางพาราได้รับได้แก่

(1) โรครากขาว โดยมีอาการใบยางเปลี่ยนเป็นสีเหลืองแกมส้ม ใบร่วงหมดต้น ในช่วงฝนตกหนักจะเห็นดอกเห็บขึ้นตรงโคนต้นและส่วนรากที่โผล่พ้นดิน (2) โรคเปลือกเน่า เป็นโรคที่เกิดขึ้นมากในช่วงฤดูฝน ทำให้เปลือกใหม่ไม่งอกและกรีดไม่ได้ (3) โรคเปลือกแห้ง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับยางที่กรีดแล้วน้ำยางจะแห้ง เปลือกจะแห้งสนิทไม่มีน้ำยางไหล (4) โรคโคนต้นไหม้ โดยโคนต้นไหม้ เปลือกไหม้ เปลือกแห้ง ซึ่งจะเกิดกับโคนต้นก่อนแล้วค่อยลุกลามทั้งต้น (5) โรคเส้นดำ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อรอยกรีด เปลือกจะเป็นรอยดำและเป็นรอยบุ๋มสีดำ

(5) ปัญหาสภาพฝนฟ้าอากาศ ในบางช่วงฝนตกติดต่อกันยาวนานจนไม่สามารถกรีดยางได้

(6) ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง เช่น กคราคาตัดเกรดแผ่นยางในอยู่ในระดับต่ำลง

5.3. พลวัตด้านความเป็นอยู่

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาถึงพลวัตหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับความเป็นอยู่ของชาวสวนยางพาราใน ด้านต่าง ๆ คือ 6 ด้าน คือ (1) การสาธารณสุข (2) การศึกษา (3) การคมนาคม (4) ตลาด (5) ด้านศาสนาและความเชื่อ (6) ประเพณีและวัฒนธรรม (7) ด้านลักษณะนิสัย (8) สาธารณูปโภคอื่น ๆ โดยมองเป็น 2 ช่วงดังนี้

5.3.1. พลวัตด้านความเป็นอยู่ในช่วงก่อนปี 2515

(1) ด้านการสาธารณสุข

การมีสุขภาพอนามัยที่ดี สมบูรณ์นับเป็นความปรารถนาของทุกคน จนเป็นที่กล่าวกันว่า “ความไม่มีโรค เป็นลาภอันประเสริฐ” เมื่อสุขภาพกายดี สุภาพจิตย่อมคิดตามมาด้วย หากทุกคนในชุมชนมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์การพัฒนาชุมชนก็เป็นไปได้อย่างรวดเร็วขึ้น

การรักษาพยาบาลในช่วงก่อน ปี 2515 ในระยะที่ยังไม่มีสถานอนามัย หากเจ็บป่วยไม่สบาย นิยมรักษาด้วยสมุนไพรที่หาได้ในท้องถิ่น ที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา โดยการบอกเล่าต่อ ๆ กันจากรุ่น ปู่ ยาย ตา ยาย เช่น ขุแปลง เกล็ด ชัก ขอก นำใบพลับพลึงไปลนไฟแล้วเอามาพันในส่วนนั้น ท้องเสีย ให้เอาใบมารับประทาน หรือน้ำคั้นน้ำใบฝรั่งมาคั้นแล้ว เป็นลมพิษ ใช้ใบพลูขี้เฒ่ามาทาหรือเอาหัวไทรมาผสมกับน้ำแล้วเอามาทา ฯลฯ

การรักษาอีกวิธีคือรักษากับหมอแผนโบราณ ตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ใช้เวทมนต์คาถาร่วมด้วย เช่น เมื่อเจ็บป่วยหนักต้องทำพิธีการไล่ผี การลงครุหมอ การเข้าโรงครุ เพื่อถามอาการเจ็บป่วย คุณตาเจิม (การสัมภาษณ์นายเจิม ใจเพชร.2547.) เล่าให้ฟังว่า หมอที่เป็นที่รู้จักและทำพิธีดังกล่าวให้กับชาวบ้านในสมัยนั้น เช่น “หมอชู”

ต่อมาในช่วงประมาณปี 2510 รูปแบบการรักษาแผนใหม่เริ่มเข้ามา มีการสร้างสุขศาลายามเจ็บป่วยชาวบ้านจะไปหาหมอที่สุขศาลาซึ่งตั้งอยู่ใกล้ ๆ กับอำเภอทุ่งใหญ่ในขณะนั้น ภายหลังสุขศาลาเปลี่ยนเป็นสถานอนามัยประมาณปี 2515

(2) ด้านการศึกษา

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญ การศึกษาช่วยพัฒนาคน พัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศชาติให้มีความก้าวหน้า คุณภาพทางการศึกษาเป็นปัจจัยพัฒนาศักยภาพของบุคคล ดังนั้นทุกหมู่บ้านจึงต้องมีสถานศึกษาในหมู่บ้านของตนเอง โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุตรหลาน ได้เล่าเรียนไม่ต้องเดินทางไกล สำหรับโรงเรียนระดับประถมศึกษามีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนทั่ว ๆ ไปในชนบท บุตรหลานของชาวบ้านแถบนี้ส่วนใหญ่ให้ลูกหลานได้เล่าเรียนสูงกว่าระดับการศึกษาภาคบังคับ ส่วนใหญ่การให้บุตรหลานได้เล่าเรียนจนจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จึงให้ออกมาช่วยทำงานหรือมีครอบครัว

คนเฒ่าคนแก่เล่าให้ฟังว่า (จากการสัมภาษณ์นายเอม ชูขัน.2547.) สมัยก่อนเมื่อประมาณ 80 ปีที่แล้วส่วนใหญ่แล้วเรียนจบชั้นประถมปีที่ 4 โรงเรียนในตำบลท่ายางมีเพียงแห่งเดียวคือ โรงเรียนวัดท่ายาง การเดินทางไปเรียนหนังสือนั้นลำบากมาก ไม่มีถนนหนทางเป็นทางเดินเท้า ข้างทางเป็นป่าหญ้า สลับกับคันไม้ใหญ่ บ้างต้องผ่านป่าช้า มีสัตว์คร่ำคร่ามากมาย ให้ช่วงฤดูฝนก็ต้องเดินลุยน้ำลุยโคลน ทำให้คนในสมัยนั้นหลายคนไม่ได้เรียนหนังสือเพราะเดินทางไม่สะดวก ประมาณปี 2497 จึงมีการสร้างโรงเรียนประถมศึกษาเพิ่มขึ้นมาคือ โรงเรียนวัดควนสระบัว โรงเรียนบ้านนาท่อม โรงเรียนบ้านบางตะเคา ซึ่งเปิดสอนถึงชั้นประถมปีที่ 4 และโรงเรียนมัธยมสมัยนั้นเรียกกันว่า “โรงเรียนสามัญ” มีที่เดียวคือโรงเรียนวัดท่ายาง และสำหรับโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนในระดับมัธยมเกิดขึ้นประมาณ ปี 2500 คือ โรงเรียนวิทยานุเคราะห์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่าโรงเรียน “ครูเอ็ด” ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลท่ายาง ซึ่งเปิดสอนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้

นับตั้งแต่ตำบลท่ายางมีการสร้างสถานศึกษาจนกระทั่งถึงปัจจุบันปี 2547 เป็นเวลาเกือบ 90 ปี โรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญต่อสมาชิกในชุมชนอย่างมาก ครูรุ่นแรก ๆ จะเป็นทั้งรู้จักและเคารพนับถือของชาวบ้าน ยามมีปัญหาต่าง ๆ ครูเป็นที่พึ่งพิง ปรีกษาหารือ ขอคำแนะนำของชาวบ้าน ไม่ว่าจะในเรื่องทะเลาะวิวาท เรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือปัญหาจากการอุปโภคบริโภค ครูยังมีบทบาทในการเป็นตัวแทนและเป็นผู้นำชาวบ้านในด้านการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนั้นครูมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการให้การศึกษอบรมสั่งสอนเด็กและการพัฒนาชุมชน ถึงแม้ว่าคนที่เป็นครูในสมัยนั้นจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยความสามารถในการอ่าน การเขียน ความแตกฉานในวิชา และความเอาใจใส่อย่างเข้มงวดของครู นักเรียนส่วนใหญ่จึงกลัวครู

มากกว่าพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูจึงสามารถเป็นครูอบรมสั่งสอนศิษย์ได้เป็นอย่างดีมีลูกศิษย์ลูกหา มากมาย ชาวบ้านยกย่อง เชิดชู และให้เกียรติครู

(3) การคมนาคม

เส้นทางการคมนาคมของตำบลท่ายาง เมื่อประมาณ 60 ปีที่ผ่านมา การติดกันทั้งทาง น้ำและทางบก การสัญจรทางน้ำภายในตำบลมีคลองสังข์เป็นสายน้ำสำคัญที่เป็นเส้นทางในการ สัญจร หากสัญจรยังพื้นที่ต่าง ๆ คุณลุงนี้ได้เล่าให้ฟังว่า หากไปจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะล่องไปตามลำ น้ำตาปี หากไปจังหวัดกระบี่จะใช้คลองสินปุน (การสัมภาษณ์นายสมนึก จันสีนาค.2547.)

สำหรับเส้นทางสัญจรทางบกช่วง ก่อนปี 2500 ในหมู่บ้านเป็นเส้นทางเดินเท้าแคบ ๆ ตาม ธรรมชาติ ซึ่งแวดล้อมไปด้วย ป่าไม้ ในฤดูฝนมีโคลนคม และยังไม่มียานพาหนะใช้สอย ในสมัยนั้นชาวบ้านส่วนจึงนิยมการสัญจรทางน้ำ

ต่อมาประมาณปี 2512 ชาวบ้านช่วยกันสร้างถนนในหมู่บ้านที่ จากทางเดินเท้าเริ่มมีการ ใช้จักรยาน ถนนที่สร้างขึ้นในช่วงแรกๆ นั้นจะมีลักษณะขรุขระไม่เรียบ ในช่วงฤดูแล้งจะมีฝุ่นฟุ้ง คลบ ในช่วงฤดูฝนจะเป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นโคลนคม คุณลุงนี้ (การสัมภาษณ์นายวินัย โยน้อย. 2547.) เล่าให้ฟังว่า ในช่วงฤดูฝนหากเดินทางด้วยจักรยาน หนทางการสัญจรลำบากมาก ปั่นจักรยาน ได้น้อยกว่าการเดินเท้า ในบางช่วงถนนถึงกับต้องแบกจักรยาน

ส่วนเส้นทางการสัญจรที่ชาวบ้านนิยมใช้ไปจับจ่ายซื้อของ คือเส้นทางไปยังตลาดทุ่งสง ตลาดจันดี ตลาดหลักช้าง โดยผ่านตำบลกุหลาบ ผ่านบ้านหัวควน ผ่านอำเภอนาบอน หรือหาก ไปในตัวจังหวัดนครศรีธรรมราชชาวบ้านจะนิยมใช้เส้นทางรถไฟ ซึ่งจะต้องไปขึ้นรถไฟที่สถานี หลักช้าง ดังนั้นถนนสายท่ายาง – หลักช้าง นับว่าเป็นถนนสายสำคัญมากในอดีต นอกจากเป็น สถานีรถไฟที่ชาวบ้านนิยมไปใช้ในการโดยสารรถไฟแล้ว เป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าเพื่อขนขึ้น รถไฟไปจำหน่ายไกล ๆ และรับสินค้าที่ส่งมาแต่แดนไกล สภาพถนนสายท่ายาง-หลักช้าง ใช้การ สัญจรเป็นช่วงๆ บางช่วงเป็นเส้นทางเดินเท้า ไม่มีร่องทาง ไม่มีสะพาน

ต่อมาเส้นทางตำบลท่ายาง ได้รับการซ่อมแซมเรื่อยมา โดยเริ่มจากเป็นทางเดินเท้า ต่อมา มีการใช้ลูกรังถม และการปรับปรุงตกแต่งเป็นถนนขึ้นเมื่อประมาณปี 2515-1516 (หนังสือที่ว่า การ อำเภอทุ่งใหญ่ที่ นศ. 62/1731 ลงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2515 เรื่องการขุดลูกรังของอำเภอ และหนังสือ ค่วนมาที่ นศ. 19/16166 ลงวันที่ 14 สิงหาคม. 2516 ขอให้ปรับปรุงถนนสายท่ายาง- สถานีรถไฟ

หลักช้าง อ่างใน สมทรง นุ่มนวล.2547.) ถนนดังกล่าวได้รับการบูรณะเป็นถนนลาดยางเป็นทางหลวงจังหวัด 4019 ในปัจจุบันถนนสายนี้เป็นเส้นทางสัญจรที่สำคัญ เป็นทางสัญจรของผู้คนไปยังพื้นที่ต่าง ๆ โดยตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ เป็นศูนย์กลางการคมนาคมมีรถยนต์โดยสาร ไปยังพื้นที่อำเภอใกล้เคียงต่าง ๆ เช่น เส้นทางต่าง จากท่ายาง- ไปทุ่งสง , จากท่ายาง-ไปจันดี จากท่ายาง-ไปอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากท่ายาง-ไปอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ จากท่ายาง-ไปอำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ เส้นทางเหล่านี้ผ่านตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ทั้งสิ้น

(4) ตลาด

ในช่วงแรกเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ สัตว์ ป่าและของป่ามา มา ชนิดแต่ละครัวเรือนสามารถมีกินอย่างสมบูรณ์เพียงพอจากภายนอกน้อย ตลาดนัดในขณะนั้นยังไม่มี นานวันบริเวณใกล้ ๆ ที่ว่าการอำเภอ ชาวบ้านเกิดการไปพบปะกันแล้วการนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกันอาทิตย์ละครั้ง จนกลายเป็นตลาดนัด เป็นศูนย์กลางเปลี่ยนพืชผลและสินค้าขึ้นประมาณ ปี 2515 (การสัมภาษณ์นางสมจิตร ศรีสุขใส.2547.)

(5) ประเพณีวัฒนธรรม

ในด้านของประเพณีของชาวบ้านในตำบลท่ายาง สามารถแยกออกได้เป็นสองลักษณะใหญ่ๆตามลักษณะเหตุการณ์ กล่าวคือ (1) ที่เกี่ยวกับบุคคล เช่น การแต่งงาน งานบวช งานศพ เป็นต้น และ (2) ที่เกี่ยวกับเทศกาล เช่น งานสารทเดือนสิบ งานทอดกฐิน งานทอดผ้าป่า งานออกพรรษา วันลอยกระทง และงานสำคัญทางศาสนาต่างๆ เช่น การแต่งงาน ก่อนจะเข้าสู่พิธีการแต่งงานของหญิงชายนั้น เริ่มจากครอบครัวชายหญิงต้องทำความรู้จักกันก่อน ให้รู้ว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร เมื่อรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เกิดความไว้วางใจ จากนั้นฝ่ายชายจะให้ญาติผู้ใหญ่หรือคนที่เคารพนับถือไปสู่ขอ ไปทาบถามฝ่ายหญิง เมื่อผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเห็นเหมาะสม โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ ทางสังคม รวมถึงการศึกษา บุคลิกหน้าตา หลังจากนั้นจึงมีการหมั้นหมายและแต่งงานกัน

พิธีแต่งงานของชาวบ้านโดยทั่วไปของตำบลท่ายาง การประกอบพิธีกันทั้งที่บ้านฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ทางฝ่ายชายจะเป็นเรื่องการจัดขันหมาก ซึ่งต้องมีการเตรียมการเช่นเดียวกันในตอนเย็นก่อนวันแต่ง และรุ่งขึ้นจึงแห่ขบวนขันหมากไปบ้านฝ่ายหญิง โดยจะนิยมใช้กัน 9 ขัน ขันแรกเรียกว่า ขันหมากหัวจะใส่หมากใส่พลู ขันรองจะเป็นสินสอด ส่วนขันอื่น ๆ จะมีการจัดขนม และ

ผลไม้ ส่วนทางบ้านฝ่ายหญิงนั้นมีการเตรียมงานจัดเลี้ยงรับรองแขก และเลี้ยงฉลองกันตั้งแต่คืนก่อนวันงาน

การแห่ขันหมากจะแห่กันในตอนเช้าของวันแต่งงาน โดยจัดให้เด็กสาวเป็นคนถือขันหมากไปพร้อมกับเฒ่าแก่โดยถือกันไปตามลำดับประกอบด้วย ขันหมากหัว ขันหมากรองใส่สินสอดตามที่ตกลงกัน แต่ถือเป็นเคล็ดว่าต้องใส่ให้เกินเพื่อความเป็นสิริมงคล เมื่อถึงบ้านฝ่ายหญิงจะมีคนเฒ่าคนแก่คอยต้อนรับขันหมาก

ด้านพิธีกรรมทางศาสนาจะจัดกันที่บ้านฝ่ายหญิง หลังจากนั้นบ่าวสาวร่วมกันตักบาตรถวายภัตตาหารพระสงฆ์ หลังจากนั้นจะมีพิธีรดน้ำ โดยหญิงนั่งซ้ายชายนั่งขวา มีผู้สูงอายุที่เคารพนับถือสวมมงคลและเจิมให้กับคู่สมรส จากนั้นบิดา มารดา ญาติ ๆ และเพื่อนฝูงทั้งสองฝ่ายร่วมรดน้ำสังข์พร้อมทั้งอวยพรแก่ทั้งคู่ เมื่อรดน้ำเสร็จแขกผู้ใหญ่ปลดมงคลจากศีรษะบ่าวสาว เป็นอันเสร็จพิธี หลังจากนั้นก็เลี้ยงแขกที่มาในงาน ตกค่ำได้ฤกษ์ส่งตัวคู่บ่าวสาวเข้าหอโดยจะมีญาติผู้ใหญ่ที่ฝ่ายเจ้าสาวจัดไว้มาทำพิธีส่งตัว ซึ่งเรียกกันว่า “พิธีมอบสาคูเรียงหมอน” (สาคู เป็นภาษาใต้หมายถึง เสื่อ) บ่าวสาวนั้นจะต้องเข้าห้องหออย่างน้อย 3 คืนก่อนที่ไปค้างที่อื่นได้ ปัจจุบันพิธีกรรมต่าง ๆ มีขั้นตอนบางอย่างอาจจะถูกรวบรวมไปบ้าง

(6) ด้านศาสนาและความเชื่อ

ครัวเรือนชาวสวนยางพาราและชาวบ้านทั่วไปพื้นที่ตำบลท่ายาง มีความเชื่อและยึดถือคำสอนในพุทธศาสนา ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่ามีคนนับถือศาสนาพุทธ ถึงร้อยละ 99 มีเพียงประมาณร้อยละ 1 เท่านั้นที่นับถือศาสนาคริสต์ พุทธศาสนา มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของชาวบ้านตำบลท่ายางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น หลักของเบญจศีล เบญจธรรม ศีล 5 หรือหลักคำสอนต่าง ๆ ในอดีตความเชื่อในพุทธศาสนาเคร่งครัดมากชาวบ้านส่วนใหญ่มีเชื่อในเรื่องของ “การทำดีได้ชั่วได้ชั่ว” และนิยมไปทำบุญที่วัดทั้งวันธรรมดาและวันพระ นอกจากความเชื่อในเรื่องของศาสนาแล้วชาวบ้านตำบลท่ายางยังมีความเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์ ในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เช่น จอมปลวก ต้นไม้ ก้อนหินบนภูเขา เชื่อเรื่องโชคลาก วาสนา หรือในเรื่องของดวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสี่ยงโชคจากการเล่นหวย ช่วงก่อนปี 2547 ก่อนที่รัฐบาลมีประกาศในมีหวยบนดิน คนนิยมเล่นหวยได้คึกคักมาก เนื่องจากหาซื้อได้ง่ายได้มาก ทุกวันที่ 1 และวันที่ 15 ของเดือนเป็นที่รอกอยของนักเสี่ยงโชคทั้งหลาย

ในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาความเชื่อเรื่องผี เรื่องทางไสยศาสตร์อยู่ค่อนข้างสูง มีการบนบานศาลกล่าวเมื่อมีปัญหา ขาขหนูเวียน เล่าให้ฟังว่า สมัยก่อนต้องมีการนับถือบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย ต้องมีลูกหลานคอยรับไปอยู่ด้วยและออกซื้อให้ทานอาหาร (ออกซื้อ คือการนำของเช่น ไหว้) อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หากไม่ทำจะเกิด การเจ็บไข้ไม่สบายเกิดขึ้นกับลูกหลาน การเช่นไหว้นั้นส่วนใหญ่ทำกันหลังทำบุญสารเดือนสิบ (การสัมภาษณ์คุณขาขหนูเวียน ศรีประจันทร์)

5.3.2. พลวัตด้านความเป็นอยู่ช่วงปี 2515 – ปัจจุบัน

(1) ด้านการสาธารณสุข

ในปี 2526 มีการสร้างโรงพยาบาลขึ้นมาเป็นในช่วงแรกมีประมาณ 10 เตียง มีแพทย์ประจำการเพียงท่านเดียวและถือว่าเป็นแพทย์คนแรกของโรงพยาบาลทุ่งใหญ่คือนายแพทย์ สาธิต ไม้ประเสริฐ ต่อมาในช่วงประมาณปี 2535 มีการขยายโรงพยาบาลใหญ่ขึ้น มีแพทย์และพยาบาลมากขึ้นสามารถรับคนไข้ได้ทั้งในพื้นที่อำเภอทุ่งใหญ่และใกล้เคียง ในปัจจุบันการรักษาพยาบาลของชาวสวนยางพาราในพื้นที่ตำบลท่ายางนับว่าสะดวกและรวดเร็วขึ้น วิธีการรักษาแบบแผนโบราณหรือการใช้เวทมนต์ค่านั้นแทบจะไม่พบเห็น

การรักษาพยาบาลของชาวบ้านในตำบลท่ายางในปัจจุบันมีพฤติกรรมในการรักษาเหมือนกับชาวบ้านในชนบททั่วไป กล่าวคือ เมื่อมีการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยเกิดขึ้นในครัวเรือนก็มักจะซื้อยากินเอง หากมีอาการหนักก็จะไปรักษาที่คลินิก หรือโรงพยาบาล จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 75.1 ที่ไปรักษาที่โรงพยาบาล พิจารณาได้จากตาราง 10

ตารางที่ 10 การรักษาอาการเจ็บป่วย

การรักษาอาการเจ็บป่วย	คิดเป็นร้อยละ
โรงพยาบาล	75.1
คลินิก	18.2
ซื้อยากินเอง	6.7

(2) ด้านการศึกษา

สถาบันทางการศึกษาในปัจจุบันปี 2547 พบว่า มีโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นของรัฐบาล 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดท่ายาง โรงเรียนวัดควนสระบัว โรงเรียนบ้านบางตะเกา โรงเรียนบ้านพอโกบ โรงเรียนบ้านกรงหยันใต้ โรงเรียนบ้านบ้านนาท่อม ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้เดิมเปิดสอน ระดับชั้น ประถมปีที่ 1-6 แล้วรับเด็กอายุ 7 ขวบเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ต่อมาในปี 2530 ได้เปิดรับชั้นเด็กเล็ก หรือชั้นอนุบาล เพิ่มขึ้นมาด้วย รับเด็กตั้งแต่ 5-6 ขวบ นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนวัดท่ายาง และโรงเรียนบ้านบางตะเกา ซึ่งเปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสจนถึงชั้นมัธยมปีที่ 3 ส่วนโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมมาก่อนคือโรงเรียนทุ่งใหญ่วิทยาคม และยังมีส่วนของโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล ประถม และมัธยม โดยโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมปีที่ 6 มี 2 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนบุญคงอุปการณ์ และโรงเรียนวิทยานุเคราะห์ ส่วนโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนระดับอนุบาล และโรงเรียนประถม ได้แก่ โรงเรียนไกรแก้ว โรงเรียนสุนนทาเป็นต้น

ในระยะหลังประมาณ 20 ปีที่ผ่านมาบทบาทของครูในการสร้างความสัมพันธ์ ความใกล้ชิดสนิทสนมกับชาวบ้านในตำบลท่ายางเริ่มลดน้อยลง ส่วนใหญ่จะเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ บทบาทของโรงเรียนจะเห็นได้ว่ามีน้อยกว่าหน่วยงานของท้องถิ่นบางหน่วยงาน ความเชื่อถือศรัทธาของชาวบ้านต่อครูมีน้อยลง

(3) การคมนาคม

ปัจจุบันถนนสายต่าง ๆ ในตำบลท่ายาง เป็นถนนลาดยาง และถนนเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านจะเป็นถนนคอนกรีต มีบ้างที่ยังเป็นถนนอิฐลูกรัง ประมาณปี 2540 ตำบลท่ายางมีถนนลาดยางสายใหม่ คือ ถนนราดยางเลียบคลองชลประทาน ซึ่งนับว่าเป็นถนนสายสำคัญสร้างความสะดวกสบายในการติดต่อสัญจรของชาวบ้านเป็นอย่างมาก การติดต่อกับภายนอกชุมชนได้สะดวกสบาย ยังมีเส้นทางจากตำบลท่ายางเชื่อมต่อทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ระหว่างนครศรีธรรมราชกับสุราษฎร์ธานี

(4) ตลาด

ตั้งแต่ประมาณปี 2530 ตลาดท่ายาง นับว่าเป็นตลาดที่สำคัญและใหญ่ที่สุดของอำเภอทุ่งใหญ่ เป็นตลาดที่มีผู้คนมาจากตำบลท่ายาง ตำบลอื่น ๆ ในอำเภอทุ่งใหญ่ และจากต่างอำเภอ เช่น

จากอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากอำเภอคลองท่อม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ มาจับจ่ายใช้สอย เป็นจุดแลกเปลี่ยนสินค้าที่ จำเป็น อาทิ เกลือ กะปิ น้ำปลา น้ำตาล สินค้าทางการเกษตร ผักผลไม้ต่าง ๆ นอกจากตำบล ท่ายางยังมีตลาดนัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมของการหาซื้อสินค้าของกินของใช้ที่จำเป็น ของชาวบ้านทั้งในพื้นที่ตำบลท่ายางและละแวกใกล้เคียง ตลาดนัดของตำบลถูกกำหนดขึ้นในทุกวันพุธ และวันอาทิตย์ โดยจัดบริเวณหน้าอำเภอเก่าในอดีต ต่อมาประมาณปี 2537 ได้ย้ายตลาดไปตั้งบริเวณ หมู่ที่ 10 บ้านไทรงาม เนื่องจากตลาดนัดเดิมมีบริเวณคับแคบ และกีดขวางการจราจร ตลาดนัดของตำบลท่ายางจึงเป็นที่แลกเปลี่ยนผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตได้เองในท้องถิ่นและเป็นแหล่งจับจ่ายซื้อของกิน ของใช้ที่จำเป็นต่าง ๆ ของคนในพื้นที่และตำบลใกล้เคียง

(5) ด้านศาสนาและความเชื่อ

ในช่วงเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา คนเข้าวัดทำบุญน้อยคนที่ยังไปวัดสม่ำเสมอมักเป็นคนแก่ คนที่ไม่มีภาระงานอื่น ๆ ซึ่งถ้ามีงานรื่นเริงหรืองานบุญประเพณี เช่นงานสารทเดือนสิบ จึงจะพบหนุ่มสาวไปร่วมด้วย ส่วนเด็กเล็ก ๆ ไม่พบเห็นไปทำบุญกับคนเฒ่าคนแก่เช่นในอดีต และในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าของชาวบ้านและการออกบิณฑบาตของพระสงฆ์มีน้อยลง และจากการสำรวจยังพบว่า การเข้าร่วมในพิธีส่วนใหญ่แล้วคนในชุมชน จะไปร่วมเฉพาะวันสำคัญทางศาสนาคิดเป็นร้อยละ 38.8 ชาวบ้านจำนวนไม่น้อยที่ไม่ค่อยได้ไปร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาคิดเป็นร้อยละ 33.3 พิจารณาได้จากตารางที่ 11

ส่วนในด้านความเชื่อในเรื่องผี ในเรื่องทางไสยศาสตร์มีน้อยลงมาก แต่การเสี่ยงโชคแบบต่าง ๆ และการเล่นหวยยังคงมีให้เห็นอยู่ แม้อายุได้ดินจะหาซื้อได้ยาก แต่ยังคงมีหวยบนดินให้เสี่ยงโชคแทน

ตารางที่ 11 การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา

การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา	คิดเป็นร้อยละ
เป็นประจำทุกวันพระ	19.4
เฉพาะวันสำคัญทางศาสนา	38.8
ไม่ค่อยได้ไป	33.3

รูปที่ 11

รูปที่ 12

รูปที่ 11และรูปที่ 12 การเข้าพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ

(6) ประเพณีวัฒนธรรม

ในปัจจุบันพิธีกรรมหลาย ๆ อย่างมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น พิธีแต่งงาน ซึ่งในอดีตนั้นช่วงก่อนวันแต่งงานที่เรียกว่าวันสุกดิบ ในวันนี้จะมีญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านจะมาช่วยเตรียมงาน และจะมีการเลี้ยงจัดงานฉลองกันที่บ้านเจ้าสาวในคืนวันนั้นด้วย แต่ในปัจจุบันนิยมเลี้ยงฉลองสมรสกันตอนเย็นหลังจากทำพิธีกรรมทางศาสนาที่บ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถานที่มักจะเป็นร้านอาหาร หรือหอประชุมต่าง ๆ โดยจะเป็นการจ้างเหมา หรือจัดแบบโต๊ะจีน ส่วนในงานพิธีกรรมอื่น ๆ เช่น เดียวกัน ไม่ว่าจะเป็งานศพ งานบวช ปัจจุบันนิยมการให้ค่าจ้างเป็นค่าแรงงาน เช่น จ้างทำกับข้าว จ้างล้างจานในงาน ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่จะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ จนกระทั่งเสร็จงานโดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ เลย โดยเฉพาะหากเป็นงานศพ เพื่อนบ้านจะให้ความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือมากซึ่งถือว่าได้ช่วยผู้ตายเป็นครั้งสุดท้าย โดยจะมีการช่วยในทุกกิจกรรม ส่วนในช่วงกลางคืนก็จะมีการเล่นต่างๆเพื่อช่วยเจ้าบ้านเฝ้าศพ เช่นการร้องเพลงบอก แต่ปัจจุบันการร้องเพลงบอกมักไม่ค่อยได้พบเห็นในงานศพ

วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนได้เริ่มหายไป และมีวัฒนธรรมใหม่ๆเกิดขึ้นมาซึ่งมักจะเป็นวัฒนธรรมที่ไม่ได้ช่วยยกล่อมเกลาและค้ำจุนสังคมดังเช่นในอดีต จากการสัมภาษณ์คุณลุงสวัสดิ์ (การสัมภาษณ์นายสวัสดิ์ ชาติคง.2547.)ท่านได้อธิบายให้ฟังว่า “ในช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาประเพณีวัฒนธรรมในพื้นที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยมีรับวัฒนธรรมของสังคมเมืองเข้ามามากขึ้นซึ่งการเอารับประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้ผ่านมาทางสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ วิทยุ และมีการเลียนแบบทางวัฒนธรรมโดยไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสม เห็นบ้านอื่นทำแล้วทำตามบ้าง เกิดการเห็นดีเห็นงามในการประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ” ส่วนประเพณีที่สำคัญในเทศกาลอื่น ๆ ยังมีการสืบทอด

และปฏิบัติกันอยู่ เช่น งานสารทเดือนสิบเป็นงานที่ยังคงเป็นประเพณีที่ชาวบ้านในพื้นที่ให้ความสำคัญ แต่กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้สูงอายุหรือคนในวัยกลางคน จะพบเห็นคนในวัยหนุ่มสาวน้อยมาก

รูปที่ 13 พิธีแต่งงานนิยมให้เด็กสาวถือขันหมาก

วัฒนธรรมทางด้านภาษา ในด้านวัฒนธรรมทางภาษานั้น ชาวบ้านตำบลท่าช้างทั้งตำบลจะพูดภาษาถิ่น (ภาษาใต้) ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่สามารถใช้ภาษาไทยกลางได้ แต่ไม่เป็นที่นิยมใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันกัน หากคนต่างถิ่นเข้ามาสามารถใช้ภาษาไทยกลางก็สามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง การใช้ภาษาไทยกลางของชาวบ้านตำบลท่าช้างนั้นเป็นลักษณะเช่นเดียวกับคนใต้โดยทั่วไปคือ “พูดทองแดง” หรือ “พูดภาษากลางไม่ค่อยแข็งแรง” การใช้ภาษาถิ่นของชาวบ้านตำบลท่าช้างเป็นเอกลักษณ์ที่เห็นได้อย่างหนึ่งคือออกเสียง ก-ไก่ ไม่ชัด ตัวอย่างเช่น คำว่า สีแฉก จะพูดเป็น สีแะ , มาก เป็น มะ เป็นต้น แต่สำหรับเด็ก ๆ ที่เข้าโรงเรียนจะใช้ภาษาไทยกลางในการสนทนากับครูอาจารย์ได้ และในหน่วยงานราชการต่าง ๆ หากมีการประชุมที่เป็นทางการก็จะใช้ภาษาไทยกลาง

(7) ลักษณะนิสัย

โดยทั่วไปของคนตำบลท่าช้างแล้วเป็นคนพูดจาโผงผางเสียงแข็ง ใจร้อน ใจนักเลง รักเป็นอิสระ รักความสนุกสนานในบ้างครั้งจึงทำให้ขาดระเบียบวินัย แต่หากเชื่อถือและไว้วางใจใครแล้วค่อนข้างจะมั่นคงยากที่จะเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะทางด้านการเมืองจะยึดถือศรัทธาพรรค

การเมืองดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่นมาก และมีความสนใจและติดตามข่าวสารทางบ้านเมือง โดยเฉพาะข่าวการเมือง จากศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ให้ความสนใจ รับรู้ข่าวเป็นประจำถึงร้อยละ 75.1 และข่าวสารที่สนใจส่วนใหญ่เป็นข่าวสารทางการเมืองถึงร้อยละ 40.5 สามารถพิจารณาได้จากตารางที่ 12 แต่ยังคงแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่มีน้อย

ตารางที่ 12 ความถี่ในการติดตามข่าวสาร

การติดตามข่าวสาร	คิดเป็นร้อยละ
เป็นประจำ	75.12
บางวัน	18.6
นาน ๆ ครั้ง	6.3

ตารางที่ 13 ข่าวสารที่สนใจ

ข่าวสารที่สนใจ	คิดเป็นร้อยละ
ข่าวการเมือง	40.5
ข่าวชาวบ้านทั่วไป	35.1
ข่าวกีฬา	5.4
ข่าวบันเทิง	2.7
อื่น ๆ	5.4

รูปที่ 14 การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(7) การสาธารณสุขปโภคอื่น ๆ

การพัฒนาด้านสาธารณสุขปโภคอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ไฟฟ้า น้ำประปา ได้รับอิทธิพลมาจากการพัฒนาของภาครัฐตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2525 มีการพัฒนาสาธารณสุขประโยชน์มากมาย ตั้งแต่ประมาณ ปี 2523 มีไฟฟ้าส่วนภูมิภาคใช้บริเวณตลาดท่าขาง ต่อมาปี 2529 จึงกระจายไปทั่วตำบลท่าขาง ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้เกือบทุกครัวเรือน ส่วนน้ำประปาประมาณปี 2544 เริ่มมีการทำประปาหมู่บ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งแต่ละหมู่บ้านมีการบริหารจัดการเก็บค่าใช้จ่ายตนเอง (จากการสัมภาษณ์นางจิราพร เจริญรูป.2547.) และด้านน้ำคั้นน้ำใช้นั้นพบว่าน้ำคั้นชาวบ้านส่วนใหญ่รับน้ำฝนไว้คั้นมากถึงร้อยละ 43.2 ส่วนน้ำใช้มีการใช้น้ำประปาของหมู่บ้านถึงร้อยละ 39.4 รองลงไปคือการใช้น้ำบ่อถึงร้อยละ 36.4 พิจารณาได้จากตาราง 14 และ ตารางที่ 15

ตารางที่ 14 แสดงแหล่งน้ำคั้นในครัวเรือน

น้ำคั้น	คิดเป็นร้อยละ
บ่อ	11.4
ประปา	4.5
ซ้อ	40.7
ฝน	43.2
อื่น ๆ	0.2

ตารางที่ 15 แสดงแหล่งน้ำใช้ในครัวเรือน

น้ำใช้	คิดเป็นร้อยละ
บ่อ	36.4
ประปา	39.4
ซึ้อ	6.1
น้ำคลอง	3.0
อื่น ๆ	6.0

ตารางที่ 16 ตารางเหตุการณ์สำคัญของพลวัตชาวสวนยางพาราในพื้นที่ตำบลท่ายาง
อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พ.ศ.	การทำสวนยางพารา	ชุมชน/ความเป็นอยู่
2490	-นำเมล็ดยางพารามาปลูกในพื้นที่ตำบลท่ายางเป็นครั้งแรก	-ชาวบ้านเป็นคนดั้งเดิม -มีการจับจองที่ดินโดยรัฐไม่หวงห้าม -ใช้พื้นที่รกร้างต่าง ๆ เพื่อการเลี้ยงสัตว์พวกวัว ควาย -มีการลงแขก ขอแรงช่วยเหลือในการเกษตร -การสัญจรนิยมใช้ทางน้ำ ใช้คลองสังข์ ออกสู่ คลองแม่น้ำตาปี
2500	-เพิ่มพื้นที่ปลูกยางพารามากขึ้น (พันธุ์พื้นเมือง) -มีขยายพันธุ์ยางพาราโดยใช้เมล็ด	.
2505		-ชาวบ้านร่วมมือขุดสร้างถนน ทำทางเดินเท้าในหมู่บ้านขึ้นเป็นครั้งแรก ภายใต้การนำของกำนันหนู สุวรรณฤทธิ์
2510	-พื้นที่ทุ่งหญ้ารกร้างถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกยางพารา	-ประชากรจากต่างถิ่นเข้ามา เช่น ชาวบ้านที่ประสบวาทภัยจากแหลมตะลุมพุก อ.ปากพนัง เข้ามาตั้งรกรากในพื้นที่ตำบลท่ายาง
2512	-ชาวบ้านที่ทำงาน เริ่มหันมาให้ความสนใจในและยึดการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักมากขึ้น	-เริ่มมีการขายที่ดินให้คนต่างถิ่น

2515	<p>-เริ่มมีขางพันธุ์ต่าง ๆ เข้าปลูกแทนพันธุ์พื้นเมือง</p> <p>-กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางพาราเริ่มเข้ามาให้ทุนสงเคราะห์แก่ชาวสวนยาง</p> <p>-เริ่มมีการตัดตายและ ใช้การปลูกขางด้วยต้นกล้าที่ผ่านการตัดตา (ตาเขียว) แทนเมล็ด</p> <p>-นำเทคนิคการทำยางแผ่น แทนการทำยางก้อน(ขี้ยาง)</p> <p>-มีร้านรับซื้อยางแผ่น</p>	<p>-รัฐได้เข้ามาสร้างถนนลูกรังในพื้นที่ถนนสายสำคัญคือสายทุ่งสง-ทุ่งใหญ่</p>
2520	<p>-พื้นที่ป่าสงวนพื้นที่เนินเขาอุกบุงรุกปรับเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่ปลูกขางพารามากขึ้น</p>	<p>-เกิดปัญหาการแย่งชิงพื้นที่ทำกินและพื้นที่ทำสวนยางพารา</p>
2521		<p>-คอมมิวนิสต์เข้ามาก่อความวุ่นวายราชการในพื้นที่ และได้เผาสถานีตำรวจอำเภอทุ่งใหญ่</p>
2524	<p>-เริ่มนำรถแทรกเตอร์มาใช้บุกเบิกพื้นที่เพื่อปลูกขางพารา</p>	<p>-มีโครงการในพระราชดำริ สร้างชลประทานกันแม่น้ำคลองสังข์เพื่อการเกษตร</p>
2526		<p>-มีการตั้งโรงพยาบาลทุ่งใหญ่ ในพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลท่ายาง</p>
2527		<p>-นายทุนเข้ามาธุรกิจการทำเหมืองแร่เป็นเหมืองแร่ปิซัม</p> <p>-ปัญหาถนนหนทางเริ่มเป็นหลุมเป็นบ่อและปัญหาฝุ่นละอองจากการทำเหมือง</p>

2530		<p>แร่ชาวบ้านเคือคร้อน</p> <p>-ชาวบ้านเริ่มเข้าไปทำงานรับจ้างในเมืองแร่</p> <p>-มีการปรับปรุงถนนลูกรังสายทุ่งสง-ทุ่งใหญ่เป็นถนนลาดยาง</p>
2531	<p>-พื้นที่นาข้าว พื้นที่ลุ่มถูกปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ทำสวนยางพาราและสวนปาล์ม น้ำมัน</p>	<p>-มีการอพยพย้ายชาวบ้านที่ประสบอุทกภัยที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีฯ เข้ามาอยู่ในพื้นที่ของตำบลท่าช้างตั้งเป็นหมู่บ้านของโครงการจุฬาภรณ์พัฒนา 1</p>
2535	<p>-ราคายางพาราดกต่ำ</p> <p>-มีการตั้งตลาดแทรกแข่งราคายางพาราเพื่อแก้ปัญหาราคายางพาราดกต่ำ</p> <p>-นำเทคนิคการปรับปรุงคุณภาพยางแผ่น</p>	
2539		<p>-มีการแยกหมู่บ้าน จากเดิม 6 หมู่บ้านคือ บ้านบางตะเกา บ้านท่าช้าง บ้านไสมุค บ้านนาท่อม บ้านพอโฉบ และบ้านกรุงหยันใต้ เป็น 12 หมู่บ้านคือหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 1 บ้านไทรงาม บ้านควนเนียง บ้านควนทอง บ้านควนปรัง และบ้านยางคัมพัต</p>
2546	<p>-ราคายางพาราสูงสุดในรอบเกือบ 20 ปีถึง กิโลกรัมละประมาณ 54 บาท</p>	

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “พลวัตวัฒนธรรมชาวสวนยางพารา” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชาวสวนยางพาราในเชิงพลวัตที่กำลังเกิดขึ้น โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ (1) พลวัตด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือนและชุมชน (2) พลวัตด้านการเกษตรและการทำสวนยางพารา รวมทั้งศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวสวนยางพารา (3) พลวัตด้านความเป็นอยู่ โดยใช้พื้นที่ศึกษาในเขตตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพราะว่าในพื้นที่ดังกล่าวประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนยางพารา ซึ่งเป็นอาชีพที่มีการทำสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

การศึกษาในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและอาศัยแบบสอบถามข้อมูลเชิงปริมาณร่วมด้วย ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นประมาณ 182 ครัวเรือน รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกอีก 23 ครัวเรือน ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอาศัยข้อมูลมาจัดระเบียบ จัดหมวดหมู่ ตามการลำดับเหตุการณ์ และนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาใช้สถิติเบื้องต้นในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ SPSS (Statistical Package Social System) นำผลที่ได้ทั้งหมดมาอธิบายเชิงพรรณนา

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และบริบทชุมชน พบว่าเดิมตำบลท่ายางนั้นมีประมาณ 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านบางตะเกา หมู่ที่ 2 บ้านท่ายาง หมู่ที่ 3 บ้านไสมุด หมู่ที่ 4 บ้านนาท่อม หมู่ที่ 5 บ้านพอโกบ และหมู่ที่ 6 บ้านกรุงหยันใต้ ต่อมาในปี 2539 ได้มีการปรับเปลี่ยนอาณาเขตและแยกหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เป็น 12 หมู่บ้าน ได้แก่หมู่ที่ 1 บ้านบางตะเกา หมู่ที่ 2 บ้านท่ายาง ประกอบด้วยบ้านวัดควนสระบัว บ้านนาแค และบ้านโคกมัน หมู่ที่ 3 บ้านไสมุด หมู่ที่ 4 บ้านนาท่อม หมู่ที่ 5 บ้านนาพอโกบ หมู่ที่ 6 บ้านยางคมพัด หมู่ที่ 7 บ้านควนปริง หมู่ที่ 8 บ้านกรุงหยันใต้ หมู่ที่ 9 หมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนา 1 หมู่ที่ 10 บ้านไทรงาม หมู่ที่ 11 บ้านควนเนียง และหมู่ที่ 12 บ้านควนทอง สภาพพื้นที่ของตำบลท่ายางมีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา ลาดเอียงจากทางทิศใต้ลงสู่ทิศเหนือ และในตอนกลางของพื้นที่มีแม่น้ำไหลผ่าน ส่วนพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การตั้งบ้านเรือนเรียงรายไปตามถนนสายหลักและแม่น้ำลำ

คลอง บ้านเรือนจะเป็นกระจุกบริเวณตอนกลางของพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้มีลักษณะเป็นที่ราบผืนใหญ่และมีลำคลองไหลผ่านและทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ส่วนพื้นที่ทางด้านทิศเหนือมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมขังในช่วงหน้าฝน ซึ่งในอดีตพื้นที่บริเวณนี้นิยมใช้พื้นที่ทำนาแต่ในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาทำการปลูกปาล์มและยางพาราโดยการขุดยกแปลง ด้านสภาพอากาศโดยปกติอากาศไม่ร้อนหรือหนาวมากนัก มีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี โดยมีฤดูกาลต่าง ๆ 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน และช่วง ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือน ธันวาคม สาเหตุที่ฝนตกชุกและมีช่วงฤดูฝนที่ยาวนานเนื่องจากได้รับมรสุมตะวันออกเฉียงในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกันยายน และมรสุมตะวันตก ในช่วงเดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม

ด้านการขยายตัวของหมู่บ้านเริ่มจากบริเวณตอนกลางของพื้นที่ไปยังทิศใต้ จากนั้นจึงกระจายไปยังทิศต่าง ๆ ทั้งทางทิศตะวันตก ทิศตะวันออก และทิศเหนือ เนื่องจากความหนาแน่นของประชากรที่เพิ่มมากขึ้น และความต้องการพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ส่วนทางด้านรายได้ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากการเกษตร ได้แก่ยางพารา รองลงมาคือปาล์มน้ำมัน ปลูกพืชไร่ ผัก ผลไม้ และการมีเลี้ยงสัตว์ เช่น โค สุกร ไก่เป็ด แพะ ปลา โดยมีรายได้ต่อหัว/ คน/ ปีโดยเฉลี่ยประมาณ 22,775 บาท ส่วนการทำงานมีให้เห็นอยู่บ้างเพียงเล็กน้อยที่ยังคงทำเพื่อการบริโภคเป็นหลัก

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงได้จัดแบ่งช่วงพลวัตของการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 2 ช่วง โดยช่วงแรกเป็นพลวัตทางด้านต่างๆที่เกิดขึ้นก่อน ปี 2515 ซึ่งเป็นช่วงที่คนในชุมชนยังมีการพึ่งพิงตนเอง และธรรมชาติเป็นอย่างสูง ยังมีความเชื่อทางประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆอย่างเหนียวแน่น เนื่องจากในช่วงนี้ธรรมชาติยังมีความอุดมสมบูรณ์ และประชากรมีความหนาแน่นน้อย ส่วนในช่วงที่สองเป็นพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ปี 2515 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มมีการปรับตัวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ มีการใช้เทคโนโลยีต่างๆมากขึ้น ยิ่งในช่วงหลังๆจนกระทั่งปัจจุบันมีการพึ่งพิงปัจจัยจากภายนอกเป็นอย่างมาก ความเชื่อทางประเพณีวัฒนธรรมต่างๆเริ่มลดลง ซึ่งจะเห็นจากกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบันจะพบเห็นคนในชุมชนเข้าร่วมน้อยมาก เนื่องจากไม่ค่อยเห็นความสำคัญ และส่วนหนึ่งเกิดจากภาวะการดำรงชีพที่ต้องดิ้นรนต่อสู้มากขึ้นจึงทำให้ไม่มีเวลาไปร่วมกิจกรรมเหล่านี้ลดลง

6.1.1 ช่วงก่อนปี 2515

ในช่วงนี้เป็นช่วงของการดำรงชีวิตแบบพึ่งพิงธรรมชาติ เนื่องจากระบบนิเวศน์ยังมีความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะในช่วงก่อนปี 2500 พื้นที่ตำบลท่ายางยังเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าชุกชุม มีสัตว์ร้ายจำพวกเสือ หรือช้างให้เห็นเป็นประจำ เพื่อป้องกันภัยสัตว์เหล่านี้ชาวบ้านนิยมสร้างบ้านโดยมีใต้ถุนสูง ต่อมาในช่วงปี 2501 ป่าที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์หลายแห่งเริ่มถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ทำการเกษตร โดยเฉพาะการทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งในช่วงแรกเป็นการหักร้างถางพงขยายพื้นที่ทำการเกษตรโดยชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ ต่อมาในช่วงหลังได้มีชาวบ้านซึ่งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงอพยพเข้ามาจับจองที่ดินมากขึ้นและขยายพื้นที่ทำการเกษตร ส่งผลให้การหักร้างถางป่าเพื่อทำการเกษตรขยายวงกว้างมากขึ้น อย่างไรก็ตามการดำรงชีวิตของชาวบ้านในช่วงนี้ยังคงสามารถพึ่งพาตนเองโดยไม่ต้องอาศัยปัจจัยภายนอกมากนัก มีการพึ่งพากันสูงระหว่างคนในชุมชน เนื่องจากส่วนใหญ่มักจะเป็นเครือญาติและรู้จักกันเกือบทั้งหมด

ลักษณะครัวเรือนมักเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่มีผู้คนอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันหลายคน เนื่องจากในช่วงนี้นิยมบุตรมาก ทำให้มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมาก ซึ่งก็เป็นผลดีเนื่องจากยังมีลูกมากก็สามารถขยายพื้นที่ทำการเกษตรได้มากขึ้นเช่นกัน ในช่วงนี้การจัดสรรแรงงานมีแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามเพศอย่างชัดเจน เช่น เพศหญิงทำงานในบ้าน หุงหาอาหาร เย็บปักถักร้อย ในขณะที่เพศชายจะทำงานนอกบ้าน เช่น ไร่ นา หักร้างถางป่า หรือการกรีดยางที่เริ่มมีมาในช่วงหลัง

ด้านการประกอบอาชีพการเกษตรยังเป็นระบบการเกษตรแบบดั้งเดิม มีการทำนาในที่ราบหรือที่ลุ่ม และทำไร่เลื่อนลอยในพื้นที่ที่มีการจับจองซึ่งเป็นพื้นที่ดอนหรือที่สูง นอกจากนั้นยังมีการเลี้ยงสัตว์จำพวก วัวควาย เพื่อไว้ใช้แรงงาน ถึงแม้จะมีการหักร้างถางป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยบ้างแต่พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ การผลิตทางการเกษตรในช่วงนี้นิยมทำเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก โดยเฉพาะการทำนา ต่อมาในช่วงหลังจึงได้มีการใช้พื้นที่ที่เคยทำไร่เลื่อนลอยมาทำการปลูกยางพารา โดยในช่วงแรกการปลูกยางพาราจะนิยมปลูกโดยเมล็ด และเป็นขางพื้นเมืองหรือที่เรียกว่าขางน้ำเป็นส่วนใหญ่เป็นการทำนาเพื่อบริโภคเป็นหลัก และการเลี้ยงสัตว์ หาของป่า สำหรับการทำสวนยางพาราเข้ามาในช่วงหลัง โดยการนำเมล็ดขางพันธุ์พื้นเมืองมาปลูก และปล่อยให้เจริญเติบโตเองตามธรรมชาติ ไม่มีการใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืชจะใช้การถางด้วยมือใช้แรงงานคนเป็นหลัก เมื่อต้นโตได้ขนาดจึงกรีดยางเป็นก้อนขางออกไปจำหน่าย ในช่วงนั้นยังไม่มีอุปกรณ์สำหรับทำแผ่นขาง

ด้านความเป็นอยู่ เริ่มจากการสาธารณสุขส่วนใหญ่นิยมรักษาด้วยสมุนไพรและหมอแผนโบราณ รวมถึงการรักษาโดยความเชื่อทางไสยศาสตร์ ในด้านการศึกษา มีโรงเรียนเพียงที่เดียวในช่วงแรก ๆ คือ โรงเรียนวัดท่าขาง ชาวบ้านส่วนใหญ่ การศึกษาจบการศึกษาเพียงชั้น ป.4 การเดินทางไปโรงเรียนและเส้นทางคมนาคมค่อนข้างลำบาก เป็นร่องทางเดินเท้า ไม่มีสะพาน ต่อมามีการพัฒนาเป็นเส้นทางเดินเท้า เป็นถนนลูกรัง และเป็นถนนราดยาง การติดต่อในถิ่นไกล ๆ มักจะใช้เส้นทางรถไฟ โดยจะไปขึ้นที่สถานีหลักช้าง ด้านการจับจ่ายซื้อของ มักจะเป็นตลาดจตุสดิ และตลาดทุ่งสง ส่วนตลาดคนนั้นจะมีบริเวณใกล้ ที่ว่าการอำเภอทุ่งใหญ่ ประเพณีวัฒนธรรมมีการรักษาประเพณีวัฒนธรรมอย่างเคร่งครัด และมีความเชื่อด้านพุทธศาสนาให้ความสำคัญในหลักธรรมคำสอน ในขณะที่เดียวกันมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ค่อนข้างสูง

6.1.2 ช่วงปี 2515 – ปัจจุบัน

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ปี 2515-2519 มุ่งเน้นการกระจายความเจริญเข้าสู่ส่วนภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ตำบลท่าขางได้รับการพัฒนาตามแผนพัฒนาฉบับที่ 3 ในหลาย ๆ ด้าน

ด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือน เครือญาติและชุมชน พบว่า เป็นครัวเรือนขนาดเล็กมีสมาชิก ส่วนใหญ่ครัวเรือนละประมาณ 4-5 คน โครงสร้างของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเดี่ยว บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครัวเรือนค่อนข้างจะเท่าเทียมกันทั้งชายหญิง ต้องช่วยกันทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน ความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับญาติสนิท การช่วยเหลือในชุมชนเริ่มเปลี่ยนเป็นการให้คำตอบแทน

ด้านการประกอบอาชีพการเกษตรและการทำสวนยางพารา เป็นระบบการเกษตรยุคใหม่ และการเข้ามามีบทบาทของยางพารา พื้นที่ทำนาถูกทิ้งร้างว่างเปล่า ชาวบ้านเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการปลูกยางพารา การปลูกเปลี่ยนจากการปลูกด้วยเมล็ดเป็นการใช้ต้นกล้าที่ผ่านการคัดเลือก พันธุ์ที่นิยมนำมาปลูกคือพันธุ์ RRIM 600 และ BPM 24 แทนยางพันธุ์พื้นเมือง และมีการบำรุงรักษาโดยการใส่ปุ๋ยสูตร การกำจัดวัชพืช มีการนำเครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ เข้ามาใช้ เช่น รถไถ รถแทรกเตอร์ เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ การลงทุนจึงมีสูง ส่วนการจำหน่ายยางพาราจะมีการจำหน่ายในรูปแบบยางแผ่น

ด้านความเป็นอยู่ เริ่มจากการสาธารณสุขการรักษาด้วยสมุนไพรและหมอแผนโบราณ ลดลงไปมาก เนื่องจากมีสถานเอนามัย และโรงพยาบาลทุ่งใหญ่นเรศวรรักษาเย็บไข้ได้ป่วย อีกทั้งมีคลินิกหมอเอกชนเปิดบริการรักษาโรค สำหรับการศึกษามีโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐถึง 7 โรงเรียน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นเด็กเล็ก และโรงเรียนมีเอกชนไม่ต่ำกว่าสองโรงเรียน มีโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ และโรงเรียนมัธยมชายโอกาส เส้นทางคมนาคมสะดวกสบายและสามารถติดต่อสัญจรผ่านไป ยังพื้นที่ใกล้เคียงเช่น อำเภอตำบับ อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น ส่วนตลาดนัดนั้นมีการเคลื่อนย้ายจากบริเวณว่าการอำเภอทุ่งใหญ่ ไปทางทิศใต้อีกประมาณ 1 กิโลเมตรเนื่องจากกีดขวางทางจราจร ในด้านประเพณีวัฒนธรรมไม่ค่อยเคร่งครัดเช่นอดีต การเข้าวัดทำบุญมีน้อย ชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะไปกันในวันเทศกาลสำคัญ เช่น งานสาทรเดือนสิบ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ไม่ค่อยพบเห็น

6.1.3 ปัญหาและอุปสรรคของชาวสวนยางพารา

- (1) ปัญหาราคายางที่ไม่แน่นอน
- (2) คุณภาพยางแผ่นที่ยังต่ำทำให้ขายได้ราคาต่ำไปด้วย
- (3) ปัญหาราคา วัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร มีราคาสูงขึ้นมากในแต่ละปี เช่น ราคาปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช
- (4) ปัญหาโรคและแมลงศัตรูยางพารา
- (5) ปัญหาสภาพฝนฟ้าอากาศ ในบ้างช่วงฝนตกติดต่อกันยาวนานจนไม่สามารถกรีดยางได้
- (6) ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง เช่น กดรากตัดเกรดแผ่นยางในอยู่ในระดับต่ำลง

6.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประการแรกสำหรับพื้นที่อำเภอทุ่งใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ดังนั้นทั้งภาคภาครัฐและเอกชน ควรมีการสนับสนุนการวิจัยมากขึ้น เพื่อเป็นการป้องกัน แก้ไข และการพัฒนาชุมชนให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ประการที่สองหากต้องการทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพาราควรเน้นในด้านการส่งเสริมและการแปรรูปผลผลิตต่อเนื่องจาก

ยางพาราให้กับประชาชน เช่น การทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา เนื่องจากชาวบ้านมีภูมิปัญญาในเรื่องนี้ แต่ยังขาดเทคนิคในการถนอมเนื้อไม้และเทคนิคอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้ ประการแรก ควรจัดการอบรมให้ความรู้ และเทคนิคในการเพิ่มคุณภาพยางแผ่นให้กับชาวสวนยางพารา เนื่องจากยางแผ่นที่ผลิตได้มีคุณภาพต่ำขายได้ราคาถูกลง ประการที่สอง ควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมในรูปแบบกลุ่มของชาวสวนยางพารา เพื่อช่วยยกระดับความเป็นอยู่และรายได้ให้สูงขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. รายงานการสำรวจสถานภาพเกษตรกร. กองส่งเสริมพืชพันธุ์. กลุ่มยางพารา. 2538.
- กรมวิชาการเกษตร. ยางพารา. สถาบันวิจัยยาง. 2542
- กิตติ ดันไทย. เศรษฐกิจท้องถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สถาบันราชภัฏสงขลา. 2539.
- ฉกรรจ์ แสงรักษาวงศ์. เจาะแผนยุทธศาสตร์การยาง. 2538.
- ชุมพล พูลศิริ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการขายยางแผ่นผ่านตลาดกลางและตลาดท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต. วพ. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนากาเกษตร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2537.
- เทวินทร์ ยอดสวัสดิ์. การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินในเขตนิคมสร้างตนเอง : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา. วพ. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนากาเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2539.
- บัญชา ชื่นประภานุกรณ์และคณะ. นครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์สารคดี. 2537.
- บัญชา สมบูรณ์สุขและอภิญา จันท์เจริญ. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้ประเทศไทย.วารสารเกษตรศาสตร์. 2540.
- บัญชา สมบูรณ์สุข และคณะ. ระบบเกษตร: รูปแบบการปรับตัวของระบบการทำฟาร์มสวนยางขนาดเล็กในภาคใต้. 2544 .
- บัญชา สมบูรณ์สุขและคณะ. แนวคิดงานวิจัยและพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของระบบการทำฟาร์มสวนยางขนาดเล็ก ในภาคใต้ ประเทศไทย. โครงการวิจัยและพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคมของระบบการทำฟาร์มสวนยางพารา. ภาควิชาพัฒนากาเกษตร. คณะทรัพยากรธรรมชาติ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2546.
- เผด็จ ปันลาขนาค.เศรษฐกิจจากการปลูกยางพาราแทนต้นยางเก่าในประเทศไทย. วพ. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาพัฒนากาเศรษฐกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2513.

- พรพิไล เลิศวิชา และ อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. ชุมชนหมู่บ้านลุ่มน้ำขาน. โครงการวิจัยพลวัตเศรษฐกิจชุมชน 3 ลุ่มน้ำในประเทศไทย พ.ศ. 2543-2545. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2546.
- พิชิต สพโชค. การเพิ่มผลผลิตสวนยางพาราโดยระบบกริดอย่างที่เหมาะสม. วพ.วิทยาศาสตร์มหาดำเนินจิต. สาขาการพัฒนากาเกษตร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2544.
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. คุณภาพชีวิตของแรงงานย้ายถิ่นในอุตสาหกรรมยางพารา: จังหวัดสงขลา. วพ. ประชากรศาสตร์ชุมชนมหาดำเนินจิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. 2539.
- ยศ สันตสมบัติ. รายงานการวิจัยพลวัตและความยืดหยุ่นของสังคมชาวนา: เศรษฐกิจชุมชนภาคเหนือและการปรับกระบวนการที่วัดด้วยชุมชนในประเทศโลกที่สาม. ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. ภาคสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2546.
- ยุพิน รามณีย์. การพัฒนากาเกษตรที่ยั่งยืนสำหรับเกษตรกรชาวสวนยางพารา : ศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในสวนยางพารา. วพ.วิทยาศาสตร์มหาดำเนินจิต สาขาการพัฒนากาเกษตร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2541.
- รักบ้านเกิด.คอม. 2547 เกษตรพลิกฟื้นชาติ. ออนไลน์.เข้าถึงได้จากwww.rakbakerd.com.
- รัตน์ เพชรจันทร์. ยางพารา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา. 2527.
- ไววิทย์ บูรณธรรม. การใช้ประโยชน์พื้นที่ยางขนาดเล็กเสริมรายได้. วพ.วิทยาศาสตร์มหาดำเนินจิต สาขาการพัฒนากาเกษตร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2544.
- สมทรง นุ่มนวล. การเปลี่ยนแปลงชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลักช้างหลักช้าง . มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 2547.
- สมยศ ทุ่งหว้า. การวิเคราะห์ระบบสังคมเกษตร. กาวิชาพัฒนากาเกษตร. คณะทรัพยากรธรรมชาติ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2541.
- สมยศ ทุ่งหว้า. พลวัตของสังคมเกษตรบริเวณเขตชายฝั่งอ่าวปากพนัง จ.นครศรีธรรมราช. กาวิชาพัฒนากาเกษตร. คณะทรัพยากรธรรมชาติ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ . 2536.

สมยศ หุ่งหว่า และ ศิริจิต หุ่งหว่า. รายงานการวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการและความแตกต่างกันภายใน
ของระบบสังคมเกษตรการผลิตยางพารา. บริเวณฝั่งตะวันตกของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.
เสนอในการสัมมนากระบวนการทำฟาร์ม ครั้งที่ 8 ณ ห้องประชุมอาคารเรียนรวม คณะ
แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 20-27 มีนาคม 2534. 2534.

สมยศ หุ่งหว่า และ ศิริจิต หุ่งหว่า. วิวัฒนาการและการปรับเปลี่ยนของระบบสังคมเกษตร
การผลิตยางพาราในบริเวณฝั่งตะวันตกกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ภาควิชาพัฒนาการเกษตร.
คณะทรัพยากรธรรมชาติ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2537.

สถาบันวิจัยยาง. แนวทางดำเนินการของส่วนเศรษฐกิจการยาง. สำนักตลาดกลางยางพารา.
สถาบันวิจัยยาง. กรมวิชาการเกษตร. 2539.

สถาบันวิจัยการยาง กรมวิชาการเกษตร. 2547. สถิติยาง. ออนไลน์. เข้าถึงได้จาก
www.rubberthai.com.

สถาบันวิจัยการยาง กรมวิชาการเกษตร. 2547. พืชเศรษฐกิจในจังหวัดศรีสะเกษ. ออนไลน์. เข้าถึงได้จาก
www.google.com.

สมาคมยางพาราไทย. ข่าวสมาคมยางพาราไทย. 2546.

สถาบันวิจัยยาง. สถิติยางประเทศไทย. กรมวิชาการเกษตร. 2546

สุรศักดิ์ อ่าวเจริญ. ความต้องการการอบรมด้านการเกษตรของแรงงานคืนถิ่น. อำเภอรัตนภูมิ จังหวัด
สงขลา. วท. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาการพัฒนากการเกษตร.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2545.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช. 2538.

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. พืชสวน. 2538.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศปี 2543. กระทรวงเกษตร
และสหกรณ์. 2544.

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. โครงการแทรกแซงราคาขายพารา. 2540.

อนก ภูณาละสิริ. ต้นทุนการผลิตยางพาราขนาดเล็ก. วท. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการ
พัฒนากการเกษตร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2546.

อำเภอทุ่งใหญ่. รายงานผลข้อมูล ปลูก. ระดับอำเภอ ประจำปี 2546 . 2546.

อยุธยา นิสภา และคณะ.ความเป็นไปได้ในการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในสวนยางพารา. วพ.
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนากาเกษตร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2537

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ขาว แซ่ตัน. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	18 ธันวาคม 2547.
จเร วิสัย.. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	15 ธันวาคม 2547.
จิราพร เจริญรูป. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	10 ธันวาคม 2547.
เจิม ใจเพชร. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	15 ธันวาคม 2547.
เฉลิม พงศ์สว่าง. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	18 ธันวาคม 2547.
ทวี ชัยรักษา. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	31 ธันวาคม 2547.
นักวิชาการเกษตรอำเภอทุ่งใหญ่. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	12 พฤษภาคม 2547.
นิกร สุวรรณมณี. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	19 ธันวาคม 2547.
เนื่อง เจริญรูป. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	10 ธันวาคม 2547.
ประทวน สราคำ. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	19 ธันวาคม 2547.
ประสิทธิ์ ศรีประจันทร์. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	30 ธันวาคม 2547.
ผาสุก ไกรนรา. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	18 ธันวาคม 2547.
พันธิพา จันสีนาค. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	15 ธันวาคม 2547.
วินัย ไยน้อย. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	18 ธันวาคม 2547.
หนูเวียน ศรีประจันทร์. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	30 ธันวาคม 2547.
ศักดิ์ชัย ไกรนรา. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	18 ธันวาคม 2547.
สวัสดิ์ ชากง. 2547. /	ผู้ให้สัมภาษณ์	30 ธันวาคม 2547.
สไว ม้วยดี. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	19 ธันวาคม 2547.
สมจิตร ศรีสุขใส. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	10 ธันวาคม 2547.
สมนึก จันสีนาค. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	19 ธันวาคม 2547.
สมบัติ เชื้อพุทธ. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	10 ธันวาคม 2547.
สุชาติ ช่วยประคอง. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	19 ธันวาคม 2547.
เสกศักดิ์ ผลสด. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	31 ธันวาคม 2547.
สำราญ ดันอู่. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	15 ธันวาคม 2547.
เอม ชูขัน. 2547.	ผู้ให้สัมภาษณ์	15 ธันวาคม 2547.
อำพร จินคานิล. 2547	ผู้ให้สัมภาษณ์	20 ตุลาคม 2547

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนตัว

1.เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ (ระบุ) ปี

3. การศึกษาสูงสุด (ระบุ).....

4. ศาสนา

พุทธ

คริสต์

อิสลาม

อื่น ๆ (ระบุ).....

5. อาชีพหลัก (ระบุ).....

6. อาชีพรอง (ถ้ามี) ระบุ.....

7. สมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน (ระบุ) คน

ข้อมูลด้านครัวเรือน

8. สมาชิกในครัวเรือน คน

9. ผู้ที่รับผิดชอบงานบ้าน

สามี

ญาติ

ภรรยา

ทุกคนช่วยกัน

บุตร

10. ผู้ที่รับผิดชอบการในการอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูบุตร

สามี

ญาติ

ภรรยา

ทุกคนช่วยกัน

11. ใครทำหน้าที่กรีดยาง

สามี

ทุกคนช่วยกัน

ภรรยา

อื่น ๆ (ระบุ).....

บุตร

12. ใครมีหน้าที่นำยางไปจำหน่าย

สามี

ทุกคนช่วยกัน

ภรรยา

อื่น ๆ (ระบุ).....

บุตร

13. ในครัวเรือนหรือญาติพี่น้องของท่านมีการปรึกษาหารือกันแค่ไหน

เป็นประจำ

นาน ๆ ครั้ง

14. ในหมู่บ้านของท่านมีความสัมพันธ์แค่ไหน

- รู้จักกันหมด/เกือบหมดทุกครัวเรือน
- รู้จักเฉพาะบางครัวเรือน ประมาณ ครัวเรือน
- ต่างคนต่างอยู่

ด้านการทำสวนยางพารา

15. ท่านทำสวนยางพารามาแล้วประมาณ (ระบุ)..... ปี

16. ท่านเคยประกอบประกอบอาชีพอื่นมาก่อนมาทำสวนยางพาราหรือไม่

- เคย
- ไม่เคย

17. ท่านมีสวนยางเป็นของตนเองหรือไม่

- มี จำนวน ไร่
- ไม่มี

18. ท่านใช้เวลาตั้งแต่กรีดยางจนได้เป็นแผ่นยางประมาณ..... ชั่วโมง

19. ส่วนใหญ่ท่านออกกรีดยางในเวลา..... นาฬิกา

20. การปลูกยางพาราที่ท่านได้และพันธุ์ยางพาราอย่างไร

- ซี่เอง
- ซี่จากกองทุนสวนยาง

21. ท่านใช้สายพันธุ์ใดในการปลูก

- 24
- 600
- อื่น ๆ (ระบุ).....

22. หากมีปัญหาการทำสวนยางพาราท่านปรึกษาใคร

- เพื่อนบ้าน
- เจ้าหน้าที่องค์กรสวนยาง
- อื่น ๆ (ระบุ).....

23. ท่านกรีดยางได้วันละ แผ่น

24. ในหนึ่งเดือนท่านกรีดยางประมาณ วัน

25. กี่วันท่านจึงจำหน่ายยางหนึ่งครั้ง

- 10-15 วัน
- 25-30 วัน
- ตามแต่สะดวก

26. การลงทุนในการทำสวนยางพาราตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงกรีดยางได้ประมาณ(ระบุ).....บาท/ไร่

27. รายได้ที่ได้จากการรับจ้างกรีดยางเพียงพอหรือไม่

พอ

ไม่พอ แก้ปัญหาอย่างไร.....

28. หากมีเงินเหลือท่านนำไปทำอะไร

ฝากธนาคาร/ สถาบันการเงิน

ให้กู้

เก็บไว้เอง

อื่น (ระบุ).....

29. ในฤดูแล้งท่านหยุดกรีดยางหรือไม่

ไม่หยุด ข้ามไปตอบ ข้อ 30

หยุด ตอบ หางานอื่น ๆ ทำหรือไม่

ไม่

ทำงานอื่น(ระบุ).....

30. เครื่องมือที่ใช้ในการทำสวนยาง

1.....	จำนวน.....
2.....	จำนวน.....
3.....	จำนวน.....
4.....	จำนวน.....
5.....	จำนวน.....
6.....	จำนวน.....
7.....	จำนวน.....
8.....	จำนวน.....
9.....	จำนวน.....
10.....	จำนวน.....

ด้านความเป็นอยู่

31. ลักษณะที่อยู่อาศัย (ผู้ศึกษาสังเกต)

บ้านไม้

บ้านปูนซีเมนต์

อื่น ๆ (ระบุ).....

32. อาหารที่บริโภคในครัวเรือนส่วนใหญ่มาจากไหน

ตลาดนัด

สะพานบ้าน

อื่น ๆ (ระบุ).....

33. สัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงในครัวเรือน

- ไม่มี มี
 เป็ด, ไก่ หมู อื่น ๆ (ระบุ).....

34. น้ำดื่มในครัวเรือนจากแหล่งใด

- น้ำบ่อ
 ประปา
 บ่อน้ำชุมชน
 น้ำฝน
 ชื้อ

35. แหล่งน้ำใช้จากแหล่งใด

- น้ำบ่อ
 ประปา
 บ่อน้ำชุมชน
 น้ำคลอง
 น้ำฝน
 ชื้อ

36. ครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้หรือไม่

- มี
 ไม่มี

37. เมื่อเจ็บป่วยมีการรักษาโดยวิธีใด

- ไปหาหมอที่โรงพยาบาล
 ไปหาหมอที่คลินิก
 ชื้อยากินเอง
 อื่น (ระบุ).....

38. ท่านเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาอย่างน้อยแค่ไหน

- ทุกวันพระ
 เฉพาะวันสำคัญทางศาสนา
 ไม่ค่อยได้ไป

39. ครัวเรือนของท่านมียานพาหนะอะไรบ้าง (ระบุ).....

40. ท่านติดตามข่าวสารต่าง ๆ บ่อยเพียงใด

- เป็นประจำทุกวัน
 บางวัน
 ไม่ได้ติดตามเลย

41. ท่านสนใจข่าวสารในด้านใดมากที่สุด

☐ ข่าวการเมืองและสังคม	☐ ข่าวบันเทิง
☐ ข่าวกีฬา	☐ ข่าวทั่วไป/ข่าวชาวบ้าน
☐ อื่น ๆ(ระบุ)	

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	สุธิรา ชัยรักษา
วัน เดือน ปี	22 มีนาคม 2517
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา ปริญญาโท สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต (M.A. Sociology) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์